

Hallituksen esitys eduskunnalle ampuma-aselain ja rikoslain muuttamisesta

Luonnos 29.6.2016

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ampuma-aselain ampuma-aseen hankkimista ja hallussapitoa koskevia säännöksiä ja rikoslakia. Esityksen tavoitteena on aselupamenettelyn uudistaminen samalla huomioiden aseturvallisuuden säilyminen.

Esityksessä ehdotetaan, että ase-elinkeinonharjoittajan tulisi ilmoittaa maahantuomansa, siirtämänsä, hankkimansa, valmistamansa tai muuntamansa ampuma-aseen ja ase osan yksilöintitiedot poliisin asetietojärjestelmään. Ase-elinkeinonharjoittajalla säilytettävänä tai korjattavana olevien ampuma-aseiden ja ase osien osalta ilmoitusvelvollisuus koskisi yli 90 päivää säilytettävänä tai korjattavana olevia aseita tai ase osia. Ehdotettu muutos parantaisi ase elinkaari- ja sijaintitietojen hallintaa.

Hankkimis- ja hallussapitolupamenettely sekä yksityistä valmistamislupaa koskeva lupamenettely yhdistettäisiin aselupamenettelyksi. Aselupa olisi ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen ja ase osan hallussapitoon oikeuttava lupa, johon voitaisiin liittää oikeus ase ja ase osan hankkimiseen, valmistamiseen tai muuntamiseen yksityistä tarkoitusta varten. Aselupaa voisi hakea sähköisesti, mikä joustavoittaisi ja nopeuttaisi lupamenettelyä ja vähentäisi henkilökohtaisen asioinnin tarvetta. Sähköisen menettelyn rinnalla säilyisi mahdollisuus hakea lupaa poliisilaitoksella asioiden. Aseluvan hakemista ei olisi sidottu luvanhaltijan kotikuntaan tai kotipaikkaan, vaan lupahakemuksen voisi jättää haluamalleen poliisilaitokselle. Muutos joustavoittaisi lupamenettelyä.

Soveltuvuustestistä luovuttaisiin, koska testin hyödynnettävyys on huono ja sen koetaan vievän kohtuuttomasti poliisin resursseja. Poliisilaitoksille tehdyn kyselyn perusteella soveltuvuustestin tuloksella ei ole ollut merkitystä lupahakemuksen menestymisen kannalta, vaan päätökset ovat perustuneet muuta kautta esiin tulleisiin seikkoihin. Soveltuvuustestin tekemisen sijaan lupamenettelyssä ja -valvonnassa korostettaisiin tehostettua viranomaisvalvontaa. Poliisilaitokset seuraavat vuorokausitasolla rekisteritietoja ja tietojen vertailulla voidaan tarkistaa, onko henkilöllä ase hankkimiseen ja hallussapitoon oikeuttavia lupia. Muilta viranomaisilta tulevien ilmoitusten kautta saadaan tietoa luvan hakijoiden ja haltijoiden terveydentilasta sekä esimerkiksi asevelvollisen käyttäytymisestä, joita voidaan hyödyntää lupamenettelyssä ja -valvonnassa arvioitaessa henkilön soveltuvuutta ase hankkimiseen ja hallussapitoon.

Velvollisuutta hankitun ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen ja ase osan esittämiseen tarkastettavaksi poliisille rajoitettaisiin. Ampuma-aselain mukaiselta asealan elinkeinonharjoittajalta hankittua ampuma-asetta, tehokasta ilma-asetta ja ase osaa ei pääsääntöisesti tarvitsisi esittää poliisilaitoksella. Ase-elinkeinonharjoittaja ilmoittaisi hankitun ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen ja ase osan luovutuksesta poliisin asetietojärjestelmään ja lupaviranomainen tarkistaisi tiedot. Muulta kuin ampuma-aselain mukaiselta asealan elinkeinonharjoittajalta hankittu, kuten yksityisten välisellä luovutuksella siirtynyt ampuma-ase, tehokas ilma-ase ja ase osa tulisi esittää poliisille, jos luovuttajan hallussapitoon oikeuttava lupa olisi myönnetty ennen vuotta 2000, esine olisi yksityisen ulkomailta hankkima tai yksityisesti valmistettu tai muunnettu. Lisäksi poliisi voisi aina pyytää esittämistä.

Asekeräilijän oikeudesta pitää tiedostoa hankkimistaan ampuma-aseista ja ase osista hallussapitoluvan hakemisen sijasta luovuttaisiin. Keräilijän tulisi hakea aselupaa hankkimilleen, myös keräilysuunnitelmaan kuuluville ampuma-aseille, tehokkaille ilma-aseille ja ase osille. Keräilijän tulisi tehdä ilmoitus poliisille

hankkimistaan aseiden osista, joiden hallussapito perustuu siihen, että keräilijällä on oikeus vastaavista osista kootun ampuma-aseiden hallussapitoon. Uudistus toisi myös keräilijät paremmin lupavalvonnan piiriin ja parantaisi sitä kautta aseturvallisuutta.

Ampuma-aseiden, aseiden osien, tehokkaan ilma-aseiden ja patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen tai hallussapitoon oikeuttavan luvan peruuttaminen pantaisiin vireille, jos olisi perusteltua syytä epäillä, että ampuma-aseiden mukaiset luvan peruuttamisen edellytykset täyttyisivät. Säättämällä luvan peruuttamisen vireilletulosta selvennettäisiin nykyistä tilannetta, sillä ampuma-aseissa ei ole säädetty siitä, millä perusteella luvan peruuttamismenettely voidaan panna tai on pantava vireille. Luvan peruuttamisen vireilletulosta seuraa kuitenkin velvoite tehdä päätös aseiden väliaikaisesta haltuunotosta.

Ehdotetut muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Sähköistä asiointia vaativien uudistusten, kuten ase-elinkeinonharjoittajan ampuma-aseiden ja aseiden osien yksilöintitietojen ilmoitusvelvollisuuden, sähköisen lupa-asioinnin sekä aseiden esittämisen rajoittamisen osalta muutokset tulisivat kuitenkin voimaan vasta huhtikuussa vuonna 2018, jolloin poliisin asetietojärjestelmän uudistaminen mahdollistaisi sähköisen asioinnin käytön aselupa-asioissa.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	4
1 NYKYTILA	4
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
1.2 Kansainvälinen kehitys ja lainsäädäntö	9
1.3 Nykytilan arviointi	12
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	16
2.1 Tavoitteet	16
2.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	16
2.3 Keskeiset ehdotukset.....	16
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	20
3.1 Taloudelliset vaikutukset	20
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	23
3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	25
3.4 Ympäristövaikutukset	25
3.5 Yritysvaikutukset	26
4 ASIAN VALMISTELU	26
4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	26
4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	27
5. RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	27
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	27
1. LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	27
1.1 Ampuma-aselaki	27
1.2 Rikoslaki	37
2. TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	37
3. VOIMAANTULO	37
4. SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	38
4.1 Johdanto	38
4.2 Omaisuudensuoja.....	39
4.3 Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate	39
LAKIEHDOTUKSET	41
1. Laki ampuma-aselain muuttamisesta.....	41
2. Laki rikoslain 41 luvun 1 §:n muuttamisesta	51

YLEISPERUSTELUT

1 NYKYTILA

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Hankkimislupa

Ampuma-aseen hankkimis- ja hallussapitolupamenettelyistä säädetään ampuma-aselaisissa (1/1998) ampuma-aseasetuksessa (145/1998) sekä valtioneuvoston asetuksessa terveydenhuollon ammattihenkilön ampuma-aseilmoituksesta (1223/2011). Lupamenettelyssä noudatetaan täydentävästi hallintolain (434/2003) säännöksiä.

Ampuma-aselain mukaan ampuma-aseen valmistaminen, hankkiminen ja hallussapitäminen on pääsääntöisesti luvanvaraista. Ampuma-aselain 5 luku sisältää hankkimista, yksityistä valmistamista ja muuntamista sekä hallussapitoa koskevat säännökset. Ampuma-aselain 42 §:n mukaan hankkimislupaa koskeva hakemus tehdään hakijan kotikunnan tai kotipaikan poliisilaitoksella henkilökohtaisesti, erityisen vaarallisen aseiden tai aseiden osien hankkimiseen luvan myöntää Poliisihallitus. Hankkimislupaa koskevaa ampuma-aselain 42 §:ää sovelletaan myös tehokkaisiin ilma-aseisiin.

Hankkimislupa voidaan ampuma-aselain 43 §:n mukaisesti antaa vain ampuma-aselaisissa määriteltyyn käyttötarkoitukseen, eli metsästykseseen, ampuma-urheiluun tai harrastukseen, työhön, näyttökseen tai kuvaukseen, museossa tai muussa kokoelmassa pitämiseen, muistoesineenä säilyttämiseen, merkinantoon tai 15–18 -vuotiaan huollettavan aseiden hallussa pitämiseen. Hankittavan aseiden on sovellettava hyvin hakijan ilmoittamaan käyttötarkoitukseen eikä se saa olla siihen tarpeettoman tehokas. Hankkimislupaa saajan on oltava terveydentilansa ja käyttäytymisensä puolesta sopiva kantamaan ampuma-asetta. Hakijan pitää tarvittaessa esittää lisäselvityksiä esimerkiksi työstään, harrastuksestaan ja asevelvollisuuden suorittamisesta.

Ampuma-aseasetuksella annetaan tarkempia säännöksiä hankkimislupaa hakemisesta. Hankkimislupaa on asetuksen mukaan haettava kirjallisesti ja hakemuksessa on mainittava hakijan henkilötiedot, hakemuksen peruste, hankittavan ampuma-aseiden, aseiden osien tai tehokkaan ilma-aseiden yksilöintitiedot, yhteisön tai säätiön aseesta nimen sekä hankittavan aseiden, aseiden osien, ampuma-aseissa käytettäviksi tarkoitettujen patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten aiottu säilytystapa ja -paikka. Yhteisön ja säätiön on liitettävä hakemukseen yhtiöjärjestys, säännöt tai muu kirjallinen selvitys toiminnan tarkoituksesta.

Käytännössä hakija tekee hakemuksen suullisesti ja virkailija kirjaa tiedot järjestelmään, samalla pyritään arvioimaan aseiden soveltumista käyttötarkoitukseen. Hakijan esteet tarkistetaan poliisin rekistereistä, kuten poliisiasiain tietojärjestelmästä ennen haastattelua. Mikäli poliisilaitos harkitsee kielteistä päätöstä hakijan taustan, kuten rikoksiin syyllistymisen perusteella, kutsutaan hakija kuulemiseen tai häneltä pyydetään kirjallista vastinetta haastattelun sijaan. Hakijalle varataan aika haastatteluun ja pyrkimyksenä on se, että haastattelija tekisi päätöksen.

Soveltuvuudesta

Hankkimislupaa hakijan on suoritettava ampuma-aselain 45 c §:n mukaisesti soveltuvuustesti, jolla arvioidaan hakijan henkilökohtaista sopivuutta. Soveltuvuustesti otettiin käyttöön vuonna 2011 voimaan tulleella ampuma-aselain muutoksella. Testi ei yksin ratkaise aseluvan saantia vaan se on yksi osa aineistoa, jota käytetään luvan myöntämisen kokonaisharkinnassa. Testi sisältää 267 kyllä tai ei -väittämää. Testin tulos on joko hyväksytty tai hylätty, lupaviranomainen ei näe yksittäiseen kysymykseen annettuja vastauksia eikä sitä, millä perusteella soveltuvuustestin tulos on hylätty. Testiä ei tarvitse tehdä, jos edellisen testin suorittamisesta on kulunut enintään kolme vuotta. Testi voidaan korvata myös lääkärin tai psykologin

antamalla hakijaa koskevalla puoltolausunnolla, jonka tulee olla korkeintaan kuusi kuukautta vanha. Lausunto tarvitaan myös, mikäli testiä ei ole läpäisty hyväksytysti.

Jos hakijalta edellytetään myös soveltuvuustestiä, pyritään se tekemään yhdessä haastattelun kanssa. Hakijan sopivuus ja hankittavan aseiden soveltuvuus ilmoitettuun käyttötarkoitukseen arvioidaan haastattelun ja mahdollisen soveltuvuustestin jälkeen.

Päätös hankkimislupasta

Haastattelun jälkeen hankkimislupahakemus ratkaistaan ja päätöstä koskevat tiedot syötetään aserekisteriin. Ampuma-aseasetuksessa on säännös hankkimislupaa koskevasta todistuksesta. Todistuksessa on mainittava luvan haltijan nimi ja syntymäaika tai yritys- ja yhteisötunnus, luvan voimassaoloaika, aseiden, aseiden osan tai tehokkaan ilma-aseiden yksilöintitiedot, yhteisön tai säätiön aseestaavan nimi ja mahdolliset lupaehtot. Hankkimislupaa koskevan todistuksen antamisen yhteydessä lupaviranomainen antaa ohjeen aseiden, aseiden osan, patruunoiden ja erityisten vaarallisten ammusten säilyttämisestä.

Päätös postitetaan tai hakija noutaa sen. Hankkimislupa oikeuttaa väliaikaiseen hallussapitoon, joka on voimassa enintään kuusi kuukautta. Asekeräilijälle hankkimislupa voidaan myöntää enintään kahdentoista kuukauden ajaksi.

Yksityinen valmistamislupa

Luvan ampuma-aseiden ja aseiden osien valmistamiseen tai muuntamiseen yksityistä tarkoitusta varten antaa ja peruuttaa ampuma-aseiden 50 §:n mukaisesti hakijan kotikunnan tai kotipaikan poliisilaitos tai erityisen vaarallisen ampuma-aseiden tai aseiden osien osalta Poliisihallitus. Lupa voidaan antaa ampuma-aseiden 45 tai 45 a sekä 45 c §:ssä säädettyjen edellytyksien noudattaen soveltuvin osin hankkimislupaa koskevan 42 §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä sekä hyväksyttävää käyttötarkoitusta koskevan 43 §:n ja 44 §:n säännöksiä. Yksityinen valmistamislupa annetaan enintään yhdeksi vuodeksi ja lupaviranomainen voi sisällyttää lupaan ehdon, jonka mukaan keräilykokoelmaan kuuluvalla ampuma-aseella ei saa ampua.

Hallussapitolupa

Ampuma-aseiden 52 §:ssä säädetään ampuma-aseiden tai aseiden osien hallussapitoluvasta. Ampuma-aseiden 52 §:n mukaan sen, joka on hankkimisluvan nojalla hankkinut tai yksityisen valmistamisluvan nojalla valmistanut tai muuntanut ampuma-aseiden tai aseiden osien, on luvan voimassa ollessa haettava lupaa ampuma-aseiden tai aseiden osien hallussapitoon. Lupa on kuitenkin haettava 30 päivän kuluessa hankkimisesta tai valmistamisesta tai muuntamisesta.

Käytännön mukaan hankkimislupa sisältää tosiasiallisesti hallussapitolupapäätöksen, eikä hallussapitolupaa haeta uudella hakemuksella. Kun hankkimisluvan haltija on hankkinut ampuma-aseiden tai aseiden osien, on se esitettävä hakijan kotipaikan tai kotikunnan poliisilaitokselle hankkimisluvan voimassaollessa, kuitenkin 30 päivän kuluessa aseiden tai aseiden osien hankkimisesta. Ampuma-aseiden tai aseiden osien esittämisestä ei peritä maksua. Hankkimislupaa tai yksityistä valmistamislupaa koskeva lupatodistus on esitettävä ja pyydettyä luovutettava poliisille. Poliisilaitos tarkistaa hakijan esteet poliisin käytössä olevista rekistereistä. Mikäli esteitä ilmenee, evätään hallussapitolupa ja perutaan hankkimislupa. Jos esteitä luvan myöntämiselle ei ole, tilataan hallussapitolupa.

Hakija ei saa luvan myöntämisestä yleensä erillistä päätöstä, ellei lupaan aseteta ampuma-aseiden 53 §:n 2 momentin mukaisesti lupaehtoja. Hallussapitoluvan voimassaoloaika ja lupaehtoja koskevan ampuma-aseiden 53 §:n mukaan lupa myönnetään yleensä toistaiseksi, jollei sitä erityisestä syystä ole annettava määräajaksi. Ensimmäinen hallussapitolupa muun muassa metsästyslainsäädännön mukaan sallittuun

eläinten ampumiseen, ampuma-urheilua ja -harrastusta varten annetaan luonnolliselle henkilölle enintään viiden vuoden määräajaksi. Lupaviranomainen voi sisällyttää lupaan ehdon, jonka mukaan keräilykokoelmaan kuuluvalla ampuma-aseella ei saa ampua. Sellaista työtä varten annettuun lupaan, jossa ase on välttämätön, sisällytetään ehto, jonka mukaan lupa on voimassa niin kauan kuin luvansaaaja toimii työtehtävissä. Hallussapitolupaan, joka on annettu 15 vuotta vaan ei 18 vuotta täyttäneen, luvanhaltijan huollettavana olevan henkilön haulikon, yhdistelmäaseen, kiväärin tai pienoiskiväärin säilyttämistä ja kuljettamista varten, asetetaan ehto, jonka mukaan luvanhaltija ei saa ampua aseella.

Ampuma-aseasetus sisältää säännöksen hallussapitolupaa koskevan todistuksen sisällöstä. Hallussapitolupaa koskevassa todistuksessa on mainittava muun muassa luvanhaltijan henkilötiedot, luvan voimassaoloaika, ase, aseiden osan tai tehokkaan ilma-aseen yksilöintitiedot, ampuma-aseen sarja- tai tunnistenumero taikka aseiden osan tiedossa oleva sarjanumero, ampuma-aseen tai aseiden osan erityistuntemerkit sekä mahdolliset lupaehdot. Hallussapitolupaa koskevat tiedot voidaan väliaikaisesti merkitä hankkimislupaa tai yksityistä valmistamislupaa koskevaan lupatodistukseen. Korttivalmistaja postittaa hallussapitoluvan hakijalle ja hakijan tulee tarkistaa luvan tiedot.

Lupamenettely poliisilaitoksilla

Poliisin tilastojen mukaan Suomessa on noin 1,6 miljoonaa asetta yksityishenkilöillä. Suurin osa on metsästysaseita; eniten haulikoita, kiväärejä ja pienoiskiväärejä. Käsiaseita eli erilaisia pistooleita ja revolvereja on noin 220 000. Samaan aseeseen voi olla kaksi lupaa, koska esimerkiksi saman perheen jäsenellä voi olla aseeseen rinnakkaislupa.

Poliisilaitokset käsittelevät aseiden hankkimis- ja hallussapitolupahakemuksia vuosittain noin 60 000 kappaletta, joka on 4,7 % koko lupavolyymista. Aselupien kokonaismäärä harrastajille on noin 40 000 vuodessa, koska hankkimis- ja hallussapitoluvat menevät samoille henkilöille. Ampuma-aseasioihin kokonaisuudessaan sitoutuu poliisissa 119 henkilötyövuotta, joka vastaa 13,6 % koko lupahallinnon henkilötyövuosimäärästä. Suoritemaksuja aseasioista kertyy yhteensä noin 2,7 miljoonaa euroa.

Vuonna 2010 hankkimis- ja hallussapitolupahakemuksia käsiteltiin 70 164, vuonna 2012 yhteensä 59 048, vuonna 2013 yhteensä 59 324, vuonna 2014 yhteensä 55 432. Vuonna 2015 hankkimislupia myönnettiin 40 787 ja hallussapitolupia 37 539. Kielteisiä päätöksiä hankkimis- ja hallussapitolupahakemuksiin tehtiin vuonna 2015 yhteensä 1 002. Vuonna 2015 hankkimislupia ulkomailla asuvalle myönnettiin yhteensä 162 kappaletta.

Haettujen lupien määrä on selvästi laskenut viime vuosina, eli noin 40 % vuodesta 2010 vuoteen 2015. Ilmiölle ei ole löydettävissä yksittäistä syytä. Vuonna 2011 voimaan tuli ampuma-aselain muutoksia, joiden tarkoituksena oli parantaa lupavalvontaa. Erityisesti soveltuvuustestillä vaikuttaisi olleen osittain testistä liikkuneisiin väriin tietoihin liittynyt pelotevaikutus, mikä on voinut osaltaan hillitä uusien lupien hankkimista.

Ampumaharrastus kilpailee koko ajan yhä laajemman lajikirjon kanssa harrastajista. Haulikko- ja kivääriammuntaan soveltuvia ampumaratoja on suljettu eikä metsästyksellä ole enää kasvukeskuksiin siirtyneiden nuorten ja nuorten aikuisten keskuudessa samanlaista vetovoimaa vapaa-ajanviettotapana kuin aikaisemmin.

Ampumaurheilu ei aktiivisesti harrastettuna ole mitään erityisen halpaa. Saadakseen luvan hankkia oman aseensa, täytyy aktiivinen harrastaminen osoittaa. Kahden vuoden harrastaminen vuokra-aseella eli pistoolilla tai revolverilla siten, että aktiivisen harrastamisen edellytykset täyttyvät minimissään, eli kahden vuoden aikana on vähintään kymmenen harrastuskertaa, maksaa vähimmilläänkin noin 650 - 800 euroa riippuen

käytettävästä aseesta. Kustannuksia aiheutuu ainakin jäsenmaksusta, ratamaksusta, aseiden vuokraamisesta ja patruunoista. Kun omaa asetta lähdetään hankkimaan, sille voi tulla hinnaksi lupineen lähemmäs tuhannen euron verran. Taloustilanteella on vaikutusta harrastamiseen, koska rahaa ei välttämättä riitä enää ampumaharrastukseen, vaan sitä käytetään johonkin muuhun välttämättömämpään. Vanhat harrastajat eivät uusi tässäkään tapauksessa kalustoaan entiseen tapaan, vaan vanhoilla aseilla ammutaan niin kauan kuin ne kestävät, niitä korjataan ja lainataan toisilta harrastajilta.

Ase ja aseiden osa esitetään poliisille hankkimisen yhteydessä ja usein myös rinnakkaislupaprosessin yhteydessä ja joissain tapauksissa myös asepassin hakemisen yhteydessä. Esittämisiä on yhteensä noin 30 000 vuodessa. Vuonna 2015 lupa-asioita, joissa aseiden esittämistä edellytetään, oli vireillä yhteensä noin 33 600, joista hankkimislupahakemuksia oli noin 25 500, rinnakkaislupia runsaat 4000, kaksoiskappalehakemuksia noin 2 100 ja Euroopan ampuma-asepassihakemuksia noin 1 500.

Poliisilaitosten välillä päätöksentekotasossa on suuria eroja. Osassa poliisilaitoksia päätöksiä aseasioissa tekee vain päällystö. Päätöksentekotoimivaltaa on useissa poliisilaitoksissa ylikonstaapeleilla, kun taas tietyin edellytyksin muutamissa poliisilaitoksissa päätöksen hankkimisluvan myöntämiseksi voi tehdä myös toimisto- tai osastosihteeri. Hallintopäätöksen tekeminen ampuma-aseasioissa ei edellytä poliisivaltuuksia, vaan päätöksen voi tehdä myös siviilivirkamies.

Aselupahakemusten käsittelyaika vaihtelee poliisilaitosten arvion mukaan muutamasta päivästä joihinkin kuukausiin. Jos hakijalta edellytetään soveltuvuustestiä tai haastattelua, käsittelyaika pitenee tästä arviosta kahdesta kolmeen viikkoa. Käsittelyajan pituudella ei ole suoraa yhteyttä haettujen lupien määrään eikä päätöksentekotasoon. Poliisilaitokset arvioivat ampuma-aseasioita käsittelevän henkilöstön osaamistason keskimäärin hyväksi, mutta vahva osaaminen on keskittynyt muutamille henkilöille muutamien toimipisteisiin. Asian käsittelyaikaan vaikuttaa merkittävästi myös hakijan oma menettely, eli muun muassa se, kuinka täydellinen hakemus on alun alkaen, kuinka ripeästi hakija toimittaa mahdollisesti pyydettyjä täydennyksiä ja lisäselvityksiä sekä se, kuinka pian hakijalle sopii tulla haastatteluun ja soveltuvuusselvitykseen.

Sähköiset asiointipalvelut on otettu käyttöön muissa poliisin lupa-asioissa kuin ampuma-aseasioissa. Poliisin asetietojärjestelmä mahdollistaa ampuma-aseasioiden sähköisen käsittelyn. Asetietojärjestelmään aikaisemmin toteutetut asianhallintaprosessit eivät kuitenkaan tue sähköistä asianhallintaa. Paperisista päätöksistä ei ole voitu kokonaan luopua, koska järjestelmässä ei ole toistaiseksi voitu toteuttaa asiakirjojen sähköistä säilyttämistä.

Asetietojärjestelmään on suunnitteilla versionnosto, joka mahdollistaa toteutuessaan kattavan sähköisen asioinnin ja asiakirjojen sähköisen säilyttämisen. Versionnosto toteutetaan Poliisihallituksessa vireillä olevassa poliisin asetietojärjestelmän kehittämishankkeessa. Lupaprosessin kehittäminen ja kuvaaminen on aseasioiden sähköisen asioinnin kehittämisen edellytys sähköisen tiedonohjauksen toteuttamisen ohella. Versionnoston yhteydessä on mahdollista kehittää tietojärjestelmää myös muutoin tukemaan paremmin aselupamenettelyä, esimerkiksi määräaikaisen aseiden hallussapitoluvan haltijalle voitaisiin lähettää muistutus luvan päättymisestä asetietojärjestelmästä.

Asekeräilijän tiedostonpito

Ampuma-aselain 19 §:ssä säädetään poikkeuksista luvanvaraisuuteen. Ampuma-aselain 19 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan luvanvaraista ei ole ampuma-aseiden hallussapito sekä aseiden osien hankkiminen ja hallussapito, jos hankkija tai hallussapitäjä on säädettyä tiedostoa pitävä asekeräilijä. Ampuma-aselain 59 a §:n mukaan Poliisihallitus voi hakemuksesta oikeuttaa asekeräilijän pitämään hallussapitoluvan hakemisen sijasta tiedostoa hankkimistaan, valmistamistaan tai muuntamistaan ampuma-aseista siten kuin

valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Tiedostonpito-oikeuden saaneen asekeräilijän ei siis tarvitse käydä esittämässä hankkimaansa ampuma-asetta poliisilaitoksella tarkastettavaksi. Oikeus lakkaa olemasta voimassa ja ampuma-aseiden osalta menetellään siten kuin ampuma-aselain 8 luvussa säädetään, jos asekeräilijälle annettu hyväksyntä raukeaa tai se peruutetaan. Tiedostoa pitävän asekeräilijän on 60 päivän kuluessa ampuma-aseen hankkimisesta, valmistamisesta tai muuntamisesta palautettava hankkimislupa tai yksityinen valmistamislupa luvan antaneelle viranomaiselle.

Ampuma-aselain 60 § koskee tiedostoa asekeräilijän aseiden osista. Pykälän mukaan asekeräilijän tulee pitää tiedostoa hankkimistaan ja hallussapitämistään aseiden osista siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään tai hankkia aseiden osien hankkimiseen ja hallussapitoon oikeuttava lupa. Tiedostoa ei kuitenkaan tarvitse pitää tai lupaa hankkia, jos asekeräilijällä on oikeus ampuma-aselain 19 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista vastaavista aseiden osista kootun ampuma-aseiden hallussapitoon. Asekeräilijän on, siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään, vaadittaessa esitettävä tiedosto poliisille sekä luovutettava se, kun hänelle annettu hyväksyntä raukeaa tai jos hyväksyntä peruutetaan.

Ase-elinkeinonharjoittajan tiedostonpito

Asealan elinkeinonharjoittajalla on ampuma-aselain 25 §:n mukaisesti velvollisuus pitää tiedostoa ampuma-aseista, aseiden osista, patruunoista ja erityisen vaarallisista ammuksista. Pykälää sovelletaan myös tehokkaisiin ilma-aseisiin ja kaasusumuttimiin. Tiedostoon on merkittävä esineen luovuttajan ja luovutuksensaajan sekä esineen korjaamista tai muuntamista koskevan toimeksiantajan nimi. Tiedostoon sisältyvien henkilötietojen luovuttaminen on sallittua vain 115 §:ssä tarkoitettulle valvontaviranomaiselle, eli Poliisihallitukselle, rajavartiolaitokselle tai tullille. Tiedosto on vaatimuksesta esitettävä poliisille sekä luovutettava lupaviranomaiselle, kun ase-alan elinkeinolupa raukeaa tai jos se peruutetaan. Tiedosto on säilytettävä vähintään kaksikymmentä vuotta siihen viimeksi tehdyn merkinnän jälkeen ja hävitettävä sen jälkeen, kun viimeisen merkinnän tekemisestä on kulunut 50 vuotta. Ampuma-aseasetus sisältää tarkempia säännöksiä tiedoston pitämisestä, esittämisestä ja luovuttamisesta.

Luvan peruuttaminen

Ampuma-aselain 67 § koskee lupien peruuttamisen edellytyksiä. Pykälään on koottu edellytykset, joiden perusteella lupa on peruutettava tai lupa voidaan peruuttaa. Ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hallussapitoon oikeuttava lupa on peruutettava, jos luvanhaltija sitä pyytää, huoltajat peruuttavat ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hallussapitoon oikeuttavan luvan antamista koskevan suostumuksen tai hallussapitoluvan haltija tai valtio peruuttaa ampuma-aselain 54 §:n 1 momentissa tarkoitettua rinnakkaislupaa koskevan suostumuksen.

Lupa voidaan peruuttaa, jos luvanhaltija on syyllistynyt väkivaltaista käyttäytymistä osoittavaan rikokseen, rikoslain 50 luvun 1-4 §:ssä tarkoitettuun rikokseen tai muuhun rikokseen, joka osoittaa hänet sopimattomaksi hankkimaan tai pitämään hallussa ampuma-aseita, aseiden osia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia. Lupa voidaan peruuttaa myös, jos luvanhaltija on syyllistynyt törkeään ampuma-aserikokseen, ampuma-aserikokseen tai ampuma-aserikkomukseen taikka muuhun ampuma-asetta käyttäen tehtyyn rangaistavaan tekoon, luvanhaltija on rikkonut lupa-ehtoja tai muuten osoittanut piittaamattomuutta ampuma-aseita, aseiden osia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia koskevien säännösten noudattamisessa. Lupa voidaan peruuttaa myös, jos luvanhaltijalla on hänen terveydentilansa taikka omaa tai toisen turvallisuutta vaarantavan elämäntapansa tai käyttäytymisensä vuoksi pidettävä sopimattomana hankkimaan tai pitämään hallussa ampuma-aseita, aseiden osia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia.

Ampuma-aselain 67 §:n mukaan lupa voidaan peruuttaa jos yhteisö tai säätiö taikka sen asevastaava on rikkonut ampuma-aselakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai lupaehtoja tai muuten osoittanut

piittaamattomuutta ampuma-aseita ja aseiden osia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia koskevien säännösten noudattamisessa. Jos yhteisö tai säätiö ei enää täytä ampuma-aselain hankkimislupaa saajaa koskevia edellytyksiä koskevan 45 §:n 1 momentissa säädettyjä edellytyksiä, lupa voidaan peruuttaa. Luvan peruuttamisperuste voi olla myös se, jos luvanhaltija on muuten kuin tilapäisesti lopettanut ampuma-aseiden kantamisen tai luvanhaltija ei osoita käyttävänsä ampuma-asetta metsästyslainsäädännön mukaan sallittuun eläinten ampumiseen, ampuma-urheiluun ja -harrastukseen tai näytökseen, kuvaukseen tai muuhun vastaavaan esitykseen tai ampuma-aseiden hallussapito ei enää ole työn vuoksi välttämätöntä. Ampuma-aseiden tai aseiden osien katoaminen tai anastus voi johtaa luvan peruuttamiseen.

Haltuunottoa koskevan ampuma-aselain 91 §:n mukaan kun asealan elinkeinolupa tai yksityistä käyttöä varten annettu hallussapitoon oikeuttava lupa raukeaa tai se peruutetaan, poliisin on tehtävä päätös ampuma-aseiden, aseiden osien ja erityisen vaarallisten ammusten ottamisesta poliisin haltuun, jollei niitä ole luovutettu asianmukaisen luvan haltijalle.

Ampuma-aselain väliaikaista haltuunottoa koskevan 92 §:n mukaan poliisin on viipymättä tehtävä päätös esineiden ottamisesta väliaikaisesti poliisin haltuun, jos on perusteltu syy epäillä, että ampuma-asetta, aseiden osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia käytetään väärin, taikka jos niitä koskevan luvan peruuttaminen on pantu vireille.

Ampuma-aseiden hallussapitolupiin kohdistuvat väliaikaiset haltuunotot, peruutukset ja varoitukset ovat pysyneet viime vuosina samalla tasolla. Väliaikaisia haltuunottoja tehtiin vuonna 2012 yhteensä 1 414, vuonna 2013 1 420, vuonna 2014 1 392 ja vuonna 2015 1 302. Väliaikaisen haltuunoton jatkamispäätöksiä tehtiin vuonna 2012 yhteensä 1 024, vuonna 2013 1 073, vuonna 2014 1 075 ja vuonna 2015 1 127. Vuonna 2011 peruutuksia ja varoituksia tehtiin yhteensä 3 290, vuonna 2012 luku oli 2 967. Vuodesta 2013 poliisin tilastoista on saatavilla tarkempi erittely peruutuksista ja varoituksista. Vuonna 2013 peruutuksia tehtiin 2 472 ja varoituksia annettiin 652 aseiden hallussapitoasioissa. Vuonna 2014 peruutuksia tehtiin 2 049 ja varoituksia 646 ja vuonna 2015 peruutettiin yhteensä 2 306 hallussapitolupaa ja varoituksia annettiin 671.

1.2 Kansainvälinen kehitys ja lainsäädäntö

Asedirektiivi

Euroopan unionissa (jäljempänä EU) ampuma-aselupamenettelyitä koskee ampuma-aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonnasta 18 päivänä kesäkuuta 1991 annettu neuvoston direktiivi (91/477ETY), jäljempänä asedirektiivi, jota on muutettu 21 päivänä toukokuuta 2008 annetulla direktiivillä 2008/51/EY. Asedirektiivi on pantu täytäntöön kansallisesti sisällyttämällä tarvittavat säännökset ampuma-aselakiin. Euroopan komissio antoi 18 päivänä marraskuuta 2015 ehdotuksen asedirektiivin muuttamisesta (COM (2015) 750). Ehdotuksen taustalla ovat viime vuosina ja erityisesti vuoden 2015 aikana Ranskassa ja muualla Keski-Euroopassa tapahtuneet terrori-iskut. Komissio on katsonut, että ampuma-aseiden osalta EU:ssa tarvitaan entistä koordinoitumpaa ja yhtenäisempää lähestymistapaa.

Direktiiviehdotus sisältää muun muassa aseiden määrittelyä ja merkintää sekä direktiivin soveltamisalaa koskevia muutosehdotuksia. Ehdotus sisältää myös lupamenettelyyn liittyviä tiukennuksia. Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden tulee varmistaa, että asekauppiat ovat yhteydessä kansalliseen asetietojärjestelmään. Direktiiviehdotuksen mukaan aseiden etäkauppa yksityisille kiellettäisiin. Uutena velvollisuutena ehdotetaan standardoitujen lääketieteellisten testien suorittamista kaikille aseluvan hakijoille ja luvan uusijoille. B-luokkaan, eli luvanvaraisiin ampuma-aseisiin kuuluviin aseisiin voisi saada luvan vain viideksi vuodeksi, mikä tarkoittaisi sitä, että toistaiseksi voimassa olevien lupien myöntäminen ei olisi enää mahdollista.

Direktiiviä sovellettaisiin muutosehdotuksen mukaan myös asekeräilijöihin sekä asealalla toimiviin sivistyksellisiin ja historiallisiin järjestöihin, jotka ovat tällä hetkellä soveltamisalan ulkopuolella.

Komission antamasta ehdotuksesta direktiivin muuttamiseksi neuvoteltiin jäsenmaiden kesken neuvostossa keväällä 2016. Oikeus- ja sisäasiat neuvostossa hyväksyttiin 10 päivänä kesäkuuta 2016 neuvoston yhteinen näkemys direktiiviehdotuksesta (asiakirja 9841/16 GENVAL 66 JAI 527). Neuvoston yhteinen kanta poikkeaa monilta osin komission ehdotuksesta. Komission ehdotus lähti siitä, että puoliautomaattiaseet, jotka muistuttavat sotilasaseita, kiellettäisiin. Ehdotus ei sisältänyt mitään mahdollisuuksia myöntää näille aseille poikkeuksia. Neuvoston yhteisen kannan mukaan tietyt puoliautomaattiaseiden ja isojen lippaiden kokoonpanot tulisi kieltää ja samoin isot lippaat kiellettäisiin. Kielletyiksi tulisivat myös sellaiset pitkät puoliautomaattiaseet, jotka voidaan helposti kätkeä lyhentämällä kyseinen ase. Lisäksi tietyissä näihin aseisiin ja lippaisiin voisi saada aseiden hankinta- ja hallussapitoluvan.

Neuvoston yhteisessä kannassa luetellaan kattavasti ne tilanteet, joissa myös kiellettyihin aseisiin voidaan myöntää aseiden hallussapito- ja hankintalupa. Poikkeukset kattavat maanpuolustustarkoituksen sekä koulutukselliset, kulttuuriset, historialliset ja tutkimustarkoitukset. Näin ollen esimerkiksi reserviläisille voitaisiin myöntää aselupa myös kielletyiksi tuleviin aseisiin.

Komission ehdotuksen mukaan yksityishenkilöt eivät olisi enää voineet ostaa aseita internetin kautta. Neuvoston yhteinen näkemys lähtee siitä, että etäkauppa on mahdollista kunhan ostajan henkilöllisyys ja aseiden hankintalupa tarkistetaan. Neuvoston yhteisessä kannassa ei myöskään ole säännöstä aselupien määräaikaisuudesta ja viiden vuoden välein tapahtuvasta lääkärintarkastuksesta. Sen sijaan viranomaisten tulisi säännöllisesti, vähintään viiden vuoden välein, tarkastella myönnettyä aselupaa. Jos edellytykset ovat kunnossa, lupaa voidaan jatkaa. Suomessa voitaisiin lupien tarkastelun kansallisessa toteutuksessa pyrkiä hyödyntämään asetietojärjestelmän vuoden 2018 järjestelmä uudistusta sekä aselupien sähköistä asiointia.

Asedirektiivistä päätetään niin sanotussa tavallisessa lainsäätämisyksityksessä. Euroopan parlamentti äänestää omasta kannastaan heinäkuussa 2016 IMCO-valiokunnissa ja sen jälkeen asiaa käsiteltäneen vielä Euroopan parlamentin yleisistunnossa alkusyksystä. Tämän jälkeen on tarkoitus siirtyä trilogineuvotteluihin yhdessä komission kanssa. Trilogineuvottelujen kesto on vaikeaa arvioida. Neuvottelujen päätyttyä mahdollisesti hyväksyttävä direktiivin muutos voi poiketa sisällöltään merkittävästi komission alkuperäisestä muutosehdotuksesta. Asedirektiiviin ehdotetut muutokset aiheuttavat toteutuessaan muutostarpeita ampuma-aselakiin ja voivat mahdollisesti aiheuttaa muutoksia ampuma-aselain aselupamenettelyä koskeviin säännöksiin.

Lupamenettely eräissä valtioissa

Norjan aselupamenettely on pääpiirteissään lähellä suomalaista ja aseiden hankkimisen edellytykset ovat varsin yhteneväiset, samoin lupien peruutusmenettely. Poliisin myöntämä lupa tarvitaan ampuma-aseiden ja patruunoiden hankkimiseen. Hankkimislupa on voimassa vuoden ajan, voimassaoloa voidaan pidentää hakemuksesta kuudella kuukaudella. Asekauppias merkitsee hankkimislupaan aseiden tiedot ja lähettää luvan poliisilaitokselle. Aseiden hankkijalle saa asekauppiailta kopion aseiden tiedoilla täydennetyistä hankkimisluvasta, joka toimii hallussapitolupana siihen asti, kunnes henkilö on saanut hallussapitoluvan poliisilta. Yksityisten välisessä kaupassa noudatetaan samankaltaista menettelyä. Metsästysperusteella voi pitää hallussa enintään kuutta asetta, mutta lupa useampaan aseeseen voidaan myöntää, jos hakijalla on osoittaa riittävät perusteet. Norjassa lupa puoliautomaattiselle käsiaseelle myönnetään vain ampumaurheiluun, ja luvan saadakseen tulee hakijan harrastaa ammuntaa aktiivisesti ampumaseurassa. Metsästysperusteella ei lupaa käsiaseelle voi saada.

Ruotsissa aselupaa voi hakea toimittamalla täyttämänsä hakemuksen joko sähköpostilla tai postitse kotikunnan poliisilaitokselle. Metsästysaselupaa varten hakijan pitää suorittaa metsästyskoe, ampumaharrastusta varten annettavan aseluvan saamiseksi hakijan on tullut olla vähintään kuuden kuukauden ajan jäsenenä hyväksytyssä ampumayhdistyksessä. Lupamenettely on yksivaiheinen. Myyjä ja ostaja sopivat kaupasta ehdollisesti, minkä jälkeen lupa myönnetään tiettyyn aseeseen. Aseen myyjä joutuu säilyttämään tätä yksilöityä asetta luvan saamiseen saakka. Metsästyskokeen suorittanut voi hankkia neljä metsästysasetta, jos metsästysaseita haluaa hankkia enemmän kuin neljä, tulee hakijan pystyä perustelevaan tarve useammalle aseelle. Yli kuuden metsästysaseen omistamiseksi henkilöllä tulee olla erityinen tarve. Lupa käsiaseelle myönnetään enintään viiden vuoden ajaksi, jonka jälkeen lupa tulee uusia.

Saksassa on käytössä asepassityyppinen oikeus hankkia useita aseita yhdellä luvalla. Aseen hankkiminen kirjataan lupaan, ja asiasta tehdään jälkikäteen ilmoitus poliisille. Aseen hankkijan tulee ilmoittaa aseiden rekisteröintiä varten tarvittavat tiedot lupaviranomaiselle kahden viikon kuluessa aseiden hankkimisesta. Tässä mallissa keskitytään henkilön sopivuuteen hankkia ja pitää hallussaan ampuma-aseita ja hyväksytään henkilö aseiden hallussapitäjäksi niillä reunaehdoilla, joille on lupa myönnetty, eli esimerkiksi aseiden määrä, käyttötarkoitus ja kaliiperi. Saksassa aserekisteriin on merkitty tieto aseiden omistajasta aseiden valmistamisesta lähtien.

Sveitsissä ampuma-aseiden hankkimislupaa myöntää hakijan kotipaikan kantoni, mutta lupa on voimassa koko Sveitsin liittovaltion alueella. Käsiaseiden hankkimiseen tulee olla hankkimislupa, mutta esimerkiksi metsästyskäyttöön hankittuja kiväärejä varten hankkimislupaa ei tarvita. Hankkimislupa on voimassa yleensä kuusi kuukautta ja joissakin tapauksissa enintään yhdeksän kuukautta. Aseen kantamiseen esimerkiksi itsepuolustustarkoituksessa tarvitaan lupa, joka edellyttää aseiden käsittelytaitoja ja aselainsäädännön sekä eri ase- ja ammustyyppien tuntemusta testaavan kokeen läpäisemistä. Aseen kantolupaa ei tarvita aseiden kuljettamiseen esimerkiksi ampumaradalle tai metsästyspaikalle, kunhan ammuksia pidetään aseesta erillisinä.

Virossa ampuma-aseiden hankkimislupaa varten hakija tarvitsee lääkärin todistuksen. Hankkimislupaa varten hakijan tulee suorittaa Viron ampuma-aselainsäädännön hallinnan osaamista koskeva testi sekä aseenkäsittely- ja ampumistaitoja mittaava testi. Testit ovat voimassa vuoden ajan. Voimassaolevan aseluvan haltijan ei tarvitse suorittaa uusia testejä eikä toimittaa lääkärintodistusta, jos hän haluaa hankkia samaan lupakategoriaan kuuluvan aseiden. Jos voimassaolevan luvan haltija haluaa hankkia eri lupakategoriaan kuuluvan aseiden, hänen tulee läpäistä kyseistä asetyyppejä koskeva aseiden käsittely- ja ampumistaitoja mittaava testi.

Yhdistyneessä kuningaskunnassa lupaa aseiden hankkimiselle ja hallussapidolle haetaan paikalliselta poliisilaitokselta. Luvan saaminen ampuma-aseiden hankkimista ja hallussapitoa varten edellyttää kahden, hakijan vähintään kahden vuoden ajan tuntemaan, luotettavana pidettävän henkilön antamaa suosittelevaa. Suosittelevat eivät saa olla hakijan perheenjäseniä, haulikon hankkimiseen riittää lausunto yhdeltä suosittelevalta. Lupamenettelyyn kuuluu myös hakijan henkilöllisyyden varmistaminen, aseiden säilytystilojen tarkastaminen ja hakijan haastattelu.

Ensimmäistä aselupaa hakeva haastatellaan yleensä hakijan kodin ja aseiden säilytystilojen tarkastamisen yhteydessä. Lupahakemukseen tulee täyttää tiedot hakijan terveydentilasta, poliisilla on oikeus olla yhteydessä hakijan lääkäriin lisätietojen saamiseksi. Hakijasta poliisilla mahdollisesti olevat tiedot, kuten tiedot rikoksiin syyllistymisestä, tarkistetaan ennen luvan myöntämistä. Aselupa on voimassa viisi vuotta, jonka jälkeen se tulee uusia. Aselupaan merkitään myös hallussapidettävillä ammuksilla sallittu enimmäismäärä. Käsiaseet ovat lähtökohtaisesti kiellettyjä ja edellyttävät erityistä lupaa.

1.3 Nykytilan arviointi

Aseen yksilöintitietojen ilmoittaminen asetietojärjestelmään

Ampuma-aselain mukaan ase-elinkeinonharjoittajalla on velvollisuus pitää tiedostoa ampuma-aseista, tehokkaista ilma-aseista, aseiden osista, patruunoista ja erityisen vaarallisista ammuksista. Tiedosto voi ampuma-aseasetuksen mukaisesti olla merkittynä erilliseen kirjaan tai automaattisen tietojenkäsittelyn avulla laadittuun tiedostoon, eikä se ole yhteydessä poliisin asetietojärjestelmään.

Maahan tuotavat ja täällä valmistettavat ampuma-aseet tulisi viedä asetietojärjestelmään silloin, kun ne siirtyvät ase-elinkeinonharjoittajan haltuun. Tämä mahdollistaisi ampuma-aseiden koko elinkaaren aikaisen valvonnan ja on edellytys sille, että uusien ampuma-aseiden hankkimista tapahtumaan ja siinä tapahtuvaan tiedonvaihtoon ase-elinkeinonharjoittajan ja lupaviranomaisen välillä voidaan ottaa mukaan sähköisen asioinnin elementtejä. Tiedonvaihdosta yksityisen tahon ja viranomaisen välillä on saatu hyviä kokemuksia passiprosessista, jossa poliisin kuvapalveluun rekisteröitynyt yksityishenkilö tai valokuvaamo välittää passikuvan poliisin palvelimelle sähköisesti.

Hankkimis- ja hallussapitolupamenettely

Poliisin ampuma-aselupa-asioissa nykyisin noudattamat, voimassa olevan lainsäädännön mukaiset käytännöt ovat saaneet osakseen kritiikkiä. Hankkimis- ja hallussapitolupa-asioissa asiointi vaatii useita henkilökohtaisia käyntejä ja lupamenettely koetaan monimutkaiseksi ja hankalaksi. Käsittelyaikojen koetaan olevan pitkiä. Asiakkaiden lisäksi poliisin oma henkilöstökään ei pidä nykykäytäntöjä kaikilta osin tarkoituksenmukaisina. Lupavalvonnan ei koeta kohdistuvan oikeisiin henkilöihin.

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman yhtenä tavoitteena on turhan sääntelyn purkaminen ja hallinnollisen taakan keventäminen muun muassa sähköistämällä kiireettömiä asiointipalveluita. Sisäministeriön poliisiosaston ja Poliisihallituksen yhdessä valmistelemassa lupahallintostrategiassa tarkastellaan poliisin eri lupalajeja ja arvioidaan, kuinka lupaprosesseja voidaan edelleen sujuvoittaa. Poliisin lupahallintostrategian mukaisesti kaikkiin lupalajeihin tehdään samat kehittämistoimet, eli menettelyjä selkiytetään, otetaan käyttöön sähköinen asiointi, luovutaan kotipaikkasidonnaisuudesta ja käyntiasiointia vähennetään. Tarkoituksena on, että lupalajista riippumatta perusprosessit ovat samoja ja sisältävät sähköisen vireillepanon ja maksamisen sekä asiakirjojen toimituksen noudettavaksi palveluntarjoajalta tai joissain tapauksissa kotiin. Vastaavat uudistukset on jo tehty lukumäärällisesti paljon myönnettävien lupien osalta passeihin, henkilökortteihin ja yksityisen turva-alan säädöksiin. Aseluvat ovat viimeinen osa massalupien uudistamista tältä osin.

Samojen kehittämistoimien tekeminen kaikille lupalajeille on olennaista hallinnon sisäisten prosessien keventämiseksi, digitalisoimiseksi ja tehostamiseksi, valtakunnallisten sähköisten palveluiden mahdollistamiseksi sekä asiakaspalvelun parantamiseksi ja laadun yhdenmukaistamiseksi.

Lupahallintostrategiaan liittyy myös ennalta estävän toiminnan strategia. Strategian mukaisesti lupamenettelyt on tarkoituksenmukaista järjestää siten, että niiden asiakkaiden lupahakemusten käsittely on sujuvaa ja joutuisaa, joiden hakemukset ja taustat ovat luvan saamiseksi kunnossa. Näin lupahallinnon toimenpiteet ja resurssit kohdentuvat ennen kaikkea niiden lupahakemusten käsittelyyn ja arviointiin, joilla on ennalta estävyyden kannalta merkitystä.

Kotipaikkasidonnaisuus

Kotipaikkasidonnaisuus on ollut perusteltu periaate aikana, jolloin poliisilaitosten alueet olivat pieniä ja kotipaikalla tehtävällä päätöksenteolla oli todellinen valvonnallinen funktio. Nykyään ihmisten lisääntynyt liikkuvuus, luvanhakijoiden suuri määrä ja poliisilaitosten suuri koko ovat syinä siihen, ettei valmistelijoilla ja päätöksentekijöillä ole entisenlaista paikallistuntemusta alueensa henkilöistä. Hallintolain päätöksen perustelemista koskevien sääntöjen mukaan päätöksen perusteiden pitää olla muun muassa objektiivisesti arvioiden asianmukaisia ja lain tarkoituksenmukaisia, ja siten perustua johonkin todennettavissa olevaan seikkaan. Siten pelkästään huhupuheen tasoinen subjektiivinen havainto esimerkiksi luvan hakijan käyttäytymisestä ei voi olla kielteisen päätöksen perusteena. Lisäksi hallintolain mukaan on mahdollista järjestää esimerkiksi katselmuksia, jos asian selvittämiseksi katsotaan olevan tarpeen tutustua paikallisiin olosuhteisiin yksittäisessä tapauksessa. Kotipaikkasidonnaisuuden poistaminen lisäisi joustoa poliisilaitoksella asioinnin suhteen ja tekisi siten asiakkaan prosessin sujuvammaksi.

Aseen esittäminen

Hankkimisluvan nojalla hankittu tai yksityisen valmistamisluvan nojalla valmistettu tai muunnettu ampumase, tehokas ilma-ase tai aseensa osa tulee esittää tarkastettavaksi poliisille. Aseen esittämistä vaaditaan usein myös rinnakkaislupaprosessin yhteydessä ja joissain tapauksissa myös asepassin hakemisen yhteydessä. Ampumaseen, tehokkaan ilma-aseen ja aseensa osan esittämisiä on yhteensä noin 30 000 vuodessa.

Ampumaseet, aseensa osat ja tehokkaat ilma-aseet, joihin on myönnetty hallussapitolupa vuoden 1998 jälkeen, ovat jo pääosin poliisin asetietojärjestelmässä, eli ne on tarkastettu vähintään kerran poliisin toimesta. Jo kertaalleen esitettyjen aseiden esittäminen uudelleen lupaviranomaiselle ei pääsääntöisesti tuo lisäarvoa lupamenettelyyn.

Ampumaseet ja aseensa osat, joihin on myönnetty lupa ennen vuotta 1998, eivät välttämättä ole merkittyinä poliisin asetietojärjestelmään ja näiden esineiden osalta esittäminen on tarkoituksenmukaista. Ennen vuotta 1998 myönnettyt hallussapitolupakortit ovat useimmiten pahvisia, tosin osa korteista on saatettu myöhemmin vaihtaa muovikorteiksi esimerkiksi pahvikortin rikkoutumisen vuoksi. Velvollisuus esittää ase lisää lupamenettelyssä pakollisten käyntiasiointien määrää.

Soveltuvuudesta

Soveltuvuustestin koetaan vievän kohtuuttomasti poliisin resursseja siitä saatavaan hyötyyn nähden. Nykyisen ampumaselain mukaan luvanhakijan tulee tehdä soveltuvuustesti ensimmäistä lupaa hakiessaan sekä sen jälkeen määrävälein. Poliisilaitoksille tehdyn kyselyn perusteella soveltuvuustestin tuloksella ei ole ollut merkitystä lupahakemuksen menestymisen kannalta, vaan päätökset ovat perustuneet puhtaasti muuta kautta, kuten poliisiasiaintietojärjestelmän tietojen kautta esiin tulleisiin seikkoihin. Soveltuvuustestissä saatu hylkäävä tulos ei yksin riitä kielteisen päätöksen perusteeksi, mutta koska poliisiasiaintietojärjestelmästä tehtävä kysely on kaikkien hakemusten yhteydessä tehtävä rutiinitoimenpide, kielteiseen päätökseen johtaneet syyt ovat tulleet esiin testituloksesta huolimatta.

Ampumaselain muuttamista koskeneen hallituksen esityksen 106/2009 vp perusteluissa on todettu, että testin tulosta ei käytettäisi suoraan kielteisen lupapäätöksen perusteena, vaan sen antama tulos olisi pohjana mahdollisille jatkoarvioinneille, lääkärinlausunnon pyytämiseksi tai laajemmalle haastattelulle. Soveltuvuustestin hyödynnettävyyden on kuitenkin käytännössä todettu olevan huono. Hylätty tai hyväksytty tulos ei yksityisyyden suojan vuoksi anna päätöksentekijälle mitään viitteitä siitä, onko henkilö mahdollinen riski väkivaltaisen käyttäytymisen, itsetuhoisuuden vai muiden syiden perusteella. Siten esimerkiksi testiä seuraava haastattelu jää pintapuoliseksi, kun kysymyksiä ei voi suunnata tuloksen perusteella.

Hyötyynsä nähden testaaminen on lisäksi kallista. Testaustilaisuudelle on varattava oma, rauhallinen tilansa, jossa testi suoritetaan valvotusti. Testissä käytettävä työasema on oltava varattuna pelkästään testikäyttöön, sillä se ei saa sisältää mitään poliisin prosessoimaa tietoa tai olla yhteydessä testitilan ulkopuolelle.

Asekeräilijän tiedostonpito

Ampuma-aselaissa on säädetty poikkeus luvanvaraisuudesta ampuma-aseiden hallussapidon sekä aseiden osien hankkimisen ja hallussapidon osalta, jos hankkija tai hallussapitäjä on säädettyä tiedostoa pitävä asekeräilijä. Poikkeus koskee myös tehokkaita ilma-aseita. Ampuma-aselain mukaan Poliisihallitus on voinut oikeuttaa asekeräilijän pitämään tiedostoa hankkimistaan, valmistamistaan tai muuntamistaan ampuma-aseista hallussapitoluvan hakemisen sijaan. Aseen osista asekeräilijän on tullut joko pitää tiedostoa tai hankkia aseiden osien hankkimiseen ja hallussapitoon oikeuttava lupa. Jos asekeräilijällä on oikeus ampuma-aselain 19 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista vastaavista aseiden osista kootun ampuma-aseiden hallussapitoon, tiedostoa ei ole kuitenkaan tarvinnut pitää tai lupaa hankkia. Asekeräilijän ei ole tarvinnut tehdä ampuma-aselain 70 §:n mukaista ilmoitusta poliisilaitokselle ampuma-aselain 19 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesta aseiden osasta eikä esittää aseiden osaa.

Vuonna 1998 voimaan tullut ampuma-aselaki sisälsi aluksi 60 §:n mukaisen oikeuden asekeräilijälle pitää hankkimistaan ja hallussapitämistään aseiden osista tiedostoa ilman, että hän joutuu hakemaan hankkimis- tai hallussapitolupaa. Ampuma-aselakia muutettiin 1 päivänä maaliskuuta 2002 voimaan tulleella lailla 601/2001 niin, että tiedostonpito-oikeutta laajennettiin koskemaan myös ampuma-aseita, joille tiedostonpitoon oikeutetun ei tarvitse hakea hallussapitolupaa.

Hallituksen esityksen 110/2000 vp perusteluissa asekeräilijän tiedostonpito-oikeutta perustellaan muun muassa sillä, että asekeräilijöiden hankkimien aseiden määrä on erittäin suuri ja hallussapitolupien hakeminen aiheuttaa lisätyötä lupaviranomaiselle ja lupanhakijalle. Hallituksen esityksen 110/2000 vp sivulla 34 todetaan kuitenkin, että tarkoituksenmukaista olisi, että oikeus annettaisiin vain sellaisille asekeräilijöille, joilla olisi tarkoitus hankkia vähintään useita kymmeniä ampuma-aseita. Kyse olisi myös aina sisäasiainministeriön tapauskohtaisesti suorittamasta harkinnasta, jossa otettaisiin tarkasti huomioon valvonnalliset sekä yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvät seikat. Perustelujen mukaan keräilijän ampuma-aseita koskeva tiedostonpito-oikeus on tarkoitettu poikkeukseksi pääsäännöstä. Käytännössä tiedostonpito-oikeus on kuitenkin myönnetty keräilijälle lähes poikkeuksetta, jos hän on sellaista hakenut. Asekeräilijän osalta kyse on ollut hallussapitoluvan hinnasta ja lupaviranomaiselle sen aiheuttamasta työmäärästä. Aikaisemmin lupien kirjoittaminen oli teknisesti aikaa vievää mutta nykyisen poliisin aseluparekisterin aikana työmäärä on laskenut merkittävästi.

Perusteluina asekeräilijän tiedostonpito-oikeudelle on esitetty myös asemuseoita ja ampuma-aseiden niille aiheuttamia kustannuksia. Museona toimivien kokoelmien määrää ei ole tilastoitu, mutta Poliisihallituksen mukaan tällaisia kokoelmia ei ole runsaasti. Asekeräilijöitä on tällä hetkellä noin 1 500 henkilöä, joista vain 173 henkilöllä on yli 100 ampuma-aseiden kokoelma. Keskimäärin keräilijöillä on ampuma-aseita 54 kappaletta. Voimassa olevia asekeräilijöille myönnettyjä tiedostonpito-oikeuksia on yhteensä 350. Perustelut tiedostonpito-oikeuden tarpeellisuudesta asemuseoiden osalta liittyvät käytännössä vain muutamiin kymmeneen maakuntamuseoihin. Maanpuolustuskorkeakoulun alaisen Sotamuseon alaisuudessa tai tuella toimivat aselaji- tai perinnemuseot eivät yleensä tarvitse hallussapito- tai keräilijälupaa, koska ampuma-aselakia ei sovelleta puolustusvoimien aseisiin.

Ongelmaksi tiedostonpidossa on osoittautunut ensinnäkin se, että muutamat asekeräilijät ovat käyttäneet oikeutta väärin ja hankkineet heille myönnettyillä hankkimisluvilla täysin erilaisia aseita kuin hankkimislupa tai hyväksytty keräilysuunnitelma on mahdollistanut. Toiseksi asekeräilijöiden ei ole tarvinnut esittää tai tarkastuttaa hankkimaansa ampuma-asetta poliisille, mikä on mahdollistanut muiden kuin niiden ampuma-

aseiden, joille hankkimislupa on myönnetty, kirjaamiseen tiedostoon. Ehtojen rikkomisen selvittely on ollut poliisille hyvin työlästä ja aikaa vievää. Tapauksia, joissa asekeräilijälle annetun hyväksynnän peruutuksia on pantu vireille, on ollut vuonna 2012 yhteensä 7, vuonna 2013 yhteensä 6, vuonna 2014 yhteensä 7, vuonna 2015 yhteensä 5 ja vuonna 2016 kesäkuuhun mennessä 2.

Se, että asekeräilijän ei tietyin edellytyksin tarvitse pitää ollenkaan tiedostoa aseiden osista eikä hakea niille hallussapitolupaa, vaikeuttaa keräilyn valvontaa, mikä on poliisin näkökulmasta ongelmallista. Ampumaseteläin 60 § antaa käytännössä täysin rajoittamattoman ja valvonnan ulkopuolelle jäävän mahdollisuuden pitää hallussa aseiden osia. Eräissä tapauksissa rikostutkinnan yhteydessä tällaisia osia on tavattu suuria määriä. Erityisesti ampumaseteläin 60 §:n ongelmallisuus on tullut esiin tilanteissa, joissa asekeräilijällä on myös ase-elinkeinon harjoittamiseen oikeuttava lupa. Eräissä näistä tapauksista voimassa oleva ampumaseteläki on mahdollistanut käytännössä kaiken viranomaiskontrollin ulkopuolella olevan tilanteen, jossa aseita on voitu valmistaa ja myydä ilman kiinnijäämisen pelkoa.

Käsiteltävänä oleva komission ehdotus asedirektiivin muutoksesta sisältää ehdotuksen siitä, että aikaisemmin direktiivin soveltamisalan ulkopuolella olleet asekeräilijät sisällytettäisiin direktiivin soveltamisalaan. Direktiiviehdotusta käsittelevässä neuvoston työryhmässä komissio ja jotkut jäsenmaat ovat katsoneet, että keräilijät ovat mahdollinen lähde muun muassa terrori-iskuissa käytetyille vaarallisille aseille, jotka on hankittu ilman lupaa.

Luvan peruuttamisen vireilletulo

Ampumaseteläin 92 §:n 1 momentin mukaan jos on perusteltu syy epäillä, että ampumasetta, aseiden osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia käytetään väärin, taikka jos niitä koskevan luvan peruuttaminen on pantu vireille, poliisin on viipymättä tehtävä päätös esineiden ottamisesta väliaikaisesti poliisin haltuun. Väliaikaiselle haltuunottopäätökselle on laissa säädetty kaksi vaihtoehtoista edellytystä. Ensinnäkin tällainen päätös on tehtävä, jos on perusteltu syy epäillä, että asetta käytetään väärin. Toinen tilanne on se, että aseluvan peruuttaminen on pantu vireille. Molemmista tapauksista poliisilla on nimenomaan velvollisuus tehdä päätös väliaikaisesta haltuunotosta ja päätös on tehtävä viipymättä.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on todennut ampumaseteläin hallussapitoluvan peruuttamiseen liittyvässä kantelupäätöksessään vuonna 2015 (Dnro 3021/4/14), että ampumaseteläissa on säädetty luvan peruuttamisen edellytyksistä mutta laissa ei ole säädetty siitä, millä perusteella luvan peruuttamismenettely voidaan panna vireille tai on pantava vireille. Aseiden väliaikaisen poisottamisen perusteena voi ampumaseteläin sanamuodon mukaan olla pelkästään se muodollinen peruste, että aseluvan peruuttamisasia on pantu vireille. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies katsoo tämän olevan ongelmallista, koska vireilletulosta seuraa velvoite tehdä päätös aseiden väliaikaisesta haltuunotosta.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies toteaa, että selvää on, että aselupaharkinnan vireilletulolle tulee olla asialliset perusteet, jotka ovat yhteydessä luvan peruuttamisen edellytyksiin, mutta asian luonteen vuoksi kynnys ryhtyä ampumaseteläin peruutusharkintaan ei voine olla korkea eli riittänee, että jonkin konkreettisen tosiseikan perusteella on syytä epäillä, että luvan peruuttamiselle on edellytykset. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen käsityksen mukaan tämänsuuntaisesti asiaa on käytännössä tulkittukin, mutta olisi kuitenkin syytä harkita, tulisiko asiasta nimenomaisesti säätää laissa.

2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET

2.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on uudistaa ampuma-aseen ja aseiden osan hankkimis- ja hallussapitolupamenettelyä joustavammaksi ja selkeämmäksi aseturvallisuudesta tinkimättä. Aselupamenettelyä uudistettaisiin muun muassa lupamenettelyä sähköistämällä ja vähentämällä turhaa käyntiasiointia. Aseiden elinkaaritietojen hallintaa parannettaisiin rekisteröimällä aseet poliisin asetietojärjestelmään jo silloin, kun ne siirtyvät aseelinkeinoharjoittajan haltuun.

Esitys ei sisällä luvan myöntämisen edellytyksiä koskevia muutosehdotuksia, vaan edellytykset säilyisivät ennallaan.

2.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Esityksen valmistelun yhteydessä on pohdittu vaihtoehtoja ampuma-aseen hankkimis- ja hallussapitolupamenettelyn uudistamiselle. Aselupamenettelyä koskevan lainsäädännön uudistamisen vaihtoehtona olisi ensinnäkin se, että lainmuutoksen sijaan lupamenettelyä pyrittäisiin selkeyttämään ja hallinnollista taakkaa vähentämään ohjeistamalla ja kouluttamalla poliisilaitosten aselupa-asioita hoitavaa henkilökuntaa. Pelkällä ohjeistuksella ja koulutuksella ei kuitenkaan saavutettaisi lupamenettelyyn samaa joustavuutta, jota lainmuutoksella on mahdollista saada aikaa. Voimassaoleva lainsäädäntö asettaa melko tiukat kehykset lupamenettelylle sisältäen esimerkiksi vaatimukset koskien henkilökohtaista asiointia, kotipaikkasidonnaisuutta, aseiden esittämistä ja soveltuvuustestin suorittamista. Ampuma-aselain mukaan sähköinen lupamenettely ei ole mahdollista.

Toisena vaihtoehtona esitystä valmisteltaessa pohdittiin luopumista "yksi ase, yksi lupa" -periaatteesta ja siirtymistä Saksan tyyppiseen asepassiin, jossa yksi asepassi oikeuttaisi hankkimaan useamman aseiden. Luvan yksilöimisestä luopuminen merkitsisi suurta muutosta nykyiseen lupamenettelyyn ja myös asetietojen rekisteröintiin.

Asepassi ei mahdollistaisi kuitenkaan yhtä tehokasta viranomaisvalvontaa kuin asekohtainen lupa, jossa luvan myöntämisen edellytykset tarkistetaan aina jokaisen hankittavan aseiden ja aseiden osien osalta erikseen. Sujuvampi, sähköistetty aselupamenettely tarkoittaisi myös sitä, että asekohtaisen luvan hakeminen olisi jatkossa nopeampaa kuin mitä se on tällä hetkellä. Menettely olisi myös nykyistä nopeampaa erityisesti jos henkilöllä on jo voimassaoleva aselupa ja haettava aselupa koskisi samaa käyttötarkoitusta varten hankittavaa asetta.

Valmistelussa on katsottu, että on turvallisempaa, että aseita hankintaan sitä mukaa kuin niitä tarvitaan. Selkeämpi ja toimivammaksi kehitetty menettely nykymallin pohjalta on katsottu järkevimäksi toteuttamisvaihtoehdoksi.

2.3 Keskeiset ehdotukset

Ampuma-aseen ja aseiden osien yksilöintitietojen ilmoittaminen asetietojärjestelmään

Esityksessä ehdotetaan, että ampuma-aseiden, tehokkaiden ilma-aseiden, kaasusumuttimien ja aseiden osien tiedot vietäisiin asetietojärjestelmään silloin, kun ne siirtyvät ase-elinkeinonharjoittajan haltuun. Ase-elinkeinonharjoittaja ilmoittaisi tiedot poliisin asetietojärjestelmään käyttämällä sähköistä asiointia vahvan tunnistautumisen kautta. Sekä maahan tuotavien, siirrettävien että täällä valmistettavien sekä muunnettavien ampuma-aseiden, tehokkaiden ilma-aseiden, kaasusumuttimien ja aseiden osien tiedot vietäisiin asetietojärjestelmään. Lisäksi asealan elinkeinonharjoittajalla säilytettävänä tai korjattavana yli 90 päivää olevien ampuma-aseiden, tehokkaiden ilma-aseiden, kaasusumuttimien ja aseiden osien tiedot ilmoitettaisiin poliisin asetietojärjestelmään.

Ehdotettu uudistus mahdollistaisi aseiden koko elinkaaren aikaisen valvonnan ja olisi edellytys sille, että uusien aseiden hankkimiseen ja siinä tapahtuvaan tiedonvaihtoon ase-elinkeinonharjoittajan ja lupaviranomaisen välillä voidaan ottaa mukaan sähköinen asiointi. Ase-elinkeinonharjoittajat ovat jo nyt velvollisia pitämään kirjaa myynnissä olevista luvanvaraisista aseista ja aseiden osista, joten ilmoitusvelvollisuus asetietojärjestelmään ei lisäisi merkittävästi elinkeinonharjoittajien hallinnollista taakkaa.

Asedirektiivin muutosehdotus sisältää ehdotuksen siitä, että ase-elinkeinonharjoittajien aseista pitämien tiedostojen tulisi olla yhteydessä kansalliseen asetietojärjestelmiin, joten ampuma-aselain muutoksella ennakoitaisiin myös mahdollista direktiivin muutoksen kautta tulevaa velvoitetta.

Aselupa

Esityksessä ehdotetaan, että nykyinen kaksivaiheinen hankkimis- ja hallussapitolupamenettely yhdistettäisiin aselupamenettelyksi, johon voitaisiin liittää myös yksityinen valmistamisoikeus. Nykyisinkään hallussapitolupaa ei käytännössä haeta täyttämällä uutta lupahakemusta, vaan hankkimisluvan nojalla hankittu ampuma-ase tulee käydä esittämässä poliisilaitoksella tarkistettavaksi, minkä jälkeen lupa myönnetään jos luvan myöntämisen edellytykset ovat kunnossa.

Aselupamenettelyssä olisi kaksi vaihetta, eli ensiksi aselupaa hakiessa hakijan tulisi yksilöidä, hakeeko hän lupaa ampuma-aseen tai aseiden osan hankkimiseen vai aseiden tai aseiden osan valmistamiseen tai muuntamiseen. Menettelyn toisessa vaiheessa hankitun, valmistetun tai muunnetun ampuma-aseen tai aseiden osan yksilöintitiedot tulisi toimittaa poliisilaitokselle 30 päivän kuluessa aseiden tai aseiden osan hankkimisesta, valmistamisesta tai muuntamisesta.

Aselupaan voitaisiin liittää ampuma-aseiden tai aseiden osan hankkimisoikeus, joka olisi voimassa enintään kaksi vuotta. Voimassaolevan lain mukaan hankkimislupa myönnetään enintään puolen vuoden ajaksi, asekeräilijälle lupa voidaan myöntää vuoden ajaksi. Aseharrastajat ja ase-elinkeinonharjoittajat ovat kokeneet hankkimisluvan keston nykyisellään liian lyhyeksi, sillä erityisesti tilauksesta valmistettavan aseiden valmistus voi kestää useita kuukausia. Hankkimisoikeuden keston pidentäminen mahdollistaisi nykyistä joustavammin sopivan aseiden etsimisen ja erityisesti tilauksesta valmistettavan aseiden hankkimisen.

Aselupaan voitaisiin liittää hankkimisoikeuden sijaan oikeus ampuma-aseiden tai aseiden osan valmistamiseen tai muuntamiseen. Voimassaolevan ampuma-aselain mukaan yksityinen valmistamislupa ampuma-aseiden ja aseiden osan valmistamiseen tai muuntamiseen yksityistä tarkoitusta varten annetaan enintään yhdeksi vuodeksi. Yksityisesti valmistettavaa tai muunnettavaa asetta varten joudutaan usein tilaamaan osia, joiden toimittaminen voi kestää useita kuukausia, joten yksityisen valmistamisluvan keston on koettu olevan liian lyhyt. Ehdotuksen mukaan aselupaan liitettävä yksityinen valmistamisoikeus annettaisiin enintään kahden vuoden ajaksi, eli yhtä pitkäksi ajaksi kuin hankkimisoikeuskin.

Aselupaan sisältyvän hankkimisoikeuden ja yksityisen valmistamisoikeuden myöntämisen edellytykset pysyisivät voimassaolevan lain hankkimisluvan ja yksityisen valmistamisluvan mukaisina.

Sähköinen asiointi

Ehdotuksen mukaan aselupaa voitaisiin hakea jatkossa sähköisen asioinnin avulla. Sähköisen asioinnin rinnalla säilyisi edelleen mahdollisuus hakea lupaa henkilökohtaisesti poliisilaitoksella asioiden. Näin palveltaisiin edelleen myös niitä asiakkaita, jotka eivät kykene tai jotka eivät ole vielä tottuneet käyttämään sähköisiä palveluita. Sähköiset palvelut sujuvoittavat ja nopeuttavat palvelua ennen kaikkea asiakkaiden näkökulmasta, ja yhdessä aselupaprosessin kehittämisen kanssa sillä on mahdollista tehostaa myös poliisilaitoksen prosessia.

Lupamenettelystä saataisiin sähköisen asioinnin myötä sujuvampaa ja joustavampaa. Tarkoituksena on sähköistää koko aselupamenettelyn elinkaari vireillepanosta arkistointiin. Sähköinen asiointi mahdollistaa ajasta ja paikasta riippumattoman vireillepanon ja tietyin edellytyksin koko lupaprosessin. Hakijan aikaa ja resursseja ei kuluisi poliisilaitokselle siirtymiseen. Sähköisesti asioiden vireille jätetyt hakemukset vähentäisivät käyntiasioinnin tarvetta.

Sähköisen asioinnin käyttöönotto vaatii muutoksia poliisin asetietojärjestelmään. Poliisihallitus on asettanut asetietojärjestelmän kehittämishankkeen ajalle 1.1.2015 - 31.12.2016. Hanke sisältää osaprojekteina suunnittelun ja määrittelyn ja järjestelmän hankinnan. Poliisin tavoitteena on jatkaa hanketta myös asetietojärjestelmän migraation, eli siirtämisen toiseen järjestelmään, sähköisen asioinnin sekä käyttöönoton ja koulutuksen toteuttamiseksi. Hankkeen tavoitteena on asetietojärjestelmän sovellusallustan ohjelmistoversion nostaminen ylläpidettävyyden ja käytettävyyden parantamiseksi, asejärjestelmän vaatimusten huomioiminen sähköisen arkistoinnin mahdollistamiseksi, asemenettelyn kehittäminen sähköisen asioinnin toteuttamiseksi aselupahallinnossa ja ampuma-aseisiin liittyvien lupa-asioiden tuomisen sähköisen asianhallinnan ja asioinnin piiriin.

Kotipaikkasidonnaisuudesta luopuminen

Kotipaikkasidonnaisuus aselupien vireillepanon osalta ehdotetaan poistettavaksi. Aselupaa voisi jatkossa hakea myös muusta poliisilaitoksesta kuin hakijan kotikunnan tai kotipaikan poliisilaitokselta. Poliisilaitosten koon kasvaessa hakijan kotipaikan tai kotikunnan poliisilaitoksella ei välttämättä ole enää sellaista hakijan tuntemusta, joka puoltaisi sitä, että aselupaa koskeva hakemus tulisi ratkaista nimenomaan tässä poliisilaitoksessa.

Kotipaikkasidonnaisuudesta luopuminen joustavoittaisi lupamenettelyä. Hakija ei voisi kuitenkaan määritellä itse sitä, mikä poliisilaitos ratkaisee hänen hakemuksensa, vaan Poliisihallituksella olisi mahdollisuus esimerkiksi keskittää tiettyjen lupa-asioiden ratkaiseminen jollekin tai joillekin poliisilaitoksille tai järjestää valtakunnallisia työjonoja. Aselupamenettelyn ja siihen liittyvän lupaharkinnan tulee olla yhtenäistä niin, ettei samassa asiassa olisi mahdollista saada eri sisältöistä päätöstä eri poliisilaitoksilta. Tähän voidaan vaikuttaa esimerkiksi lupa-asioissa toimivan poliisin henkilöstön kouluttamisella ja ohjeistamisella. Näin hakijan kannalta ei olisi merkityksellistä, mihin poliisilaitokseen lupahakemuksen ratkaisu ohjautuisi.

Hakijan haastattelu voitaisiin tehdä hakijan kotipaikan poliisilaitoksella tai hakijan ja poliisilaitoksen välisestä sopimuksesta muulla poliisilaitoksella. Haastatteluihin on tarkoitus jatkossa kehittää myös etäyhteyden avulla tehtävää haastattelua.

Aseen esittämisen rajoittaminen

Hankkimisluvan perusteella hankittu ampuma-ase, tehokas ilma-ase ja aseosa tulee esittää poliisilaitokselle 30 päivän kuluessa ampuma-aseen tai aseosan hankkimisesta tarkistettavaksi. Jatkossa ampuma-ase, tehokas ilma-ase ja aseosa olisi esitettävä enää tietyissä tapauksissa sekä pyynnöstä poliisille. Esittämisvelvollisuus koskisi pääasiassa niitä ampuma-aseita ja aseosia, joita ei ole aikaisemmin esitetty poliisille.

Pääsääntönä olisi, että ampuma-aselain 20 §:n mukaiselta asealan elinkeinonharjoittajalta hankittua asetta, tehokasta ilma-asetta tai aseosa ei tarvitsisi esittää poliisilaitoksella. Esitetyn ase-elinkeinonharjoittajan yksilöintitietojen ilmoitusvelvollisuuden johdosta asealan elinkeinonharjoittajan hallussa olevat ampuma-aseet, tehokkaat ilma-aseet ja aseosat olisivat jo poliisin asetietojärjestelmässä, joten kyseessä olisi teknisluontoinen ilmoitus siitä, mihin aseeseen luovutus kohdistuu. Poliisi myös tarkastaa ase-elinkeinonharjoittajien pitämät tiedostot, kirjanpidon, varastot ja säilytystilat vähintään vuoden välein. Lupaviranomainen tarkistaisi ilmoituksen ja voisi tarvittaessa pyytää aseosa esittämistä. Esittäminen voisi olla edelleen tarpeen esimerkiksi niissä tapauksissa, joissa poliisi ei ole tarkastanut aiemmin esinettä tai jos ilmoitettu ampuma-ase, tehokas ilma-ase tai aseosa ei näyttäisi vastaavaan myönnettyä aselupaa.

Muulta kuin ampuma-aselain 20 §:n mukaiselta ase-elinkeinonharjoittajalta hankitun ampuma-aseen, aseosan tai tehokkaan ilma-aseen yksilöintitiedot ilmoittaisi poliisille luvanhaltija. Ilmoituksen voisi tehdä sähköistä asiointia käyttäen poliisin asetietojärjestelmään tai poliisilaitoksella asioiden. Lisäksi ampuma-ase ja aseosa, jota ei olisi aikaisemmin merkitty poliisin asetietojärjestelmään, tulisi esittää poliisilaitoksella. Käytännössä esittämisvelvollisuus koskisi hankittua ampuma-asetta ja aseosa, joiden luovuttajan hallussapitolupa olisi myönnetty ennen vuotta 2000, sekä ulkomailta hankittua tai yksityisesti valmistettua tai muunnettua ampuma-asetta, tehokasta ilma-asetta tai aseosa. Poliisi voisi lisäksi aina pyytää aseosa esittämistä.

Soveltuvuustestistä luopuminen

Soveltuvuustestistä luovuttaisiin, koska testin hyödynnettävyys on ollut huono. Soveltuvuustestin tarkoituksena on ollut tehostaa ampuma-aseen hankkimisluvan hakijan terveydentilan ja käyttäytymisen valvontaa. Käytännössä testillä ei ole kuitenkaan ollut merkitystä hakemuksen menestymisen kannalta. Soveltuvuustestin sijaan lupamenettelyssä sekä lupavalvonnassa korostettaisiin tehostettua viranomaisvalvontaa. Poliisilaitokset seuraavat vuorokausitasolla rekisteritietoja ja jos ilmoituksissa on henkilöitä tilanteissa, joissa on esimerkiksi päihteiden väärinkäyttöä tai väkivaltaista käyttäytymistä, tietojen ristiinajolla tarkistetaan, onko henkilöllä ampuma-aselupia ja ampuma-aselupien peruuttamismenettely voidaan tarvittaessa panna vireille. Käytännössä rekisterit, joiden tietojen seurannalla voidaan saada aselupiin liittyen merkityksellistä tietoa, ovat poliisiasiain tietojärjestelmä Patja, poliisin rikostutkinnan ja virka-avun tietokannasta päivittyvä tekstitietokanta RikiTrip, sekä asetietojärjestelmä, jossa näkyvät esimerkiksi hallussapitoluvan haltijalle annetut varoitukset.

Lisäksi terveydenhuollon ammattihenkilön aselupailmoituksen kautta poliisille tulee tietoa henkilöistä, jotka eivät terveydentilansa vuoksi välttämättä sovellu aseluvan haltijoiksi. Asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaan sotilasviranomainen saa antaa asevelvollisrekisteristä poliisille asevelvollisen käyttäytymistä koskevan tiedon tietyissä tapauksissa oma-aloitteisesti ja myös tätä kautta lupaviranomainen voi saada luvan myöntämisen sekä olemassa olevien lupien tarkastelun kannalta merkityksellisiä tietoja.

Poliisilaitokset voisivat myös panostaa enemmän ensimmäistä aselupaa hakevan haastatteluun, kun lupaprosessissa ei kuluisi aikaa soveltuvuustestin järjestämiseen. Tavoitteena on yhdenmukaistaa ja parantaa poliisilaitosten aselupa-asioissa tekemiä haastatteluja. Haastatteluja tekevää poliisilaitoksen henkilökuntaa voitaisiin kouluttaa hyödyntämään paremmin haastattelutilannetta ja siinä saatavia tietoja.

Asekeräilijän tiedostonpidosta luopuminen

Ehdotuksen mukaan asekeräilijän ampuma-aseiden ja aseiden osien tiedostonpitoa koskevat pykälät kumottaisiin. Asekeräilijän tulisi hakea aselupaa hallussaan oleville ampuma-aseille, tehokkaille ilma-aseille ja aseiden osille, joille ei ole hallussapitoon oikeuttavaa lupaa. Asekeräilijän tulisi ilmoittaa ja esittää hallussaan olevat aseiden osat poliisille, jos oikeus hankkia aseiden osia on perustunut siihen, että asekeräilijällä on ampuma-aselain mukaisesti oikeus vastaavista aseiden osista kootun ampuma-aseiden hallussapitoon. Vain keräilysuunnitelman mukainen ampuma-ase ja aseiden osa kuuluisi keräilyyn, muuten kyseessä olisi tavanomainen aselupa. Tiedostonpidosta luopumisella saatettaisiin asekeräilijöiden aseet ja aseiden osat paremmin lupaviranomaisen valvonnan piiriin väärinkäytösten ehkäisemiseksi.

Vireillä olevan asedirektiivin muutosehdotuksen mukaan asekeräilijöihin sovellettaisiin jatkossa asedirektiiviä ja direktiivin mukaisia hankkimis- ja hallussapitolupamenettelylle asetettavia vähimmäisvelvoitteita. Direktiivin mukaan B-luokkaan, eli luvanvaraisiin ampuma-aseisiin kuuluvien aseiden hankkiminen ja hallussapito edellyttää jäsenvaltion haltijalle antamaa lupaa, joten hallussapitoluvan myöntämisen sijasta annettava oikeus pitää tiedostoa ei luvanvaraisten aseiden ja aseiden osien osalta olisi jatkossa mahdollinen. Muutosehdotuksen toteutuminen vaikuttaa direktiiviehdotusta koskevien neuvottelujen edettyä todennäköiseltä. Asekeräilijöiden tuomisella lupamenettelyn piiriin ennakoitaisiin käytännössä myös todennäköisesti EU-sääntelyn kautta tulossa olevia velvoitteita.

Luvan peruuttamisen vireilletulo

Ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen tai hallussapitoon oikeuttavan luvan peruuttaminen tulee vireille, jos on perusteltua syytä epäillä, että 67 §:n mukaiset luvan peruuttamista koskevat edellytykset täyttyisivät. Luvan peruuttaminen tulisi vireille, jos luvan haltija sitä pyytää, huoltajat peruuttavat ampuma-aseiden, aseiden osien tai erityisen vaarallisten ammusten hallussapitoon oikeuttavan luvan antamista koskevan suostumuksen tai aseluvan haltija tai valtio peruuttaa suostumuksen rinnakkaislupaan. Lisäksi luvan peruuttaminen tulisi vireille, jos valvonnassa tulisi esille tietoja, jotka antaisivat perustellun syyn epäillä, että 67 §:n mukaiset luvan peruuttamista koskevat edellytykset täyttyisivät. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi se, että luvan haltijan epäillään syyllistyneen väkivaltarikokseen, metsästysrikokseen, rattijuopumukseen tai muuhun sellaiseen rikokseen, josta voidaan tuomita vankeusrangaistukseen, kuten talousrikokseen tai liikennesrikokseen. Myös toistuva rikoksiin syyllistyminen tai toistuvat päihtymyksestä johtuvat kiinniotot johtaisivat luvan peruuttamisen vireilletuloon. Vireilletuloa voitaisiin tehostaa ja varmistaa luvan haltijoiden yhdenmukaista kohtelua myös asetietojärjestelmää kehittämällä esimerkiksi automatisoimalla tiedonvaihtoa muiden poliisin järjestelmien kanssa.

Säättämällä luvan peruuttamisen vireilletulosta selvennettäisiin nykyistä tilannetta, sillä ampuma-aseilla ei ole säädetty siitä, millä perusteella luvan peruuttamismenettely voidaan panna vireille tai on pantava vireille. Luvan peruuttamisen vireilletulosta seuraa velvoite tehdä päätös aseiden väliaikaisesta haltuunotosta.

3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Aselupamenettelyn sähköistämisestä ja sähköisen menettelyn kehittämisestä aiheutuu kustannuksia, mutta samalla menettely kevenee ja poliisin aselupa-asioita käsittelevän henkilöresurssin tarve pienenee. Sähköinen asiointi olisi käytössä aselupamenettelyn lisäksi elinkeinonharjoittajan tekemässä ampuma-aseiden ja aseiden

osan yksilöintitietojen ilmoittamisessa asetietojärjestelmään. Tarvittavat uudistukset tehdään vireillä olevan poliisin asetietojärjestelmän uudistamisen yhteydessä.

Asetietojärjestelmän kehittämishankkeesta on valmistunut Poliisihallituksessa esiselvitys ja käynnissä on järjestelmäkehitykseen tähtäävä työ. Hankkeen toteutus kilpailutetaan vuonna 2016. Järjestelmä toteutetaan vuoden 2017 aikana ja otetaan käyttöön vuonna 2018.

Poliisin asetietojärjestelmän uudistamista koskeva hanke on rahoitettu poliisin talousarviosta toimintamenomomentilta 26.10.01. Asetietojärjestelmän uudistamista koskevan hankkeen kustannukset vyörytetään ampuma-aseiden hankkimista ja hallussapitoa koskevien lupien maksuihin valtion maksuperustelain (150/1992) mukaisesti. Näin ollen uudistamishankkeen johdosta ei poliisin toimintamenomomentille esitetä lisämäärärahaa.

Valtion maksuperustelain (150/1992) mukaisesti valtion viranomaisen tuottaman suoritteiden pitää vastata sen tuottamisesta aiheutuvia keskimääräisiä kustannuksia täysimääräisesti. Ampuma-aseen hankkimis- ja hallussapitolupamaksuun lasketaan siis asian käsittelyyn käytettävät henkilöstökustannukset, tietojärjestelmä- ja kehittämiskustannukset, hankkimis- ja hallussapitoluvan hankinnasta aiheutuvat kustannukset sekä osuus poliisin yleiskustannuksista, kuten toimitiloista. Poliisin suoritteiden maksullisuudesta annetun sisäministeriön asetuksen (1484/2015) mukaan ampuma-aseen ja aseiden osan hankkimis- ja hallussapitolupa tai yksityinen valmistamislupa maksaa 79 euroa vuonna 2016. Sisäministeriön asetus ja poliisin suoritteiden hinnoittelu tarkistetaan vuosittain.

Sähköistä asiointia koskevien ehdotusten arvioidaan alentavan aseluvasta perittävää suoritemaksua, koska menettely kevenee ja keskimääräiset asianhallintakustannukset laskevat. Toisaalta asetietojärjestelmän kehittämisestä aiheutuu lisäkustannuksia. Asetietojärjestelmän kehittämishankkeessa tehtyjen alustavien laskelmien mukaan asetietojärjestelmän kehittämiskustannukset vuosina 2016 - 2018 olisivat yhteensä 3 080 000 euroa ja nyt käytössä olevan asetietojärjestelmän käyttö ja ylläpitokustannukset 1 780 000 euroa samalla aikavälillä, eli noin 780 000 euroa vuodessa. Nyt ehdotetusta asemenettelyn uudistamisesta huolimatta asetietojärjestelmään on tehtävä välttämättömiä teknisiä uudistuksia ja päivityksiä järjestelmän taustalla olevan teknologian vanhenemisen vuoksi, joten järjestelmän kehittämiskustannukset eivät ole kokonaisuudessaan ehdotetusta ampuma-aselain muutoksesta johtuvia kustannuksia.

Lupamenettelyn keveneminen ja sähköinen asiointi säästäisivät henkilöstöresurssia poliisissa arviolta noin 5 henkilötyövuotta vuodessa, eli noin 205 000 euroa. Arvio perustuu jo toteutuneista sähköisen asioinnin kehittämistoimista poliisissa saatuihin kokemuksiin. Tämä ei kuitenkaan vähennä määräraharavetta poliisin toimintamenomomentilla, sillä kyse on maksullisesta lupatoiminnasta, ja henkilöstömenot on katettu lupamaksuilla, ei poliisin talousarviorahoituksella. Passiasioissa valmiin passin toimittaminen tapahtuu yksityisen palveluntuottajan välityksellä. Tällä hetkellä noin 80 % valmiista passilähetyksistä luovuttaa yksityinen palveluntuottaja sopimukseen perustuen. Noin 60 % passiasioista tulee vireille sähköisen asiointipalvelun välityksellä ja noin 25 % niin sanotulla kevenetyllä menettelyllä. Sisäministeriön hallinnonalalle asettamien tulostavoitteiden mukaan sähköisen asioinnin käyttöasteen tulisi ylittää 60 %:in vuonna 2018 niissä asioissa, joissa sähköinen asiointi on mahdollista. Aseen, tehokkaan ilma-aseen ja aseiden osan hankkimislupia myönnettiin vuonna 2015 yhteensä 40 787 ja hallussapitolupia 37 539. Kielteisiä päätöksiä hankkimis- ja hallussapitolupahakemuksiin tehtiin viime vuonna yhteensä 1 002. Vuonna 2015 ampuma-aseasioihin sitoutui noin 83 henkilötyövuotta paikallispoliisissa ja Poliisihallituksen asehallinnossa noin 15 henkilötyövuotta.

Ampuma-aselain muutoksesta riippumatta asetietojärjestelmää kehitetään teknisesti samassa yhteydessä asemenettelyn uudistamisen kanssa nykyisen järjestelmän alustateknologian vanhentumisen vuoksi. Uuden

järjestelmän käyttö- ja ylläpitokustannukset ovat nykyistä järjestelmää alhaisemmat noin 125 000 euroa vuodessa.

Suoritemaksujen hinnoittelussa noudatetaan valtion maksuperustelaisissa säädettyjä periaatteita, joiden mukaan hinnoittelussa pitää ottaa huomioon suoritteen tuottamisesta aiheutuvat välittömät ja välilliset kustannukset. Tällä hetkellä sähköisesti vireilletulleista asioista poliisi perii käyntiasiointia alemman hinnan passien ja henkilökorttien kohdalla poliisin suoritemaksuista annetun sisäministeriön asetuksen mukaisesti, koska sähköisesti vireilletulleisiin asioihin kuluu henkilöstökustannuksia vähemmän kuin henkilökohtaisesti asioiden vireille tulleisiin asioihin.

Ehdotuksen mukaan ampuma-aselain tiedostoa asekeräilijöiden ampuma-aseista ja tiedostoa asekeräilijöiden aseiden osista koskevat pykälät kumottaisiin. Asekeräilijöiden tulisi hakea hallussapitoon oikeuttavaa lupaa myös keräilysuunnitelmaan kuuluville ampuma-aseille, tehokkaille ilma-aseille ja aseiden osille tai jos oikeus hankkia aseiden osia on perustunut siihen, että asekeräilijällä on ampuma-aselain mukaisesti oikeus vastaavista aseiden osista kootun ampuma-aseiden hallussapitoon, näistä aseiden osista tulisi tehdä ampuma-aselain 70 §:n mukainen ilmoitus ja esittää aseiden osat poliisille. Asekeräilijöitä on noin 1 500, ja tällä hetkellä ampuma-aseita koskeva, Poliisihallituksen myöntämä tiedostonpito-oikeus on 350 asekeräilijällä. Keräilijöillä on keskimäärin ampuma-aseita 54 kappaletta. Esityksen mukaan asekeräilijöille annettaisiin vuoden siirtymäaika ehdotetun lainmuutoksen voimaantulosta hakea lupaa hallussapitoon ampuma-aseille ja aseiden osille. Aseluvan hakemisesta ennen lain voimaantuloa hankittujen ampuma-aseiden, tehokkaiden ilma-aseiden ja aseiden osien osalta ei syntyisi kustannuksia ase-elinkeinonharjoittajille, koska lupa-hakemukset käsiteltäisiin poliisilaitoksella maksutta. Maksuttomuus tarkoittaisi sitä, että poliisin suoritteiden maksullisuudesta annettua asetusta tulisi muuttaa. Asekeräilijöiltä on veloitettu aikanaan maksu hankkimisluvan hakemisesta hallussaolevista ampuma-aseista, joten näiden aseiden osalta olisi kohtuutonta periä uutta maksua.

Asekeräilijöillä on voimassaolevan ampuma-aselain mukaan ollut oikeus hankkia ilman hankkimislupaa aseiden osia, jos keräilijällä on ollut oikeus vastaavista aseiden osista kootun ampuma-aseiden hallussapitoon. Ampuma-aseissa säädetty poikkeus luvanvaraisuudesta sellaisten aseiden osien hankkimisen ja hallussapidon osalta, joiden hankkijalla tai hallussapitajalla on oikeus kyseisiä aseiden osia vastaavista aseiden osista kootun ampuma-aseiden hallussapitoon, koskee myös muita kuin asekeräilijöitä. Keräilijöiden ei ole kuitenkaan tarvinnut voimassaolevan lain mukaan tehdä aseiden osista ilmoitusta eikä esittää aseiden osien poliisille tarkastettavaksi, eikä heiltä ole myöskään peritty tästä maksua, joka poliisin suoritteiden maksullisuudesta annetun sisäministeriön asetuksen mukaan on tällä hetkellä 25 euroa. Jotta kaikki keräilijöiden hallussa olevien aseiden osien tiedot saataisiin poliisin asetietojärjestelmään, ei näiden aseiden osien ilmoittamisesta ja esittämisestä perittäisi maksua siirtymäajan kuluessa. Maksuttomuus toimisi myös kannusteena noudattaa uusia lupa- ja ilmoitusvelvollisuuksia.

Sen sijaan lain voimaantulon jälkeen hankittujen ampuma-aseiden ja aseiden osien osalta asekeräilijöiltä perittäisiin maksu aseluvan hakemisesta ja ilmoituksen tekemisestä. Poliisin suoritteiden maksullisuudesta annetun sisäministeriön asetuksen mukaan hankkimislupa tai yksityinen valmistamislupa tiedostoon merkittävälle aseelle ja aseiden osalle on vuonna 2016 maksanut 28 euroa, eli ollut selkeästi edullisempi kuin tavallinen hankkimis- ja hallussapitolupa, jonka hinta on 79 euroa. Tiedostoon merkittävän aseiden ja aseiden osien hankkimisluvan hinnasta on vähennetty hallussapitolupavaiheen menettelystä syntyvät kustannukset, kuten aseiden esittäminen ja lupakortti. Muutos poistaisi erityisesti tiedostonpitoon oikeutettujen keräilijöiden erityisaseman verrattuna muihin aselupaa hakeviin.

Ehdotuksella on taloudellisia vaikutuksia poliisin aselupien tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin ja edelleen asiakkailta perittäviin maksuihin ja poliisin lupatuottoihin. Suoritemaksun suuruus voidaan

kuitenkin tarkemmin arvioida vasta lähempänä muutosten voimaantuloa tai vasta niiden käyttöönoton jälkeen. Sähköisen asioinnin käyttäminen vähentää yksittäiseen lupaprosessiin tarvittavaa asiakaspalvelutyötä viidestätoista minuutista jopa puoleen tuntiin saakka. Menettelyn keveneminen esimerkiksi haastattelujen kohdentamisen ja soveltuvuustestin poistumisen osalta lyhentää maksullista työaikaa lupakohtaisesti. Toisaalta uudistettu lupamenettely sisältää useita kohtia, joissa poliisilaitos voi harkintansa mukaan poiketa perusmenettelystä. Luvanhakija voidaan kutsua haastatteluun ja ase voidaan pyytää esitettäväksi, vaikka nämä vaiheet eivät kaikkien kohdalla menettelyyn sisältyisikään. Tämä tarkoittaa sitä, että yksittäisen lupa-asian valmistelussa ja lupaharkinnassa käytetään aikaisempaa enemmän aikaa sen selvittämiseen, soveltuuko hakija kevyempään menettelyyn vai onko syytä pyytää henkilökohtaista käyntiä tai vaikkapa hankitun asees esittämistä.

Ampuma-aseasioissa käytettävän tietojärjestelmän kehittäminen ja hankinta ovat tällä hetkellä vaiheessa, jossa kustannukset eivät ole vielä kaikilta osin tiedossa. Kun järjestelmä on valmis ja sähköinen asiointi otettu käyttöön, riippuu edellä mainittu asiakaspalvelussa säästettävä aika sähköisen asioinnin käyttöasteesta. Käyttöasteen voidaan arvioida kasvavan ajan myötä sitä mukaa kun sähköinen asiointi koetaan luontevimpana tapana hoitaa asioita ylipäättään. Järjestelmäkehityksen, tietojärjestelmän hankinnan ja käyttöönoton jälkeisen kehittävän ylläpidon kustannuksia voidaan vyöryttää lupamaksuihin, mikä puolestaan tuo hintoihin korotuspaineita. Lisäksi voidaan arvioida, että keventyvä prosessi erityisesti soveltuvuustestin poistamisen ja haastattelumenettelyn kohdentamisen osalta saattaa laukaista patoutunutta luvanhankeimistarvetta, mikä voi kasvattaa ainakin hetkellisesti lupahakemusten määrää ja siten lisätä työn määrää kokonaisuutena.

Lakimuutosten ja sähköisen asioinnin vaikutusta lupien hintoihin voidaan tarkastella yksityiskohtaisemmin sitten, kun niistä on saatavissa kokemukseräistä tietoa, eli aikaisintaan vuoden 2018 loppupuolella. Sitä ennen voidaan hinnoittelussa ottaa huomioon vain varmuudella tiedossa olevia seikkoja, kuten esimerkiksi se, että pelkästään sähköisen luvan itselleen haluava voisi saada lupansa muovikortin hankintahintaa halvemmalla hinnalla.

Poliisin toimintamomentille 26.10.01 ei esitetä lisämäärää tämän ehdotuksen johdosta.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Maahantuotujen, valmistettujen tai muunnettujen sekä pidempiaikaisesti säilytettävänä tai korjattavana olevien ampuma-aseiden ja asees osien yksilöintitietojen ilmoittaminen asetietojärjestelmään aseelinkeinoharjoittajan toimesta tarkoittaisi sitä, että valvontaviranomaisella olisi tiedot maassa olevista ampuma-aseista ja asees osista jo ennen niiden luovuttamista ja rekisteröimistä aselupaan. Ehdotettu uudistus mahdollistaisi paremman asees elinkaaritietojen seurannan ja sitä kautta helpottaisi viranomaisen suorittamaa valvontaa sekä parantaisi aseturvallisuutta.

Sähköisen asioinnin käyttöönotto vaikuttaa viranomaisten toimintatapoihin ja asioiden käsittelyyn. Tietyin edellytyksin sähköisessä hakemusmenettelyssä ei olisi lainkaan hakemusmenettelyn asiakaskäyntiä, minkä vuoksi osa poliisin nyt suorittamista työvaiheista jäisi pois. Poliisin lupahallinnossa huolehdittaisiin kuitenkin edelleen asiakkaiden riittävästä asiointimahdollisuuksista poliisilaitoksella, sillä kaikilla hakijoilla ei ole mahdollisuutta, osaamista tai kiinnostusta asioida sähköisesti.

Esitetyt aselupamenettelyn uudistukset nopeuttaisivat lupamenettelyä. Sähköisen asioinnin käyttöön ottamisen lisäksi asees esittämisen rajoittaminen ja soveltuvuustestistä luopuminen vähentäisivät henkilökohtaisia asiointeja. Ase esitetään nykyisin hankkimisen yhteydessä ja usein myös rinnakkaislupaprosessin yhteydessä ja joissain tapauksissa myös asepassin hakemisen yhteydessä.

Esittämisiä on noin 30 000 vuodessa. Tarkkaa arviota siitä, kuinka paljon aseiden esittäminen vähenisi, on vaikeaa antaa. Kun erityisesti ampuma-aseiden mukaiselta ase-elinkeinonharjoittajalta hankitun aseiden osalta esittäminen olisi poikkeus eikä pääsääntö, voidaan esittämisten kuitenkin arvioida vähentyvän merkittävästi.

Sähköisesti vireille jätetyt hakemukset voitaisiin myös arkistoida sähköisesti, mikä olisi nopeampaa kuin paperiasiakirjojen arkistointi. Paperiasiakirjojen arkistointi vaatii tilaa arkistomateriaalin säilyttämiselle, toisin kuin sähköinen arkistointi.

Aselupa-asioiden käsittelyyn kuluisi vähemmän poliisilaitosten henkilöstön aikaa lupamenettelyn kevenemisen ja henkilökohtaisen asioinnin tarpeen vähenemisen myötä. Ampuma-aseasioihin sitoutuu poliisissa 119 henkilötyövuotta. Virkailijoilla menisi vähemmän työaikaa lupa-asioiden käsittelyyn, kun asetietojärjestelmä saadaan sähköistettyä niin asioinnin kuin arkistoinninkin näkökulmasta. Säästyvä henkilöstöresurssi poliisissa olisi arviolta noin 5 henkilötyövuotta, kun kaikki ehdotetut uudistukset olisivat käytössä.

Nopeutunut ja joustavoitettu lupamenettely voi kannustaa hakemaan enemmän aselupia. Luvan myöntämisen edellytysten säilyessä kuitenkin ennallaan on epätodennäköistä, että pelkästään lupamenettelyn sujuvoittaminen johtaisi lupahakemusten määrän merkittävään kasvuun.

Kotipaikkasidonnaisuudesta luopuminen tarkoittaisi sitä, että aselupaa koskevan hakemuksen voisi jättää vireille millä tahansa poliisilaitoksella. Käytännössä hakija voisi haluta jättää hakemuksen esimerkiksi sen paikkakunnan poliisilaitokselle, jossa hän työskentelee tai jossa hänellä on esimerkiksi kesäasunto. Hakijalla ei kuitenkaan olisi oikeutta valita sitä, mikä poliisilaitos ratkaisisi hänen hakemuksensa, vaan hakemus voitaisiin ohjata esimerkiksi hakemusten ruuhkautumisen takia ratkaistavaksi toiselle poliisilaitokselle. Kotipaikkasidonnaisuudesta luopuminen voi johtaa siihen, että hakemuksia jätettäisiin enemmän esimerkiksi pääkaupunkiseudun poliisilaitoksille, koska kehyskunnista käydään töissä pääkaupunkiseudulla. Toisaalta mahdollisuus panna hakemus vireille sähköisesti todennäköisesti vähentäisi poliisilaitoksella henkilökohtaisesti vireille jätettyjä hakemuksia.

Soveltuvuustestistä luopuminen säästäisi poliisin resursseja, koska testejä ei tarvitsisi enää järjestää. Ehdotetussa aselupamenettelyssä lupavalvontaa kohdistettaisiin aikaisempaa enemmän riskiryhmiin, mikä sujuvoittaisi ja nopeuttaisi menettelyä tavallisen harrastajan osalta. Aseturvallisuuden voidaan arvioida parantuvan, kun poliisin resurssit ohjautuisivat selkeämmin riskiryhmien valvomiseen.

Se, että asekeräilijän tulisi hakea aselupaa myös keräilysuunnitelman mukaisille ampuma-aseille ja aseiden osille tai tietyin edellytyksin tehdä ilmoitus poliisille hankkimistaan aseiden osista, helpottaisi lupaviranomaisen valvontatehtävän hoitamista ja vähentäisi mahdollisuutta väärinkäytöksiin. Asekeräilijöille annettaisiin siirtymäaika hakea aselupaa niille ampuma-aseille, tehokkaille ilma-aseille ja aseiden osille, joille ei olisi hallussapitoon oikeuttavaa lupaa tämän lain voimaantullessa sekä ilmoittaa poliisille ne aseiden osat, joiden hallussapito perustuu oikeuteen pitää hallussa vastaavista osista koottua ampuma-asetta.

Tiedostonpito-oikeudesta luopumisen seurauksena asekeräilijöiden tekemien lupahakemusten määrä kasvaisi erityisesti siirtymäajan aikana, mikä kasvattaisi poliisilaitosten työmäärää. Esitettyjen uudistusten johdosta aseiden osia koskevien ilmoitusten määrä ja aseiden osien esittäminen kasvaisi.

Poliisihallituksen hakemuksesta myöntämään ampuma-aseita koskevaan tiedostonpitoon oikeutettuja keräilijöitä on tällä hetkellä noin 350 ja jokaisella tiedostonpitoon oikeutetulla keräilijällä on hallussaan useita tiedostoon merkittyjä aseita, joille ei ole hallussapitoon oikeuttavaa lupaa. Keräilijöillä olevien aseiden osien osalta on vaikeaa arvioida, kuinka suuria määriä aseiden osia on tällä hetkellä merkittynä tiedostoihin tai kokonaan merkitsemättä, koska keräilijät ovat voineet pitää tiedostoa hankkimis- ja hallussapitoluvan

hakemisen sijasta aseiden osista tai jos keräilijällä on ollut oikeus vastaavista aseiden osista kootun ampuma-aseiden hallussapitoon, tiedostoa ei ole tarvinnut pitää tai lupaa hankkia. Asekeräilijöitä on yhteensä noin 1 500.

Esityksessä ehdotetaan, että ampuma-aseissa säädettäisiin luvan peruuttamisen vireilletulosta. Muutos selventäisi sitä, missä tilanteissa luvan peruuttaminen tulisi vireille, jolloin poliisin tulee tehdä päätös aseiden väliaikaisesta haltuunotosta ja helpottaisi tätä kautta sen hahmottamista, minkä tyyppisissä tilanteissa peruuttaminen on syytä panna vireille.

3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Muutoksilla sujuvoitettaisiin aselupamenettelyä huomattavasti ja toteutettaisiin hallitusohjelman tavoitetta purkaa turhaa sääntelyä ja keventää hallinnollista taakkaa. Aselupamenettely olisi muutosten myötä paljon nykyistä joustavampi, koska lupaa voisi tietyissä tilanteissa hakea kokonaan sähköisesti. Tarve asioida henkilökohtaisesti vähenisi merkittävästi myös soveltuvuustestistä luopumisen ja aseiden esittämisen rajoittamisen myötä.

Sähköisen asioinnin käyttöönottoon liittyviä riskejä on arvioitu passimenettelyn muutoksia suunnitellessa ja toteutettaessa. Toistaiseksi ei ole havaittu erityisiä ongelmia tai väärinkäytöksiä, vaan menettelyn luotettavuudesta ja turvallisuudesta on pystytty varmistumaan muun muassa viranomaisten ohjeistamisella, koulutuksella ja mahdollisten häiriötilanteiden jatkuvan seurannan myötä.

Joustavampi ja nopeampi lupamenettely voi kannustaa hakemaan enemmän aselupia. Toisaalta lupahakemusten määrä on laskenut viime vuosina. Ampuma-ase ja metsästysharrastuksen harrastajamäärät ovat laskeneet muun muassa siitä syystä, että harrastajakunnan vanhentuuessa uusia harrastajia ei ole tullut lajin pariin samassa määrin. Lupahakemusten määrän kasvaminen johtuisi todennäköisimmin siitä, että henkilöt, joilla on jo entuudestaan hallussapitolupia, hankkisivat lisää aseita. On kuitenkin epätodennäköistä, että pelkästään lupamenettelyjen joustavoittaminen ja sähköistäminen johtaisi lupahakemusten määrän merkittävään kasvuun, koska luvan myöntämisen edellytykset säilyisivät ennallaan. Aseluvan saaminen ei ehdotettujen muutosten johdosta olisi nykyistä helpompaa, vaikka menettely olisikin sujuvampaa ja nopeampaa.

Se, että asekeräilijän tulisi hakea aselupaa aseille ja aseiden osille sekä tehdä ilmoitus tietyin edellytyksin hallussapitämistään aseiden osista voi johtaa keräilyharrastuksen vähenemiseen. Toisaalta keräilijöiden on voimassaolevan lainsäädännön mukaan tullut hakea hankkimislupaa keräilysuunnitelmiin kuuluville ampuma-aseille, joten sinänsä aseluvan hakeminen ei olisi aseiden osalta niin suuri muutos. Suurempi muutos koskisi aseiden osia, joiden osalta keräilijät ovat joko voineet pitää tiedostoa tai hakea lupaa ja tietyin edellytyksin olla pitämättä tiedostoa tai hakematta hallussapitoon oikeuttavaa lupaa ja myös tekemättä ilmoitusta poliisille. Aseiden, tehokkaiden ilma-aseiden ja aseiden osien hankkimisen kustannukset nousisivat niille keräilijöille, jotka ovat pitäneet tiedostoa hallussapitoluvan hakemisen sijasta. Uudistuksen myötä, koska aseluvan hakemisen ja ilmoituksen tekemisen hinta olisi jatkossa sama keräilijöille, kuin muille lupaa hakeville. Ehdotetulla muutoksella on vaikutuksia rikostorjuntaan, sillä keräilijöiden hallussapitamat aseet ja aseiden osat olisivat muutosten jälkeen aiempaa kattavammin poliisin tiedossa ja valvonnassa.

3.4 Ympäristövaikutukset

Esityksessä ehdotetaan aselupamenettelyn sähköistämistä, uudistuksen myötä myös aselupakortti olisi jatkossa sähköinen, halutessaan luvan haltija saisi kuitenkin lupakortin edelleen pyynnöstä. Todennäköisesti

moni luvanhaltija valitsisi sähköisen luvan lupakortin sijasta, jolloin korttien valmistaminen todennäköisestä vähenisi. Valmistettavien korttien määrän laskeminen vähentäisi korttien valmistamiseen kuluvan energian määrää sekä valmistamisessa käytettävien raaka-aineiden kulutusta. Samalla vanhaksi menneistä korteista syntyvä jäte vähenisi.

Esityksessä ehdotetaan luopumista vaatimuksesta hakea aseensa ja aseensa osan hankkimiseen ja hallussapitoon oikeuttavaa lupaa henkilökohtaisesti poliisilaitokselta. Poliisilaitoksella asioiden jätettävän hakemuksen lisäksi aselupaa voisi jatkossa hakea sähköisen asioinnin avulla tai esimerkiksi toimittamalla hakemuksen poliisilaitokselle sähköpostitse tai postitse. Soveltuvuustestistä luovuttaisiin ja aseensa esittämistä rajoitettaisiin koskemaan tiettyjä tilanteita sen sijaan, että jokainen hankittu ase tulee esittää. Ehdotukset merkitsivät käyntiasioinnin tarpeen vähenemistä poliisilaitoksella, mikä puolestaan vähentäisi liikennettä aselupa-asioissa poliisilaitoksille.

3.5 Yritysvaikutukset

Ase-elinkeinonharjoittajille velvollisuudesta ilmoittaa ampuma-aseiden ja aseensa osien yksilöintitiedot asetietojärjestelmään voi aiheutua kustannuksia, jos ase-elinkeinonharjoittajalla ei ole entuudestaan käytössään tietokonetta ja tarvittavia ohjelmia. Sähköiseen asiointiin olisi toisaalta mahdollista käyttää myös esimerkiksi yhteispalvelupisteiden tietokoneita.

Sähköisen lupamenettelyn myötä lupakortin rinnalle tulisi sähköinen lupakortti. Jos yhä useampi luvanhaltija valitsee sähköisen luvan lupakortin sijaan, korttivalmistajalta tilattavien korttien määrä olisi pienempi, mikä vähentäisi korttivalmistajan tilauksista saamia tuloja.

4 ASIAN VALMISTELU

4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Sisäministeriö asetti tammikuussa 2011 hankkeen valmistelevaan poliisin lupahallintoa koskevaa strategiaa. Hankkeen tarkoituksena oli laatia kattava poliisin lupahallintostrategia, jossa kuvataan poliisin toimivallassa olevien keskeisten lupa-asioiden kehitys ja merkitys poliisin tehtävien kannalta vuonna 2020. Lisäksi hankkeen tavoitteena oli yhteensovittaa poliisin lupahallinnon henkilöresurssit, hallinnon palveluiden tuottamisen tavat ja edellä mainittujen lupa-asioiden myöntämisen ja lupavalvonnan volyymit. Tässä tarkoituksessa hankkeessa arvioitiin muun muassa sähköisen asioinnin rooli palvelun tuottamisen tapana sekä muu lupahallinnon kehittäminen esimerkiksi asiakaspalvelu-, henkilöstö-, toimipaikka- ja tietohallintostrategisista näkökulmista. Lupahallintostrategia (Sisäasiainministeriön julkaisu 7/2012) laadittiin yhdessä Poliisihallituksen kanssa.

Maaliskuussa 2014 Poliisihallitus asetti työryhmän pohtimaan ja kehittämään ampuma-aselupa-asioiden laatua sekä sujuvuutta erityisesti lupa-asioiden kokonaiskäsitelyajan ja asiakasrajapinnassa tapahtuvan prosessin kannalta. Työryhmä katsoi joulukuussa 2014 jättämässään raportissa, että ampuma-aselaki kaipaisi kokonaisuudistusta, mutta vähintään aselupamenettelyn kokonaistarkastelua. Erityisesti työryhmä esitti soveltuvuusselvityksestä luopumista, asiantuntijapalveluiden antamista yksinomaan ajanvarauksella, sähköisen asioinnin mahdollistamista ja asuinpaikkasidonnaisuudesta luopumista.

Poliisihallitus asetti huhtikuussa 2015 työryhmän pohtimaan aselupamenettelyn kehittämistarpeita ja suunnittelemaan tavoitetilan aselupamenettelyyn. Työryhmä toimitti selvityksensä sisäministeriölle toukokuussa 2015. Työryhmä ehdotti sähköisen asian vireilletulon käyttöön ottamista ja sähköistä

asiankäsittelyä sekä kotipaikkasidonnaisuudesta, soveltuvuustestistä ja ampuma-aseluvan asekohtaisuudesta luopumista. Työryhmä esitti, että ampuma-aseet vietäisiin rekisteriin jo ennen hallussapitoluvan myöntämistä. Selvityksessä todetaan, että aseturvallisuus ei kuitenkaan saa heiketä uudistusten myötä.

Sisäministeriö järjesti aselupamenettelyjen uudistamista koskevan kuulemistilaisuuden 26 päivänä marraskuuta 2015. Tilaisuudessa esiteltiin suunniteltuja muutosehdotuksia ja kuultiin sidosryhmiä ja keskeisiä asealan järjestöjä. Kuulemistilaisuudessa asealan järjestöjen edustajat kannattivat aselupamenettelyn uudistamista. Osa järjestöistä toivoi, että voisi olla mukana uudistamistyössä.

Sisäministeriö asetti hankkeen ampuma-aselupamenettelyn uudistamiseksi 3 päivänä joulukuuta 2015. Hankkeen ohjausryhmänä on toiminut sisäministeriön poliisiosaston johtoryhmä. Tehtävänä oli valmistella ampuma-aselupamenettelyä koskevan lainsäädännön uudistaminen hallituksen esityksen muotoon. Hankkeen aikana tuli selvittää ja tehdä perustellut ehdotukset erityisesti koskien sähköisen asioinnin käyttöön ottamista, käyntiasioinnin vähentämistä, kotipaikkasidonnaisuudesta luopumista, aseesittämisen rajoittamista, soveltuvuustestin korvaamista tehostetulla valvonnalla ja ampuma-aselupien peruuttamismenettelyä.

Hankkeen yhteydessä on kuultu ase-elinkeinonharjoittajia edustavia järjestöjä, aseharrastajajärjestöjä sekä muita sidosryhmiä. Asejärjestöt kutsuttiin 8 päivänä kesäkuuta 2016 pidettyyn keskustelutilaisuuteen, jossa esiteltiin hankkeessa luonnosteltuja ehdotuksia. Järjestöjen edustajat suhtautuivat esitettyihin muutosehdotuksiin pääosin myönteisesti ja lähinnä asekeräilijöiden tiedostonpitoon liittyvä muutosehdotus herätti kritiikkiä. Osa järjestöjen edustajista toivoi, että kuluneen, käytetyn aseesittämisen voisi vaihtaa samanlaiseen uuteen aseeseen esimerkiksi ilmoitusmenettelyä käyttämällä.

4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Hallituksen esitysluonnos lähetettiin lausuntokierrokselle x päivänä x kuuta 2016. Lausunnon antoivat...

5. RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ

Euroopan komissio on antanut ehdotuksen asedirektiivin muuttamisesta, jota käsitellään neuvoston työryhmässä ja Euroopan parlamentissa. Esitys sisältää muun muassa aselupamenettelyä koskevia muutosehdotuksia, jotka toteutuessaan aiheuttaisivat ampuma-aselain muutostarpeita. Asedirektiiviä koskeva muutosehdotus ja siitä käytävien neuvottelujen eteneminen on pyritty ottamaan huomioon esitystä valmistellessa. Neuvoston, Euroopan parlamentin ja komission välisten neuvottelujen tuloksena mahdollisesti hyväksyttävän direktiiviehdotuksen sisältöä on kuitenkin vaikeaa ennakoita.

Esitys ei sisällä ehdotuksia, jotka varsinaisesti riippuisivat asedirektiivin mahdollisesta muutoksesta, mutta direktiiviehdotuksen hyväksyminen voi johtaa lisämuutostarpeisiin aselupamenettelyä koskevaan lainsäädäntöön.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT

1.1 Ampuma-aselaki

12 §. Ampuma-aseen ja aseiden osien muuntaminen. Pykälän 1 momentin mukaan ampuma-aseiden muuntamisella tarkoitetaan toimenpidettä, jonka seurauksena aseiden tyyppi, toimintatapa tai kaliiperi muuttuvat taikka muusta aseesta kuin taskuaseesta tulee taskuase. Pykälän 2 momentti koskee aseiden osien muuntamista. Aseiden osien muuntamisella tarkoitetaan sellaista aseiden osalle tehtyä toimenpidettä, jonka seurauksena ampuma-ase muuttuu 1 momentissa tarkoitetulla tavalla, jos kyseinen osa kiinnitetään aseeseen.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, joka koskisi aseiden tilapäistä muuntamista. Aseiden tilapäisellä muuntamisella tarkoitetaan sellaista toimenpidettä, jossa aseiden tyyppi, toimintatapa tai kaliiperi muuttuvat tilapäisesti, kun siihen vaihdetaan piippu tai sulkulaite tai molemmat. Muutoksella selvennettäisiin nykyistä tilannetta, jossa aseiden tilapäistä muuntamista ei ole määritelty ampuma-aseina.

18 §. Luvanvaraisuus.

Pykälää muutettaisiin niin, että sen 1 momentin 2 kohtaa, jonka mukaan ampuma-aseiden mukaan luvanvaraista on ampuma-aseiden, ja aseiden osien korjaaminen ja muuntaminen tarkennettaisiin niin, että luvanvaraista ei olisi yksityishenkilön aseiden tilapäinen muuntaminen aseiden osien hallussapitoluvan nojalla hallussa pidetyistä aseiden osista.

Suomessa on metsästäjillä ja urheiluampujilla hallussa tuhansia ampuma-aseita jotka on suunniteltu siten, että piippua tai sulkulaitetta vaihtamalla aseiden kaliiperi tai tyyppi voidaan muuttaa. Suurimmat kotimaiset asevalmistajat ovat jo 80-luvulta alkaen tuottaneet tällaisia ampuma-aseita, joita on myös luvitettu yksityishenkilöille tiedostaen, että aseita tullaan käytännössä muokkaamaan tilapäisesti tilanteiden edellyttämällä tavalla. Vaikka kaliiperin ja asetyypin muuttaminen periaatteessa edellyttäisi nykyisellään erillistä lupaa joka kerta, ei tähän ole poliisilaitostenkaan puolesta puututtu ja tällaisille aseiden ja aseiden osien yhdistelmille on tietoisesti myönnetty lupia, vaikka suunniteltu tilapäinen muuntaminen on ollut jo hakemusta käsiteltäessä tiedossa.

Lisäksi tällaisten aseiden valmistus on ollut voimakkaassa kasvussa esimerkiksi Ruotsissa ja muualla Euroopassa, jossa paikallinen lainsäädäntö on rajoittanut henkilöiltä hallussa pidettävien ampuma-aseiden määrää. Myös Suomessa tällaisten aseiden tarjonta on ollut kohtuullisen suurta jo vuosien ajan ja todennäköisesti lisääntymässä tulevaisuudessa. Uudistettu ampuma-aselaki, joka on tiukentanut säilytysvaatimuksia säilytettävien ampuma-aseiden määrän suhteen, saattaa lisätä tällaisten ampuma-aseiden kysyntää.

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden varmistamiseksi tulee tilapäistä muuntamista voida kuitenkin suorittaa vain sellaista aseiden osaa käyttämällä, johon henkilöllä on lupa. Luvan myöntäjä voi tällöin jo lupaharkinnan aikana arvioida hakijan esittämän käyttötarpeen, mahdollisesti muunnetun aseiden soveltuvuuden käyttötarkoitukseen sekä muut lupaharkinnassa kyseeseen tulevat seikat.

Huomionarvoista on vielä se, että tässä pykälässä tarkoitetun muuntamisen tulee olla tosiasiaa tilapäistä. Esimerkiksi tilanteessa, jossa hakija luopuu alkuperäisen luvan mukaisen aseiden osista siten, että hallussa olevista aseiden osista ei enää saa koottua kokonaista luvan mukaista ampuma-asetta, ei kyseessä enää ole tilapäinen muuntaminen.

Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jonka mukaan Poliisihallitus päättäisi lupa-asiakirjojen kaavan. Vastaava säädös koskien lupa-asiakirjojen kaavaa sisältyy myös passilain (671/2006) 38 §:n 3 momenttiin ja yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) 111 §:n 2 momenttiin. Myös hallituksen esityksessä henkilökorttilain uudistamisesta 41/2016 vp ehdotetaan, että lain 35 §:ssä säädettäisiin, että Poliisihallitus päättää henkilökortin mallista ja muista sen valmistamiseen liittyvistä seikoista. Lisäyksellä

määriteltäisiin, että toimivalta päättää lupa-asiakirjan kaavasta olisi selkeästi Poliisihallituksella, eikä esimerkiksi jollain muulla viranomaisella.

19 §. Poikkeukset luvanvaraisuudesta. Pykälän 1 momentin 3 kohta ehdotetaan kumottavaksi. Asekeräilijän mahdollisuudesta pitää tiedostoa hallussapitoon oikeuttavan luvan hakemisen sijaan luovuttaisiin, joten myöskään poikkeusta luvanvaraisuuteen ei enää jatkossa olisi. Asekeräilijän tulisi hakea aselupaa myös keräilysuunnitelmaansa kuuluville ampuma-aseille ja aseiden osille tai tietyissä tapauksissa ilmoittaa poliisille hankkimastaan aseiden osista. Asekeräilijän tiedostonpito-oikeudesta luopuminen helpottaisi lupavalvontaa. Aseiden osien vireillä oleva muutosehdotus sisältää myös muutosehdotuksen, jonka mukaan asekeräilijät lisättäisiin direktiivin soveltamisalaan.

25 §. Velvollisuus tiedoston pitämiseen ja yksilöintitietojen ilmoittamiseen asetietojärjestelmään. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, joka koskisi ase-elinkeinonharjoittajan velvollisuutta ilmoittaa hallussaan olevan ampuma-aseiden ja aseiden osien yksilöintitiedot sähköistä asiointia käyttäen poliisin asetietojärjestelmään. Ilmoitusvelvollisuus koskisi ase-elinkeinonharjoittajan hallussa olevia ampuma-aseita ja aseiden osia, jotka ase-elinkeinonharjoittaja olisi tuonut, siirtänyt, valmistanut, muuntanut tai hankkinut. Ilmoitusvelvollisuus koskisi toisen ase-elinkeinonharjoittajan luovuttamia aseita ja aseiden osia sekä tehokkaita ilma-aseita ja kaasusumuttimia.

Yksilöiviä tietoja olisivat ampuma-aseiden tyyppi, toimintatapa ja kaliiperi, aseessa oleva valmistus- tai täydennysmerkintä sekä tiedossa oleva tehtaan merkki, malli tai mallinumero sekä sarja- tai tunnistenumero ja aseiden osien lukumäärä, laji, piipun tai putken kaliiperi, aseiden osissa oleva valmistus- tai täydennysmerkintä sekä tiedossa oleva tehtaan merkki, malli tai mallinumero ja sarjanumero. Tehokkaiden ilma-aseiden osalta ilmoitettaisiin piipun pienin sisähalkaisija sekä tiedossa oleva tehtaan merkki, malli tai mallinumero sekä sarja- tai tunnistenumero. Kaasusumuttimista ilmoitettaisiin kaasusumuttimien lukumäärä, laji ja pitoisuus.

Tarkempia säännöksiä ilmoitettavista yksilöintitiedoista annettaisiin ampuma-aseasetuksella. Kyseessä olisivat käytännössä samat tiedot, joista ase-elinkeinonharjoittaja on velvollinen pitämään tiedostoa. Ase-elinkeinonharjoittajan korjaamien tai säilyttämien ampuma-aseiden ja aseiden osien osalta ilmoitusvelvollisuus koskisi niitä ampuma-aseita tai aseiden osia, jotka olisivat ase-elinkeinonharjoittajan korjattavana tai säilytettävänä yli 90 päivää. Ilmoitus tulisi tehdä 30 päivän kuluessa siitä, kun ampuma-ase tai aseiden osa on siirtynyt ase-elinkeinonharjoittajan hallintaan. Ilmoituksen tekeminen poliisin asetietojärjestelmään tapahtuisi käyttämällä sähköistä asiointia vahvan tunnistautumisen avulla. Pykälän otsikkoa muutettaisiin vastaamaan pykälän sisältöä lisäämällä siihen yksilöintitietojen ilmoittaminen asetietojärjestelmään.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin viittaus säilyttämiseen oikeutetusta asealan elinkeinonharjoittajasta, koska tiedostonpitovelvollisuuden on ollut tarkoitus koskea myös säilyttämiseen oikeutettuja ase-elinkeinonharjoittajia. Momentti säilyisi muuten ennallaan.

Yksilöintitietojen ilmoittamisvelvollisuuden rinnalla säilyisi edelleen velvollisuus pitää tiedostoa. Tiedostonpitovelvollisuuden avulla toteutettavaa asealan elinkeinonharjoittamisen valvontaa ei voida täysin poistaa aseiden ja aseiden osien yksilöintitietojen ilmoittamisvelvollisuudella. Tiedostonpitovelvollisuus koskee myös alle 90 päivää säilytettävänä ja korjattavana olevia ampuma-aseita, tehokkaita ilma-aseita, kaasusumuttimia ja aseiden osia. Tiedostonpidolla varmistettaisiin se, että ase-elinkeinonharjoittajalla on merkittynä hallussaan olevaan tiedostoon ampuma-aseet, tehokkaat ilma-aseet, kaasusumuttimet aseiden osat, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksot.

Ampuma-aseiden ja aseiden osien yksilöintitiedot tulisi ilmoittaa poliisin asetietojärjestelmään sekä maahan tuotavien että Suomessa valmistettavien sekä muunnettavien ampuma-aseiden osalta. Muutosehdotus

parantaisi ampuma-aseiden ja aseiden osien elinkaaren ja sijaintitietojen valvontaa ja olisi edellytys sille, että uusien ampuma-aseiden hankkimiseen ja siinä tapahtuvaan tiedonvaihtoon ase-elinkeinonharjoittajan ja lupaviranomaisen välillä voidaan ottaa mukaan sähköinen asiointi.

42 §. Aselupa. Ampuma-aselain 42 §:ssä säädettäisiin aseluvasta. Aselupa olisi ampuma-aseen hallussapitoon oikeuttava lupa, johon voidaan liittää oikeus aseiden hankkimiseen tai valmistamiseen tai muuntamiseen yksityistä tarkoitusta varten. Pykälän nimike muutettaisiin vastaamaan pykälän sisältöä. Aselupa korvaisi ampuma-aselain mukaiset hankkimis- ja hallussapitoluvan sekä yksityisen valmistamisluvan. Pykälää sovellettaisiin myös tehokkaiisiin ilma-aseisiin.

Aseluvan antaisi ja peruuttaisi poliisilaitos. Lupaviranomaisen osalta luovutettiin kotipaikkasidonnaisuudesta. Aseluvan erityisen vaarallisen ampuma-aseen ja sen osan hankkimiseen tai valmistamiseen tai muuntamiseen yksityistä tarkoitusta varten antaisi ja peruuttaisi kuitenkin edelleen Poliisihallitus.

Lupahakemus toimitettaisiin poliisilaitokselle ja hakemus voitaisiin panna vireille sähköisesti. Sähköisen lupamenettelyn rinnalla säilyisi mahdollisuus jättää lupahakemus poliisilaitokselle. Hakijan tai yhteisön tai säätiön asevastaavan tulisi kuitenkin tarvittaessa saapua henkilökohtaisesti poliisilaitokselle. Henkilökohtainen asiointi olisi tarpeellista esimerkiksi niissä tapauksissa, joissa hakija haastateltaisiin. Ensimmäistä lupaa hakeva haastateltaisiin, samoin hakijat, jotka palaavat aseharrastuksen pariin harrastuksessa olleen tauon jälkeen. Haastatteluun voitaisiin kutsua esimerkiksi myös niissä tilanteissa, joissa poliisin rekistereissä olevien tietojen perusteella tai muilta viranomaisilta saatujen tietojen perusteella siihen näyttäisi olevan tarvetta. Haastattelu ei pääsääntöisesti olisi tarpeen niissä tilanteissa, joissa hakijalla on jo entuudestaan ampuma-aseen hallussapitoon oikeuttava, voimassaoleva lupa ja hakemus koskisi samaa käyttötarkoitusta varten annettavaa aselupaa.

Erityisestä syystä hakemuksen voisi jättää myös Suomen ulkomaan edustustoon. Käytännössä saattaa esiintyä tapauksia, joissa luvan hakija on hankkinut aseiden ulkomailla ja hän tarvitsee hankkimiseen oikeuttavan luvan saadakseen aseiden siirretyksi tai tuoduksi Suomeen. Hakemuksen jättäminen Suomen ulkomaan edustustoon on mahdollista myös voimassaolevan ampuma-aselain mukaan.

Oikeus ampuma-aseen tai aseiden osan hankkimiseen (hankkimisoikeus) taikka valmistamiseen tai muuntamiseen yksityistä tarkoitusta varten (yksityinen valmistamisoikeus) annettaisiin enintään kahden vuoden ajalle. Voimassaolevan ampuma-aselain 46 §:n mukaan hankkimislupa annetaan enintään kuudeksi kuukaudeksi, mutta asekeräilijälle lupa annetaan enintään vuodeksi. Enintään kuuden kuukauden ja vuoden hankkimislupaa pidetään liian lyhyenä aikana, erityisesti niiden aseiden osalta, jotka valmistetaan tilauksesta. Enintään kahden vuoden ajaksi myönnettävä hankkimisoikeus mahdollistaisi riittävän pitkän ajan käyttötarkoitukseen sopivan aseiden etsimiselle ja tilaamiselle. Yksityisesti valmistettavaa tai muunnettavaa ampuma-asetta tai aseiden osaa varten voidaan joutua hankkimaan aseiden osia, joiden valmistaminen ja toimittaminen kestävät pitkään. Hankkimisoikeuden ja yksityisen valmistamisoikeuden antaminen kahden vuoden ajaksi olisi pääsääntö ja tätä lyhempi hankkimisoikeus tai yksityinen valmistamisoikeus annettaisiin erityisestä syystä.

Ampuma-aseen ja aseiden osien esittämisestä poliisilaitokselle tarkastettavaksi pääosin luovutettiin niiden aseiden osalta, jotka on ainakin kerran esitetty poliisille. Kotimaassa toimivalta ase-elinkeinonharjoittajalta hankittujen ampuma-aseiden ja aseiden osien osalta esittäminen korvattaisiin pääosin aseiden ja aseiden osien yksilöintitietojen ilmoittamisella poliisin asetietojärjestelmään. Aselupaa tulisi täydentää ampuma-aseen tai aseiden osien yksilöintitiedoilla 30 päivän kuluessa ampuma-aseen tai aseiden osien hankkimisesta, valmistamisesta tai muuntamisesta. Luvan täydentäminen aseiden tai aseiden osien yksilöintitiedoilla tapahtuisi ase-elinkeinonharjoittajan toimesta käyttäen sähköistä asiointia, jos ase tai aseiden osa hankittaisiin ampuma-

aselain 20 §:n mukaiselta ase-elinkeinonharjoittajalta. Ase-elinkeinonharjoittaja ilmoittaisi yksilöintitiedot sähköisen asioinnin avulla poliisin asetietojärjestelmään käyttäen vahvaa tunnistautumista, eli esimerkiksi pankkitunnuksia tai mobiilivarmennetta.

Ampuma-ase, tehokas ilma-ase ja aseensa osa, joiden hallussapitoon oikeuttava lupa on myönnetty vuoden 1998 jälkeen, on jo pääsääntöisesti kertaalleen esitetty poliisilaitoksella tarkastettavaksi ja kirjattu poliisin asetietojärjestelmään. Suomessa toimintaa harjoittava ase-elinkeinonharjoittaja toimii Suomessa lupaviranomaisen valvonnassa. Poliisin on vähintään kerran vuodessa tarkastettava alueellaan toimivien ase-elinkeinonharjoittajien pitämät tiedostot sekä kirjanpito, varastot ja säilytystilat. Siksi olisi perusteltua suhtautua eri tavalla Suomessa toimivalta ase-elinkeinonharjoittajalta hankittuihin aseisiin ja aseensa osiin kuin yksityisten välisissä luovutuksissa siirtyneisiin tai ulkomailta hankittuihin. Koska ampuma-aselain 20 §:n mukaisen ase-elinkeinonharjoittajan aseet, tehokkaat ilma-aseet ja aseensa osat olisivat jo poliisin asetietojärjestelmässä, kyseessä olisi lähinnä tekniluonteinen ilmoitus omistajan vaihtumisesta.

Muulta kuin ampuma-aselain 20 §:n mukaiselta asealan elinkeinonharjoittajalta hankitun ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen tai aseensa osan tai yksityisesti valmistetun tai muunnetun ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen tai aseensa osan yksilöintitiedot ilmoittaisi aseluvan haltija asetietojärjestelmään sähköistä asiointia käyttäen tai poliisilaitoksella asioiden. Niitä ampuma-aseita, tehokkaita ilma-aseita ja aseensa osia, joiden luovuttajan hallussapitolupa olisi vuonna 2000 tai sen jälkeen myönnetty, ei tarvitsisi pääsääntöisesti esittää poliisilaitoksella. Vuosi 2000 olisi selkeä ja helposti muistettava raja esittämisvelvollisuuden rajaamiselle luovuttajan hallussapitoon oikeuttavan luvan osalta. Ampuma-ase, tehokas ilma-ase ja aseensa osa, jonka hallussapitoon oikeuttava lupa olisi myönnetty ennen vuotta 2000, tulisi esittää poliisilaitoksella. Samoin tulisi esittää ulkomailta hankittu tai yksityisesti valmistettu tai muunnettu ampuma-ase, tehokas ilma-ase ja aseensa osa. Ampuma-aseasetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä yksilöintitietojen ilmoittamisesta.

Lupaviranomainen tarkistaisi sähköistä asiointia käyttämällä tehdyn yksilöintitietoja koskevan ilmoituksen. Lupaviranomainen voisi aina pyytää ampuma-aseen ja aseensa osan esittämistä. Ampuma-ase, tehokas ilma-ase ja aseensa osa olisi esitettävä pyynnöstä poliisille tarkastettavaksi.

Ennen vuotta 1998 myönnetyllä hallussapitoluvalla olevat ampuma-aseet eivät välttämättä ole kirjattuna poliisin asetietojärjestelmään, tai niitä koskevat tiedot voivat olla puutteellisia tai virheellisiä, joten esimerkiksi näiden aseiden osalta voisi olla tarpeellista tarkastaa ne poliisilla. Esittäminen voisi olla tarpeen myös esimerkiksi niissä tapauksissa, joissa ilmoitettu ampuma-ase, tehokas ilma-ase tai aseensa osa ei näyttäisi olevan aseluvan mukainen. Aselupaa koskeva todistus olisi myös pyynnöstä esitettävä ja luovutettava poliisille. Mikäli ilmoitettu ja esitetty ampuma-ase, tehokas ilma-ase tai aseensa osa ei vastaisi myönnettyä aselupaa, voisi tämä johtaa ampuma-aselain 67 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaisesti aseluvan peruuttamiseen lupaehtojen rikkomisen vuoksi.

Aselupa raukeaisi, jos ampuma-asetta tai aseensa osaa ei olisi hankittu hankkimisoikeuden voimassaollessa taikka valmistettu tai muunnettu yksityisen valmistamisoikeuden voimassaollessa. Mikäli ampuma-asetta tai aseensa osaa ei hankita, valmisteta tai muunnetta aseluvan voimassaollessa, ei aseluvalla enää voida katsoa olevan tarvetta. Sen, joka ei olisi saamansa hankkimisoikeuden nojalla hankkinut tai yksityisen valmistamisoikeuden nojalla valmistanut tai muuntanut ampuma-asetta tai aseensa osaa, tulisi 30 päivän kuluessa luvan voimassaoloajan päättymisestä toimittaa lupatodistus poliisilaitokselle, jos lupa ei ole sähköinen. Sähköisten lupatodistusten osalta luovuttaminen ei olisi tarpeen.

42 a §. Päätös, luvan voimassaolo ja lupaehdot. Lakiin lisättäisiin uusi 42 a §, joka koskisi aselupapäätöstä, luvan voimassaoloa ja lupaehtoja. Kun aselupa myönnettäisiin hakemuksen mukaisesti, hakijalle ei annettaisi erillistä hallintopäätöstä eikä valitusosoitusta, vaan aselupa-asiakirja olisi päätös asiassa. Mikäli lupaviranomainen asettaisi aselupaan ehtoja, tulisi asiasta antaa päätös ja liittää siihen valitusosoitus.

Aselupa annettaisiin toistaiseksi, jollei sitä erityisestä syystä olisi annettava määräajaksi. Ampuma-aselain 53 §:n mukaiset perusteet myöntää lupa määräajaksi, kuten ensimmäinen aselupa metsästyslainsäädännön mukaan sallittua eläinten ampumista, ampumaurheilua ja -harrastusta taikka näytöstä, kuvausta tai muuta vastaavaa esitystä varten enintään viiden vuoden määräajaksi, säilyisivät ennallaan. Sellaista työtä varten, jossa ampuma-ase on välttämätön, lupa annettaisiin enintään viideksi vuodeksi kerrallaan ja lupa olisi voimassa vain niin kauan kuin luvansaaja toimii kyseisessä työtehtävässä. Aselupa 15 vuotta vaan ei 18 vuotta täyttäneen, luvanhaltijan huollettavana olevan henkilön hallussapidettäväksi tarkoitetun haulikon, yhdistelmäaseen, kiväärin tai pienoiskiväärin säilyttämistä ja kuljettamista varten annettaisiin määräajaksi, joka päättyisi viimeistään nuorimman rinnakkaisluvanhaltijan täyttäessä 19 vuotta.

Lupaviranomainen voisi sisällyttää lupaan ehdon, jonka mukaan keräilykokoelmaan kuuluvalla ampuma-aseella ei saa ampua. Aselupaan, joka on annettu 15 vuotta vaan ei 18 vuotta täyttäneen, luvanhaltijan huollettavana olevan henkilön haulikon, yhdistelmäaseen, kiväärin tai pienoiskiväärin säilyttämistä ja kuljettamista varten, olisi lupaviranomaisen asetettava ehto, jonka mukaan luvanhaltija ei saa ampua aseella.

43 §. Hyväksyttävät käyttötarkoitukset. Pykälään muutettaisiin hankkimisluvan tilalle termi aselupa, koska ampuma-aseen ja aseosien hankkimisoikeus sisältyisi jatkossa aselupaan. Muuten pykälän sisältö säilyisi ennallaan ja aselupa ampuma-aseen ja aseosien hankkimista varten voitaisiin myöntää samoihin hyväksyttäviin käyttötarkoituksiin kuin hankkimislupa on myönnetty.

44 §. Hankittavaa ampuma-asetta ja aseosia koskevat edellytykset. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin niin, että hankkimisluvan sijaan pykälässä käytettäisiin termiä aselupa, perustelujen osalta viitataan 43 §:n perusteluihin. Pykälän sisältö säilyisi muuten ennallaan.

45 §. Aseluvan saajaa koskevat edellytykset luonnolliselle henkilölle. Pykälää muutettaisiin muuttamalla pykälän otsikkoon ja 1 momentin tekstiin hankkimisluvan tilalle aselupa. Perustelut ovat samat kuin 43 §:n osalta. Pykälän 1 momentin mukaan asevelvollisen on esitettävä selvitys suoritetusta varusmies- tai siviilipalveluksesta. Jos palvelusta ei ole suoritettu, asevelvollisen on esitettävä määräys aloittaa palvelus taikka päätös palveluksesta vapauttamisesta, palvelusajankohdan siirrosta tai palveluksen keskeyttämisestä syineen. Poliisin asetietojärjestelmän uudistamisen johdosta asevelvollisuuteen liittyvät tiedot on mahdollista saada puolustusvoimien järjestelmästä sähköisesti. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että tiedot tulisi jatkossa esittää pyynnöstä ja pääsääntönä olisi, että lupaviranomainen saisi tiedot suoraan toiselta viranomaiselta. Muutoin pykälän sisältö säilyisi ennallaan.

45 a §. Aseluvan saajaa koskevat edellytykset yhteisöille ja säätiölle. Pykälää muutettaisiin muuttamalla pykälän otsikkoon ja 1 ja 2 momenttiin hankkimisluvan tilalle aselupa samoin perusteluin kuin 43 §:ssä on esitetty. Pykälä säilyisi muuten sisällöltään ennallaan.

45 c §. Soveltuvuustesti. Soveltuvuustestiä koskeva pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Soveltuvuustestistä ei ole saatu sitä hyötyä, mitä sen lisäämisellä ampuma-aselupamenettelyyn aikanaan tavoiteltiin, vaan soveltuvuustestiin lupamenettelyssä kuluvan ajan koetaan vievän turhaan poliisin resursseja.

Soveltuvuustestin tuloksella ei käytännössä ole ollut merkitystä lupahakemuksen menestymisen kannalta, vaan päätökset ovat perustuneet muuta kautta, kuten poliisiasiain tietojärjestelmän avulla saatujen tietojen kautta esiin tullessiin seikkoihin. Soveltuvuustestistä luovuttaisiin ja sen sijaan lupamenettelyssä ja lupavalvonnassa korostettaisiin tehostetun viranomaisvalvonnan merkitystä, kuten viranomaistietojen päivittäistä seuranta ja rekisterien ristiinajoja poliisilaitoksilla. Myös muilta viranomaisilta, kuten sotilasviranomaisilta ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden ilmoitusten kautta saatavilla tiedoilla on merkitystä aselupamenettelyyn ja lupavalvonnan kannalta, kun arvioidaan henkilön soveltuvuutta ampuma-aseen hankkimiseen ja hallussapitoon.

46 §. *Hankkimisluvan voimassaoloaika ja lupaehdot.* Pykälä kumottaisiin, koska aseluvan voimassaoloajasta ja lupaehdoista ehdotetaan säädettäväksi uudessa 42 a §:ssä.

47 §. *Hankkimislupa ulkomailla asuvalle.* Ampuma-aselain 47 §:n mukaan lupaviranomaisena ulkomailla asuvan henkilön ampuma-aseen, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimisen osalta toimii hakijan kotipaikan tai esineiden hankkimispaikan poliisilaitos. Pykälää sovelletaan myös tehokkaisiin ilma-aseisiin. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että lupaviranomaisena toimisi Poliisihallitus, koska Poliisihallituksella on paras asiantuntemus käsitellä ulkomailla asuvan henkilön aselupa-asiat, joita tulee vireille melko harvoin. Ulkomailla asuvan henkilön hankkimislupahakemuksia ei ole ollut määrällisesti paljon, vuonna 2015 lupia myönnettiin yhteensä 162.

50 §. *Yksityinen valmistamislupa.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska yksityistä valmistamista ja muuntamista koskeva lupamenettely sisältyisi jatkossa aselupaa koskevaan 42 §:ään.

51 §. *Yksityisen valmistamisluvan voimassaoloaika ja lupaehdot.* Pykälä kumottaisiin, perustelujen osalta viitataan 50 §:n perusteluihin.

53 §. *Hallussapitoluvan voimassaoloaika ja lupaehdot.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska aseluvan voimassaoloajasta ja lupaehdoista säädettäisiin jatkossa lain 42 a §:ssä.

54 §. *Rinnakkaislupa.* Ampuma-aseiden tai aseiden osien rinnakkaislupaa koskevaan 54 §:ään muutettaisiin hallussapitoluvan tilalle sana aselupa, perustelujen osalta viitataan 43 §:n perusteluihin. Muutoin rinnakkaisluvan myöntämistä koskeva menettely säilyisi ennallaan.

55 §. *Rinnakkaisluvan voimassaoloaika ja lupaehdot.* Pykälän 1 momenttiin muutettaisiin hallussapitoluvan tilalle termi aselupa. Muuten pykälä säilyisi voimassaolevan lain mukaisena.

55 a §. *Kaasusumutinlupa.* Pykälässä viitataan lupamenettelyn osalta 42 §:n 2 ja 3 momentteihin. Kaasusumutinlupaa koskevan hakemuksen voisi jättää vireille kuten aselupahakemuksen sähköisesti vahvaa tunnistautumista käyttäen, sähköisen lupamenettelyn rinnalla säilyisi mahdollisuus asioida poliisilaitoksella. Pykälää muutettaisiin niin, että kaasusumutinluvan myöntäjänä voisi toimia muukin poliisilaitos kuin hakijan kotikunnan tai kotipaikan poliisilaitos. Kotipaikkasidonnaisuudesta luopumisella saataisiin lupaprosessiin joustavuutta.

59 a §. *Tiedosto asekeräilijän ampuma-aseista.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Jatkossa asekeräilijää koskisi ampuma-aselain 42 §:n mukainen velvollisuus hakea aselupaa myös keräilysuunnitelmansa mukaisille ampuma-aseille, tehokkaille ilma-aseille ja aseiden osille ja ilmoittaa hankkimiensa, valmistamien tai muuntamiensa ampuma-aseiden, tehokkaiden ilma-aseiden ja aseiden osien tiedot asetietojärjestelmään.

Asekeräilijöille annettaisiin vuoden siirtymäaika hakea aselupaa niille ampuma-aseille, tehokkaille ilma-aseille ja aseiden osille, joille ei olisi hallussapitoon oikeuttavaa lupaa tämän lain voimaantullessa. Tiedostonpito-oikeudesta luopumisella saatettaisiin asekeräilijöiden aseet ja aseiden osat paremmin lupaviranomaisen valvonnan piiriin väärinkäytösten ehkäisemiseksi. Vireillä olevan asedirektiivin muutosehdotuksen mukaan asekeräilijöihin sovellettaisiin jatkossa asedirektiiviä.

Ampuma-aselain 19 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti asekeräilijällä olisi oikeus sellaisen aseiden osien hankkimiseen ja hallussapitoon, joita vastaavista aseiden osista koottuun ampuma-aseeseen hänellä olisi hallussapito-oikeus. Ampuma-aselain 70 §:n mukaisesti asekeräilijän tulee tehdä ilmoitus näistä aseiden osista ja esittää aseiden osat poliisille.

60 §. Tiedosto asekeräilijän osista. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, asekeräilijän tulisi hakea myös aseensa osille aselupaa tai tiettyjen edellytysten täytyessä ilmoittaa aseensa osat poliisille. Ampuma-aselain 19 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti asekeräilijällä olisi jatkossakin oikeus sellaisen aseensa osien hankkimiseen ja hallussapitoon, joita vastaavista aseensa osista koottuun ampuma-aseeseen hänellä olisi hallussapito-oikeus. Ampuma-aselain 70 §:n mukaisesti asekeräilijän tulisi kuitenkin tehdä ilmoitus näistä aseensa osista ja esittää aseet poliisille.

Lainmuutoksen voimaantullessa hallussa olevien ampuma-aseensa osien osalta keräilijän tulisi joko hakea aselupaa tai jos oikeus aseensa osien hankkimiseen ja hallussapitoon on perustunut siihen, että keräilijällä on ollut oikeus vastaavista aseensa osista koottuun ampuma-aseeseen hallussapitoon, aseensa osista tulee tehdä ampuma-aselain 70 §:n mukainen ilmoitus poliisille ja aseensa osat tulee esittää tarkastettavaksi.

Perustelujen osalta viitataan 59 a §:n perusteluihin.

61 §. Patruunoiden hankkiminen ja hallussapito. Voimassaolevassa pykälässä mainitaan, että hankkimislupa, yksityinen valmistamislupa, hallussapitolupa ja rinnakkaislupa oikeuttavat hankkimaan ja pitämään hallussa patruunoita. Pykälää muutettaisiin niin, että aselupa ja rinnakkaislupa oikeuttaisivat hankkimaan ja pitämään hallussa patruunoita. Lisäksi pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että Euroopan ampuma-asepassin haltija tai Norjan, Ruotsin, Islannin tai Tanskan ampuma-aseeseen hallussapitoon antaman luvan haltija on oikeutettu Suomessa oleskellessaan hankkimaan ja pitämään hallussa sellaisia muita kuin erityisen vaarallisia patruunoita, jotka soveltuvat käytettäväksi ampuma-aseessa.

62 §. Ampumatarvikelupa. Ampumatarvikelupaa koskevaa pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että luvan patruunoiden ja erityisten vaarallisten ammusten hankkimiseen, valmistamiseen ja hallussapitoon voisi antaa ja peruuttaa myös muu poliisilaitos kuin hakijan kotikunnan tai kotipaikan poliisilaitos. Kotipaikkasidonnaisuuden poistamisella ampumatarvikeluvan myöntämiseen saataisiin joustavuutta.

65 §. Suostumus. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen 2 momentista korvattaisiin termit hankkimislupa ja yksityinen valmistamislupa termillä aselupa. Suostumus annettaisiin enintään kahdeksi vuodeksi nykyisen yhden vuoden sijaan, koska myös aseensa hankkimisoikeus olisi mahdollista antaa enintään kahdeksi vuodeksi.

66 a §. Luvan peruuttamisen vireilletulo. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 66 a § koskien luvan peruuttamisen vireille panemista. Ampuma-aseeseen, aseensa osan, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen tai hallussapitoon oikeuttavan luvan peruuttaminen pantaisiin pykälän mukaan vireille, jos on perusteltua syytä epäillä, että ampuma-aselain 67 §:n mukaiset luvan peruuttamisen edellytykset täytyisivät. Luvan peruuttaminen pantaisiin ensinnäkin vireille, jos luvanhaltija sitä pyytää, huoltajat peruuttavat ampuma-aseeseen, aseensa osan tai erityisen vaarallisten ammusten hallussapitoon oikeuttavan luvan antamista koskevan suostumuksen tai aseluvan haltija tai valtio peruuttaa suostumuksen rinnakkaislupa.

Lisäksi luvan peruuttaminen pantaisiin vireille, jos esimerkiksi valvonnassa tulisi esille tietoja, jotka antaisivat perustellun syytä epäillä, että ampuma-aselain 67 §:n mukaiset luvan peruuttamista koskevat edellytykset täytyisivät. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi se, että luvanhaltijan epäillään syyllistyneen väkivaltarikokseen, metsästysrikokseen, rattijuopumukseen tai muuhun sellaiseen rikokseen, josta voidaan tuomita vankeusrangaistukseen, kuten talousrikokseen tai liikennerikokseen. Myös toistuva rikoksiin syyllistyminen tai toistuvat päihtymyksestä johtuvat kiinniotot johtaisivat luvan peruuttamisen vireilletuloon.

Aseturvallisuuden huomioiden vireilletulon kynnyks ei voi olla korkea. Riittävää olisi, että jonkin konkreettisen tosiseikan perusteella on syytä epäillä, että luvan peruuttamiselle on ampuma-aseain mukaiset edellytykset.

67 §. Lupien peruuttaminen. Pykälän 1 momentin 3 kohtaan muutettaisiin hallussapitoluvan tilalle sana aselupa, koska ampuma-aseen ja aseosan hallussapito-oikeus sisältyisi jatkossa aselupaan. Lain 67 § säilyisi muuten ennallaan.

70 §. Aseen osasta ja tehokkaasta ilma-aseesta tehtävä ilmoitus ja esineiden esittäminen. Aseen osasta ja tehokkaasta ilma-aseesta tehtävä ilmoitus olisi ehdotuksen mukaan mahdollista tehdä myös muulle poliisilaitokselle kuin henkilön kotikunnan tai kotipaikan poliisilaitokselle. Muuten pykälä säilyisi sisällöltään ennallaan.

73 §. Siirto ja tuonti Suomeen hallussapitoon annettujen lupien nojalla. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että hankkimisluvan, yksityisen valmistamisluvan ja hallussapitoluvan sijasta aselupa oikeuttaisi siirtämään ja tuomaan Suomeen yksityistä tarkoitusta varten luvassa mainitun ampuma-aseen tai aseosan sekä luvassa mainitussa aseessa käytettäväksi soveltuvia muita kuin erityisen vaarallisia patruunoita.

83 a §. Tullin ilmoittamisvelvollisuus. Pykälää muutettaisiin niin, että hankkimisluvan ja yksityisen valmistamisluvan tilalla olisi aselupa. Samalla pykälään ja sen otsikkoon ehdotetaan päivitettäväksi tullilaitoksen tilalle nimi Tulli. Laki tullilaitoksesta (228/1991) on kumottu 1.1.2013 lailla Tullin hallinnosta (960/2012).

85 §. Pysyvään luovuttamiseen oikeutetut. Pykälän 2 momentissa viitataan hallussapitolupaan, jonka tilalla käytettäisiin termiä aselupa. Muuten pykälä säilyisi ennallaan.

89 §. Luovutusilmoitus. Pykälän mukaan sen, joka luovuttaa pysyvästi toiselle ampuma-aseen tai aseosan, on tehtävä 30 päivän kuluessa luovuttamisesta asiasta ilmoitus ampuma-aseen tai aseosan hankkimiseen oikeuttaneen luvan antaneelle tai muulle poliisilaitokselle. Pykälää sovelletaan myös tehokkaisiin ilma-aseisiin. Äänenvaimentimen luovutuksesta on ilmoitettava vain, jos luovutuksensaajan oikeus hankkia äänenvaimennin perustui äänenvaimentimelle annettuun hankkimislupaan tai jos luovuttajan hallussapito-oikeus perustuu äänenvaimentimelle annettuun hallussapito- tai rinnakkaislupaan. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että viittaukset hankkimis- ja hallussapitolupaan muutetaan viittauksiksi aselupaan. Luovutusilmoituksen voisi tehdä sähköistä asiointia käyttämällä sitten, kun poliisin asetietojärjestelmän uudistus sen mahdollistaa huhtikuusta 2018 lähtien.

Pykälän mukaan luovutusilmoitusta ei tarvitse tehdä ase-elinkeinonharjoittajien välisistä luovutuksista. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että luovuttamisilmoitus tulisi jatkossa tehdä myös ase-elinkeinonharjoittajien välisistä luovutuksista. Luovuttamisilmoituksen tekeminen myös asealan elinkeinonharjoittajien välisistä luovutuksista toisi nämä luovutukset kattavasti lupaviranomaisen tietoon ja parantaisi yhdessä 25 §:ään ehdotetun ase-alan elinkeinonharjoittajan ilmoitusvelvollisuuden kanssa poliisilla olevia tietoja ampuma-aseiden, tehokkaiden ilma-aseiden ja aseosien sijainnista.

90 §. Aselupaa koskevan todistuksen esittämis- ja luovuttamisvelvollisuus. Pykälän otsikkoon ja tekstiin muutettaisiin hallussapitoluvan tilalle termi aselupa. Aselupaa koskeva lupatodistus voitaisiin jatkossa luovuttaa muullekin, kuin luvanhaltijan kotikunnan tai kotipaikan poliisilaitokselle. Lisäksi pykälää tarkennettaisiin niin, että lupatodistuksen luovuttamisvelvollisuus koskisi jatkossa lupia, jotka eivät ole sähköisiä.

93 §. Väliaikaisen haltuunoton vaikutus luvan voimassaoloon. Pykälän 2 momenttia esitetään muutettavaksi niin, että hallussapitoluvan tilalla käytettäisiin termiä aselupa, muuten momentti säilyisi ennallaan.

103 §. Ampuma-aserikkomus. Pykälän 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että hallussapitoluvan hakemisen laiminlyöminen sijaan kohdan mukaan ampuma-aserikkomuksesta olisi tuomittava sakkoon jos ampuma-aselain vastaisesti tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyö ampuma-aseen, aseiden osan tai tehokkaan ilma-aseiden tietojen toimittamisen 42 §:n 6 momentin mukaisesti 30 päivän kuluessa aseiden tai osien hankkimisesta, valmistamisesta tai muuntamisesta.

Pykälän 4 kohta, joka koskee asekeräilijän tiedostonpitovelvollisuuden laiminlyömistä, kumottaisiin, koska tiedostonpitoa koskevat 59 a § ja 69 § kumottaisiin.

Pykälän 5 kohdassa viitataan hallussapitolupaa koskevaan 52 §:ään, jota ehdotetaan kumottavaksi. Kyseessä oleva viittaus ehdotetaan muutettavaksi koskemaan 42 §:n 5 momenttia.

113 §. Poliisin velvollisuus tiedostojen pitämiseen. Pykälässä säädetään poliisin velvollisuudesta pitää ampuma-aseista, aseiden osista, patruunoista ja erityisen vaarallisista ammuksista lupa- ja valvontatehtävien suorittamiseksi tarpeellisia tiedostoja. Pykälän 2 momentin mukaan tiedostot ovat salassa pidettäviä, salassa pidettäviä ovat myös ampuma-asetta, aseiden osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia koskeva lupahakemus ja ennakkosuostumusta, suostumusta ja asekeräilijälle annettavaa hyväksyntää koskeva hakemus ja asiassa annettu päätös. Poliisi voi kuitenkin erityisestä syystä päätöksellään vahvistaa yksittäisen luvan voimassaoloa tai sisältöä koskevan tiedon, jos tiedon pyytäjän henkilöllisyys on poliisin tiedossa.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siihen lisättäisiin aseluvan haltijalle mahdollisuus katsoa omiin hakemuksiinsa ja lupiinsa liittyviä tietoja poliisin asetietojärjestelmässä sähköisen asioinnin kautta vahvasti tunnistautumalla. Tällaisia tietoja olisivat esimerkiksi luvan voimassaoloaika ja aseiden yksilöintitiedot. Oikeus koskisi nimenomaan luvanhaltijan henkilökohtaisia aselupatietoja ja luvanhaltijan henkilöllisyys varmistettaisiin vahvan tunnistautumisen kautta.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan pääosin mahdollisimman pian.

Lain voimaantullessa ennen lain voimaantuloa myönnettyt, voimassaolevat ampuma-aseiden ja aseiden osien hankkimis- ja hallussapitoluvat pysyisivät voimassa. Jos tällaiseen lupaan haettaisiin kaksoiskappaletta, olisi annettava kaksoiskappale kuitenkin jatkossa aselupa.

Ase-elinkeinonharjoittajan yksilöintitietojen ilmoitusvelvollisuutta koskevan 25 §:n 4 momentin, ampuma-aselain 42 §:n 4 momentissa säädetyn sähköisen vireillepanon, 42 §:n 6 momentin 1 kohdassa säädetyn yksilöintitietojen ilmoittamisen ase-elinkeinonharjoittajan toimesta sekä 45 §:n 1 momentissa säädetyn asevelvollisuustietojen esittämisen osalta lakia sovellettaisiin vasta 1 päivästä huhtikuuta 2018 lähtien. Edellä mainitut ehdotetut uudistukset ovat sidottuja poliisin asetietojärjestelmän uudistamista koskevaan hankkeeseen, jossa toteutetaan sähköisen asioinnin käyttöönotto asetietojärjestelmässä. Sähköisen asioinnin mahdollistavan version tulisi hankkeen aikataulun mukaan valmistua vuoden 2018 maaliskuussa, minkä vuoksi sähköistä asiointia vaativien säädösten soveltamiseen tulee olla siirtymäaika.

Ehdotuksen mukaan asekeräilijöiden tiedostonpito-oikeudesta luovuttaisiin. Keräilijöiden tulisi hakea aselupaa niille hallussaan oleville ampuma-aseille, tehokkaille ilma-aseille ja aseiden osille, joille ei ole voimassaolevaa hallussapitolupaa sekä tehtävä ilmoitus hallussaan olevien aseiden osien tiedoista ja esittää aseet poliisille, jos hallussapito on perustunut siihen, että ase-keräilijällä on oikeus vastaavista aseiden osista kootun ampuma-aseiden hallussapitoon. Keräilijöille annettaisiin vuoden mittainen siirtymäaika aseluvan hakemiselle ja tietojen ilmoittamiselle. Vuoden siirtymäajan antamisella varmistettaisiin se, että keräilijöillä olisi riittävän pitkä aika hakea aselupaa. Riittävän pitkä siirtymäaika tarkoittaisi myös sitä, että poliisilaitokset eivät ruuhkautuisi käsitellessään keräilijöiden hakemuksia.

1.2 Rikoslaki

41 luku Aserikoksista

1 §. Ampuma-aserikos. Ampuma-aselain 25 §:ää ehdotetaan muutettavaksi niin, että kaupanharjoittamiseen, valmistamiseen, korjaamiseen, muuntamiseen tai säilyttämiseen oikeutetun ase-elinkeinonharjoittajan on ilmoitettava ampuma-aseen tai aseosen osan yksilöintitiedot poliisin asetietojärjestelmään 30 päivän kuluessa siitä, kun ampuma-ase tai aseosa on tullut ase-elinkeinonharjoittajan haltuun. Korjattavien tai säilytettävien ampuma-aseiden tai aseosien osalta ilmoitusvelvollisuus koskisi vain niitä ampuma-aseita tai aseosia, jotka ovat ase-elinkeinonharjoittajan hallussa yli 90 päivää.

Rikoslain 41 §:n ampuma-aserikoksia koskevan 1 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan joka ampuma-aselain vastaisesti kokonaan tai osittain laiminlyö ase-elinkeinonharjoittajalle ampuma-aselain 25 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden tiedoston pitämiseen on tuomittava *ampuma-aserikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Kohtaan ehdotetaan lisättäväksi viittaus ampuma-aselain 25 §:n 4 momenttiin, joka koskisi ase-elinkeinonharjoittajan ampuma-aseen tai aseosen osan yksilöintitietojen ilmoittamista asetietojärjestelmään. Ampuma-aserikokseen syyllistyisi, jos kokonaan tai osittain laiminlöisi ase-elinkeinonharjoittajalle 25 §:n 4 momentissa säädetyn velvollisuuden ilmoittaa ampuma-aseen, aseosen, kaasusumuttimen tai tehokkaan ilma-aseen yksilöintitiedot asetietojärjestelmään. Laiminlyöntiin syyllistyisi, jos jättäisi joko kokonaan tai osittain tekemättä yksilöintitietoja koskevan ilmoituksen sille ampuma-aseissa säädettyssä määräajassa. Ampuma-aseen tai aseosen osan yksilöintitietojen ilmoittamisen laiminlyönti on syytä kriminalisoida, jotta ilmoitusvelvollisuutta noudatettaisiin.

Laki tulisi voimaan yhdessä ase-elinkeinonharjoittajien yksilöintitietojen ilmoittamisvelvollisuuden alkamisen kanssa huhtikuussa 2018.

2. TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET

Ampuma-aselain muuttamisen johdosta ampuma-aseasetuksen lupamenettelyä koskevia säännöksiä tulee muuttaa. Asekeräilijän tiedostonpidosta annetaan tarkempia säännöksiä ampuma-aseasetuksessa ja kyseessä olevat pykälät tulisi kumota, jos tiedostonpito-oikeutta ei esityksen mukaisesti enää ole. Myös soveltuvuustestiä koskevat säännökset tulisi kumota ampuma-asetuksesta soveltuvuustestiä koskevan ampuma-aselain säännöksen kumoamisen johdosta.

Ampuma-aseasetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä koskien ase-elinkeinonharjoittajan ilmoitusvelvollisuutta ampuma-aseen ja aseosen osan yksilöintitiedoista poliisin asetietojärjestelmään. Ampuma-aseasetuksella olisi tarpeen antaa tarkempia säännöksiä myös aseluvan nojalla hankitun ampuma-aseen ja aseosen osan yksilöintitietojen ilmoittamisesta.

Sisäministeriön asetus poliisin suoritteiden maksullisuudesta annetaan vuosittain. Asetuksessa säädetään poliisin suoritteiden maksullisuudesta. Vuodeksi 2017 annettava asetus on valmistelussa, valmistelussa otetaan huomioon esitetyistä lupamenettelyn muutoksista johtuvat muutostarpeet asetukseen.

3. VOIMAANTULO

Lainmuutokset ehdotetaan tulemaan voimaan pääosin mahdollisimman pian.

Ennen esitettyjen lainmuutosten voimaantuloa myönnetty, voimassaolevat hankkimis- ja hallussapitoluvat sekä yksityiset valmistamisluvat jäisivät voimaan siksi ajaksi, joksi ne on myönnetty lainmuutoksen jälkeen.

Sähköiseen asiointiin liittyvät muutosehdotukset edellyttävät poliisin asetietojärjestelmän uudistusten valmistumista. Poliisin asetietojärjestelmän uudistuksen ensimmäisen vaiheen suunnitellaan olevan valmis maaliskuussa 2018, minkä jälkeen sähköinen asiointi voitaisiin ottaa käyttöön aselupamenettelyssä sekä vireillepanon että ase- ja aseosan ilmoittamisen osalta sekä ase-elinkeinonharjoittajien aseiden ja aseosan yksilöintitietojen ilmoittamisessa. Ase-elinkeinonharjoittajien yksilöintitietojen ilmoitusvelvollisuutta asetietojärjestelmään koskevaa 25 §:n 4 momenttia ja aselupaa koskevan 42 §:n sähköistä asiointia koskevaa säännöstä sovellettaisiin siirtymäajan jälkeen 1 päivästä huhtikuuta 2018 lähtien. Myös rikoslakiin ehdotettua muutosta liittyen ase-elinkeinonharjoittajien yksilöintitietojen ilmoitusvelvollisuuteen sovellettaisiin 1 päivästä huhtikuuta 2018 lähtien.

Esityksessä ehdotetaan, että asekeräilijöiden tiedostonpito-oikeudesta luovuttaisiin ja asekeräilijöillä olisi velvollisuus hakea hankkimiseen ja hallussapitoon oikeuttavaa lupaa myös keräilysuunnitelmaan kuuluville ampuma-aseille ja aseosille. Keräilijöille annettaisiin vuoden pituinen siirtymäaika esityksessä ehdotetun lain voimaantulosta aseluvan hakemiselle ennen ehdotetun lain voimaantuloa hankkimilleen hallussaan oleville ampuma-aseille ja aseosille, joilla ei ole hallussapitolupaa. Näiden aseiden osalta luvan hakemisesta ei perittäisi maksua. Siirtymäaika tarjotaisiin niille asekeräilijöille, joilla on hallussaan aseita ja aseosia joille ei ole hallussapitoon oikeuttavaa lupaa, kohtuullisen ajan hakea aselupaa keräilysuunnitelmansa mukaisille ampuma-aseille ja aseosille. Siirtymäajan avulla pyritään myös varmistamaan se, että poliisilaitokset eivät ruuhkautuisi käsitellessään asekeräilijöiden lupahakemuksia.

4. SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS

4.1 Johdanto

Ampuma-aseen hankkiminen ja hallussapito eivät ole perusoikeuksia, eikä kenelläkään ole ehdotonta oikeutta ampuma-aseen hankkimiseen ja hallussapitoon oikeuttavan luvan saamiseen. Ampuma-aseilla on lupaviranomaiselle jätetty laaja harkintavalta luvan antamiseen. Lupa myönnetään, jos ampuma-aseiden mukaiset luvan myöntämisen edellytykset täyttyvät.

Osiassa arvioidaan eräitä keskeisiä säädösehdotuksia perusoikeuksien toteutumisen näkökulmasta. Perusoikeuksien rajoitusten on perustuttava eduskunnan säätämään lakiin ja rajoitusten on täytettävä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset. Rajoitusten on oltava hyväksyttäviä eivätkä ne saa ulottua perusoikeuden ytimeen. Rajoitusten tulee täyttää myös suhteellisuutta ja oikeusturvaa koskevat vaatimukset samoin kuin Suomea sitovien kansainvälisten ihmisoikeussopimusten velvoitteet.

Aselupamenettelyyn ehdotetut, sähköiseen asiointiin liittyvät muutokset vastaavat hyvin pitkälle aiemmin henkilökorttimenettelyyn ehdotettuja muutoksia (HE 41/2015 vp) ja passilain säännöksiä, joita on arvioitu perustuslakivaliokunnan toimesta usean eri hallituksen esityksen yhteydessä. Perustuslakivaliokunta ei käsitellyt tarkemmin sähköisen asiointiin käyttöönottoa passilain muuttamista (HE 85/2014 vp) koskeneessa lausunnossaan, vaan lausunnossa keskityttiin hallituksen esitykseen sisältyneeseen asetuksenantovaltuuteen, joka sittemmin poistettiin hallintovaliokunnan toimesta (PeVL 21/2014 vp). Aselupamenettelyyn ehdotetut sähköistä asiointia koskevat säännökset vastaavat asiasisällöltään pitkälti passilakia, johon perustuslakivaliokunnalla ei ollut huomauttamista. Henkilökorttilain muuttamista koskeva hallituksen esitys

on hyväksytty 21 päivänä kesäkuuta 2016. Ehdotetun menettelyn voidaan siis katsoa olevan perustuslain mukainen.

4.2 Omaisuudensuoja

Perustuslain 15 § koskee omaisuudensuojaa. Jokaisen omaisuus on perustuslain mukaan turvattu. Ehdotuksen mukaan asekeräilijän oikeudesta pitää tiedostoa hankkimistaan ampuma-aseista ja aseiden osien hallussapitoon oikeuttavan luvan hakemisen sijasta luovuttaisiin. Keräilijän tulisi hakea aselupaa hankkimilleen, myös keräilysuunnitelmaan kuuluville ampuma-aseille, tehokkaille ilma-aseille ja aseiden osille. Voimassaolevan lainsäädännön mukaan keräilijän on ollut mahdollista tietäen edellytyksin pitää hallussaan aseiden osia ilman, että niistä on pidetty tiedostoa, haettu hallussapitoon oikeuttavaa lupaa tai tehty ilmoitusta poliisille. Ehdotetun muutoksen voimaantulon jälkeen keräilijän tulisi tehdä ilmoitus poliisille hankkimistaan aseiden osista, joiden hallussapito perustuu siihen, että keräilijällä on oikeus vastaavista osista kootun ampuma-aseiden hallussapitoon.

Keräilijöille annettaisiin lain voimaantulosta vuoden siirtymäaika, jonka lupa- ja ilmoitusasiat tulisi hoitaa kuntoon. Siirtymäajan aikana aseluvan hakemisesta tai aseiden osien koskevan ilmoituksen tekemisestä ei perittäisi maksua, jos ampuma-ase, tehokas ilma-ase tai aseiden osa olisi hankittu ennen lain voimaantuloa. Lainmuutoksesta ei siis seuraisi keräilijöille kustannuksia niiden aseiden, tehokkaiden ilma-aseiden ja aseiden osien osalta, jotka keräilijät ovat hankkineet ennen lainmuutoksen voimaantuloa. Sen sijaan lain voimaantulon jälkeen hankittujen aseiden, tehokkaiden ilma-aseiden ja aseiden osien hallussapitoon oikeuttavan luvan hakemisesta tai ilmoituksen tekemisestä perittäisiin maksu.

Ehdotuksella ei puututtaisi perustuslain turvaamaan omaisuudensuojaa, sillä muutoksella ei puututtaisi keräilijöiden oikeuteen hallita, käyttää ja hyödyntää omaisuuttaan. Muutoksen avulla keräilijöiden aseet ja aseiden osat saataisiin paremmin lupavalvonnan piiriin.

Ehdotuksen mukaan luvan peruuttamisen vireilletuloa koskien ampuma-aselakiin lisättäisiin uusi pykälä, jonka mukaan ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen tai hallussapitoon oikeuttavan luvan peruuttaminen tulee vireille, jos on perusteltua syytä epäillä, että 67 §:n mukaiset luvan peruuttamista koskevat edellytykset täytyisivät. Ampuma-aseissa ei ole säädetty luvan peruuttamisen vireilletulon perusteista. Vireilletulosta seuraa velvoite tehdä päätös aseiden väliaikaisesta haltuunotosta, mikä tarkoittaa puuttumista perustuslailla turvattuun omaisuudensuojaan. Ehdotus selventäisi nykyistä tilannetta, jossa luvan peruuttamisen vireilletulosta ei ole säädetty ja olisi siten sopusoinnussa perustuslain kanssa.

4.3 Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate

Esitys sisältää ehdotuksen liittyen ampuma-aseiden ja aseiden osien yksilöintitietojen ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin kriminalisointiin. Rikoslain 41 §:n ampuma-aserikoksia koskevan 1 §:n 1 momentin 4 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi viittaus ampuma-aselain 25 §:n 4 momenttiin, joka koskisi ase-elinkeinonharjoittajan ampuma-aseiden, tehokkaan ilma-aseiden, kaasusumuttimen tai aseiden osien yksilöintitietojen ilmoittamista asetietojärjestelmään. Ampuma-aserikokseen syyllistyisi, jos kokonaan tai osittain laiminlöisi ase-elinkeinonharjoittajalle 25 §:n 4 momentissa säädetyn velvollisuuden ilmoittaa ampuma-aseiden, tehokkaan ilma-aseiden, kaasusumuttimen tai aseiden osien yksilöintitiedot asetietojärjestelmään. Yksilöintitietojen ilmoittamisella parannettaisiin aseiden elinkaaritietojen hallintaa. Muutos helpottaisi viranomaisen valvontatyötä. Laiminlyöntiin syyllistyisi, jos jättäisi yksilöintitiedot kokonaan tai osittaan ilmoittamatta ampuma-aseissa säädettyssä määräajassa. Kriminalisointi olisi tarpeen, jotta

ilmoitusvelvollisuutta noudatettaisiin. Perustuslain 8 §:ssä säädetään rikosoikeudellisesta laillisuusperiaatteesta, jonka mukaan rikoksina rangaistavat teot ja niistä seuraavat rangaistukset tulee määritellä laissa.

Ehdotettu ase, aseosan, kaasusumuttimen ja tehokkaan ilma-aseen yksilöintitietojen ilmoittamisen laiminlyönnin kriminalisointi täyttää perustuslain asettamat vaatimukset kriminalisoinnin tarpeesta, rikoksen tunnusmerkistön täsmällisestä ilmaisemisesta ja rangaistuksen määrittelemisestä laissa ja on siten sopusoinnussa perustuslain kanssa.

Lakiehdotukset voidaan hallituksen käsityksen mukaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisen järjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**ampuma-aselain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan ampuma-aselain (1/1998) 19 §:n 1 momentin 3 kohta, 45 c §, 46 §, 50 - 53 §, 103 §:n 4 kohta,

sellaisina kuin niistä ovat 19 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 601/2001 ja 52 § osaksi mainitussa laissa 601/2001, 45 c § laissa 124/2011, 46 § ja 50 § laissa 124/2011 ja 53 § osaksi mainituissa laissa 124/2011 ja 103 §:n 4 kohta laissa 532/2007,

muutetaan 12 §:n 2 momentti, 18 §:n 1 momentti, 25 §, 42 §, 43 §:n 1 momentti, 44 §:n 1 momentti, 45 §:n 1 momentti, 45 a §, 47 §, 54 §, 55 §, 55 a §, 61 §, 62 §, 65 §, 66 §, 70 §, 73 §, 83 a §, 85 §, 89 §, 90 §, 93 § 103 §:n 3 ja 5 kohta ja 113 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 25 §, 44 §:n 1 momentti, 45 §:n 1 momentti ja 89 § laissa 124/2011, 43 §:n 1 momentti, 54 § ja 55 § osaksi mainitussa laissa 124/2011, 42 §, 45 a §, 55 a §, 61 - 62 §, 73 §, ja 90 § laissa 601/2001, 54 §, 65 § ja 85 § osaksi mainitussa laissa 601/2001, 70 § ja 18 §:n 1 momentti laissa 764/2015, 83 a § laissa 508/2009, 103 §:n 3 ja 5 kohta laissa 532/2007 ja 113 §:n 2 momentti laissa 800/2003,

lisätään 12 §:ään uusi 3 momentti, 18 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 42 a § sekä 66 a §, seuraavasti:

12 §

Ampuma-aseen ja aseosen muuntaminen

Aseosen muuntamisella tarkoitetaan sellaista aseosen osalle tehtyä toimenpidettä, jonka seurauksena ampuma-ase muuttuu 1 momentissa tarkoitettulla tavalla, jos kyseinen osa kiinnitetään aseeseen;

Ampuma-aseen tilapäisellä muuntamisella tarkoitetaan sellaista toimenpidettä, jossa aseosen tyyppi, toimintatapa tai kaliiperi muuttuvat tilapäisesti, kun siihen vaihdetaan piippu ja/tai sulkulaite.

18 §

Luvanvaraisuus

Jollei tässä laissa toisin säädetä, tämän lain mukaan luvanvaraista on:

1) ampuma-aseiden, aseosen osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirto ja tuonti Suomeen, siirto ja vienti Suomesta, kauttakuljetus kaupallisessa tarkoituksessa, kauppa, kaupallinen säilyttäminen, hankkiminen, hallussapito ja valmistaminen;

2) ampuma-aseiden ja aseosen osien korjaaminen ja muuntaminen pois lukien yksityishenkilön aseosen tilapäinen muuntaminen aseosen osan hallussapitoluvan nojalla hallussa pidetyistä aseosen osista.

Poliisihallitus päättää tämän lain mukaisten lupa-asiakirjojen mallista ja muista niiden valmistamiseen liittyvistä seikoista.

25 §

Velvollisuus tiedoston pitämiseen ja yksilöintitietojen ilmoittamiseen asetietojärjestelmään

Tässä laissa säädettyä asealan elinkeinon harjoittamisen valvontaa varten on kaupan harjoittamiseen, valmistamiseen, korjaamiseen, muuntamiseen tai säilyttämiseen oikeutetun ase-elinkeinonharjoittajan pidettävä tiedostoa ampuma-aseista, aseiden osista, patruunoista ja erityisen vaarallisista ammuksista. Tiedostoon on merkittävä myös esineen luovuttajan ja luovutuksensaajan sekä esineen korjaamista tai muuntamista koskevan toimeksiannon antajan nimi. Tiedostoon sisältyvien henkilötietojen luovuttaminen on sallittua vain 115 §:ssä tarkoitetulle valvontaviranomaiselle valvontatehtävää varten. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä tiedoston pitämisestä.

Ase-elinkeinonharjoittajan on vaadittaessa esitettävä tiedosto poliisille sekä luovutettava se lupaviranomaiselle, kun asealan elinkeinolupa raukeaa tai jos se peruutetaan. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tiedoston esittämisestä ja luovuttamisesta.

Tiedosto on säilytettävä vähintään kaksikymmentä vuotta siihen viimeksi tehdyn merkinnän jälkeen. Tiedosto on hävitettävä sen jälkeen, kun viimeisen merkinnän tekemisestä on kulunut 50 vuotta.

Kaupan harjoittamiseen, valmistamiseen, korjaamiseen, muuntamiseen tai säilyttämiseen oikeutetun ase-elinkeinonharjoittajan on ilmoitettava sähköisen asioinnin avulla ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen, kaasusumuttimen tai aseiden osan yksilöintitiedot poliisin asetietojärjestelmään 30 päivän kuluessa siitä, kun ampuma-ase tai aseiden osa on tullut ase-elinkeinonharjoittajan haltuun. Korjattavana tai säilytettävänä olevan ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen, kaasusumuttimen ja aseiden osan osalta ilmoitusvelvollisuus koskee kuitenkin vain esinettä, joka on ase-elinkeinonharjoittajan hallussa yli 90 päivää. Asetietojärjestelmään on ilmoitettava myös esineen luovuttajan ja luovutuksensaajan sekä esineen korjaamista tai muuntamista koskevan toimeksiannon antajan nimi. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä yksilöintitietojen ilmoittamisesta.

42 §

Aselupa

Aselupa on ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen tai aseiden osan hallussapitoon oikeuttava lupa, johon voidaan liittää oikeus ampuma-aseen tai aseiden osan hankkimiseen taikka valmistamiseen tai muuntamiseen yksityistä tarkoitusta varten. Aseluvan antaa ja peruuttaa poliisilaitos. Aseluvan erityisen vaarallisen ampuma-aseen ja sen osan hankkimiseen tai valmistamiseen tai muuntamiseen yksityistä tarkoitusta varten antaa ja peruuttaa kuitenkin Poliisihallitus.

Hakijan, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa, on esitettävä asuinmaansa viranomaisen antama suostumus hakemuksessa tarkoitetun ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen ja aseiden osan hankkimiseen. Hänen on lisäksi annettava kirjallinen selvitys aikomuksestaan pitää hallussa ampuma-asetta ja aseiden osaa Suomessa.

Lupahakemus toimitetaan poliisilaitokselle. Hakemus voidaan panna vireille sähköisesti. Hakijan tai yhteisön tai säätiön asevastaavan tulee kuitenkin tarvittaessa saapua henkilökohtaisesti poliisilaitokselle. Erityisestä syystä hakemuksen voi jättää myös Suomen ulkomaan edustustoon.

Oikeus ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen tai aseiden osan hankkimiseen (hankkimisoikeus) taikka valmistamiseen tai muuntamiseen yksityistä tarkoitusta varten (yksityinen valmistamisoikeus) annetaan enintään kahden vuoden ajalle.

Lupa ampuma-aseen ja aseiden osan valmistamiseen tai muuntamiseen yksityistä tarkoitusta varten voidaan antaa 45 tai 45 a §:ssä säädetyin edellytyksin noudattaen sitä mitä 43 §:ssä, lukuun ottamatta 43 §:n 1 momentin 8 kohtaa ja 2 momenttia ja 44 §:ssä säädetään.

Ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen tai aseiden osan yksilöintitiedot tulee toimittaa poliisilaitokselle 30 päivän kuluessa ampuma-aseen tai aseiden osan hankkimisesta, valmistamisesta tai muuntamisesta. Tiedot toimittaa:

- 1) luovuttaja poliisin asetietojärjestelmään, jos ampuma-ase, tehokas ilma-ase tai aseiden osa on hankittu lain 20 §:n mukaiselta asealan elinkeinoluvan haltijalta; tai
- 2) luvanhaltija poliisilaitokselle, toimittamisessa voidaan käyttää sähköistä asiointia.

Mikäli luvanhaltija toimittaa yksilöintitiedot ja luovuttajan hallussapitoon oikeuttava lupa on annettu ennen vuotta 2000, tulee ampuma-ase, tehokas ilma-ase ja aseiden osa esittää poliisille. Ulkomailta hankittu, yksityisesti valmistettu tai muunnettu ampuma-ase, tehokas ilma-ase ja aseiden osa on esitettävä poliisille. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä ampuma-aseen ja aseiden osan yksilöintitietojen toimittamisesta poliisille.

Ampuma-ase, tehokas ilma-ase ja aseiden osa on esitettävä pyynnöstä poliisille. Aselupaa koskeva lupatodistus on pyynnöstä esitettävä ja luovutettava poliisille.

Aselupa raukeaa, jos ampuma-asetta, tehokasta ilma-asetta tai aseiden osaa ei ole hankittu hankkimisoikeuden voimassaollessa taikka valmistettu tai muunnettu yksityisen valmistamisoikeuden voimassaollessa.

Sen, joka ei ole saamansa hankkimisoikeuden nojalla hankkinut tai yksityisen valmistamisoikeuden nojalla valmistanut tai muuntanut ampuma-asetta, tehokasta ilma-asetta tai aseiden osaa, on 30 päivän kuluessa luvan voimassaoloajan päättymisestä toimitettava lupatodistus poliisilaitokselle, jos lupa ei ole sähköinen.

42 a §

Päätös, luvan voimassaolo ja lupaehtot

Kun aselupa myönnetään hakemuksen mukaisesti, hakijalle ei anneta erillistä hallintopäätöstä eikä valitusosoitusta.

Aselupa annetaan toistaiseksi, jollei sitä erityisestä syystä ole annettava määräajaksi. Ensimmäinen aselupa metsästyslainsäädännön mukaan sallittua eläinten ampumista, ampumaurheilua ja -harrastusta taikka näytöstä, kuvausta tai muuta vastaavaa esitystä varten annetaan luonnolliselle henkilölle 6 §:n 2 momentin 4–7 kohdassa mainituista asetyypeistä koostuvaan ryhmään kuuluvaan ampuma-aseeseen enintään viiden vuoden määräajaksi. Kaikki luvanhaltijalle tämän määräaikaisen luvan voimassaoloaikana samaan aseryhmään kuuluviin ampuma-aseisiin annetut aseluvat annetaan määräajaksi, joka päättyy viimeistään samanaikaisesti ensimmäisen määräaikaisen luvan päättymisen kanssa. Sellaista työtä varten, jossa ampuma-ase on välttämätön, lupa annetaan kuitenkin enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Sellaista työtä varten annettuun lupaan, jossa ase on välttämätön, on sisällytettävä ehto, jonka mukaan lupa on voimassa vain niin kauan kuin luvansaaja toimii kyseisessä työtehtävässä. Aselupa 15 vuotta vaan ei 18 vuotta täyttäneen, luvanhaltijan huollettavana olevan henkilön hallussapidettäväksi tarkoitettun haulikon, yhdistelmäaseen,

kiväärin tai pienoiskiväärin säilyttämistä ja kuljettamista varten annetaan määräajaksi, joka päättyy viimeistään nuorimman rinnakkaisluvanhaltijan täyttäessä 19 vuotta.

Lupaviranomainen voi sisällyttää lupaan ehdon, jonka mukaan keräilykokoelmaan kuuluvalla ampumaseella ei saa ampua. Aselupaan, joka on annettu 15 vuotta vaan ei 18 vuotta täyttäneen, luvanhaltijan huollettavana olevan henkilön haulikon, yhdistelmäaseen, kiväärin tai pienoiskiväärin säilyttämistä ja kuljettamista varten, on lupaviranomaisen asetettava ehto, jonka mukaan luvanhaltija ei saa ampua aseella.

43 §

Hyväksyttävät käyttötarkoitukset

Aselupa voidaan antaa seuraaviin käyttötarkoituksiin:

- 1) metsästyslainsäädännön mukaan sallittu eläinten ampuminen;
- 2) ampumaurheilu ja -harrastus;
- 3) työ, jossa ase on välttämätön;
- 4) näytös, kuvaus tai muu vastaava esitys;
- 5) museossa tai kokoelmassa pitäminen;
- 6) muistoesineenä säilyttäminen;
- 7) merkinanto;
- 8) 15 vuotta vaan ei 18 vuotta täyttäneen, luvanhaltijan huollettavana olevan henkilön hallussapidettäväksi tarkoitetun haulikon, kiväärin, pienoiskiväärin tai yhdistelmäaseen säilyttäminen ja kuljettaminen.

44 §

Hankittavaa ampuma-asetta ja aseiden osaa koskevat edellytykset

Aselupa voidaan antaa vain sellaista ampuma-asetta tai aseiden osaa varten, joka ei lippaan patruunamäärän, kaliiperin tai muiden ominaisuuksien perusteella ole hakijan ilmoittamaan käyttötarkoitukseen nähden tarpeettoman tulivoimainen ja tehokas sekä joka soveltuu hyvin hakijan ilmoittamaan käyttötarkoitukseen. Jos hakijan ilmoittama käyttötarkoitus on metsästyslainsäädännön mukaan sallittu eläinten ampuminen, ampuma-aseen soveltuvuutta arvioitaessa noudatetaan lisäksi, mitä metsästyslaissa (615/1993) ja sen nojalla säädetään. Metsästyslainsäädännön mukaan sallittua eläinten ampumista varten aselupaa ei voida antaa muuta ampuma-asetta kuin 6 §:n 2 momentin 4 - 7 kohdassa tarkoitettua ampuma-asetta kuin kertatulitoimista pienoispistoolia taikka pienoisrevolveria varten.

45 §

Aseluvansaajaa koskevat edellytykset luonnolliselle henkilölle

Aselupa voidaan antaa sellaiselle 18 vuotta täyttäneelle henkilölle, jota terveydentilansa ja käyttäytymisensä perusteella on pidettävä sopivana pitämään hallussaan ampuma-aseita ja aseiden osia. Lupaviranomaisella on oikeus saada hakijasta lääketieteellinen arvio, kun saatujen tietojen tai haastattelun perusteella lupaviranomaisella on syytä epäillä luvanhakijan henkilökohtaista sopivuutta ampuma-aseiden hallussapitoon. Lupaviranomaisella on oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä saada lääketieteellisessä arvioissa luvanhakijasta sellaiset terveystiedot, jotka ovat välttämättömiä lupaviranomaisen arvioissa hakijan sopivuutta ampuma-aseiden hallussapitoon. Asevelvollisen on pyydettyessä esitettävä selvitys suoritetusta varusmies- tai siviilipalveluksesta. Jos palvelusta ei ole suoritettu, asevelvollisen on pyydettyessä esitettävä määräys aloittaa palvelus taikka päätös palveluksesta vapauttamisesta, palvelusajankohdan siirrosta tai palveluksen keskeyttämisestä syineen. Aselupa pistoolia, pienoispistoolia, revolveria tai pienoisrevolveria taikka niiden osaa varten voidaan antaa vain 20 vuotta täyttäneelle henkilölle. Aselupa ampumaurheilussa ja -harrastuksessa käytettävää 6 §:n 2 momentin 4–7 kohdassa tarkoitettua ampuma-asetta varten voidaan antaa luonnolliselle henkilölle vain, jos tämä esittää yhdistyslain (503/1989) 4 §:ssä tarkoitettua lupaa saaneen yhdistyksen ampuma-asekouluttajan antaman todistuksen harrastuksestaan, jonka on oltava jatkunut aktiivisesti vähintään kaksi vuotta. Aktiivisen harrastuksen jatkumista koskevaan kahden vuoden ajanjaksoon lasketaan puolet aseellisessa palvelussa asevelvollisena suoritetusta palvelusta tai puolet naisten vapaaehtoisessa asepalveluksessa suoritetusta palvelusta. Aselupa ampumaurheilussa ja harrastuksessa käytettävään tämän lain 6 §:n 2 momentin 4–7 kohdassa tarkoitettuun ampuma-aseeseen voidaan myöntää myös, jos henkilö esittää luotettavan selvityksen harrastuksestaan ja työnantajanaan toimivan valtion viranomaisen todistuksen siitä, että hän virkaansa kuuluvissa tehtävissä kantaa 6 §:n 2 momentin 4–7 kohdassa tarkoitettua ampuma-asetta.

45 a §

Aseluvan saajaa koskevat edellytykset yhteisölle ja säätiölle

Aselupa voidaan antaa Suomessa rekisteröidylle tai julkista tehtävää hoitavalle yhteisölle tai säätiölle, jota on toimintansa tarkoituksen ja muiden seikkojen perusteella pidettävä sopivana pitämään hallussa ampuma-aseita ja aseiden osia. Lupa voidaan antaa vain hakijalle, jonka ampuma-aseiden ja aseiden osien säilytystilat säilytystilojen sijaintipaikan poliisilaitos on hyväksynyt ja jolla on 45 b §:ssä tarkoitettu asevastaava.

Hankkimisoikeuden saajaa koskevien edellytysten osalta noudatetaan lisäksi soveltuvin osin, mitä 45 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

47 §

Hankkimislupa ulkomailla asuvalle

Ulkomailla asuvalle henkilölle luvan ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen (hankkimislupa ulkomailla asuvalle) antaa ja peruuttaa Poliisihallitus. Lupa oikeuttaa hankkimaan luvassa mainitun ampuma-aseiden ja aseiden osien sekä siinä mainitut patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksiset. Lupa ei oikeuta niiden hallussapitoon, eikä niitä saa Suomessa luovuttaa luvansaajalle, vaan ne on viipymättä toimitettava luvassa mainittuun osoitteeseen luvansaajan asuinmaahan.

54 §

Rinnakkaislupa

Ampuma-aseeseen tai aseeseen osaan, johon on annettu aselupa, voidaan luvanhaltijan suostumuksella antaa rinnakkainen oikeus hallussapitoon (rinnakkaislupa). Valtion suostumuksella rinnakkaislupa voidaan antaa myös valtion omistamaan ampuma-aseeseen tai aseeseen osaan. Keräilykokoelmaan kuuluvaan ampuma-aseeseen tai aseeseen osaan rinnakkaislupa voidaan antaa vain asekeräilijälle. Luvan antaa ja peruuttaa 42 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu viranomainen.

Lupa voidaan antaa 45 ja 45 c §:ssä säädetyin edellytyksin noudattaen soveltuvin osin, mitä 42 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 43 ja 44 §:ssä säädetään. Huoltajien suostumuksella lupa haulikkoon, kivääriin, pienoiskivääriin tai yhdistelmäaseeseen voidaan kuitenkin antaa metsästyslainsäädännön mukaan sallittua eläinten ampumista taikka ampumaurheilua ja -harrastusta varten myös 15 vuotta vaan ei 18 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka muuten täyttää luvan saajaa koskevat edellytykset. Rinnakkaislupa voidaan erityisen painavasta syystä antaa ampumaurheilua ja -harrastusta varten 18 vuotta vaan ei 20 vuotta täyttäneelle henkilölle 6 §:n 2 momentin 4–7 kohdassa tarkoitettuun ampuma-aseeseen.

Lupaa haettaessa on esitettävä luvanhaltijan suostumus tai valtion suostumus rinnakkaisluvan antamiseen. Lupaviranomainen voi lisäksi vaatia, että ampuma-ase tai aseeseen osa esitetään poliisille.

55 §

Rinnakkaisluvan voimassaoloaika ja lupaehdot

Rinnakkaislupa annetaan aseluvan voimassaoloajaksi, jollei sitä erityisestä syystä ole annettava lyhyemmäksi ajaksi. Lupa 6 §:n 2 momentin 4–7 kohdassa tarkoitettuun ampuma-aseeseen annetaan kuitenkin enintään viideksi ja muuhun ampuma-aseeseen enintään kymmeneksi vuodeksi. Jos henkilöllä on 53 §:n 1 momentissa tarkoitettu viiden vuoden määräajaksi annettu aselupa, annetaan rinnakkaislupa 6 §:n 2 momentin 4–7 kohdassa tarkoitettuun ampuma-aseeseen määräajaksi, joka päättyy viimeistään aseluvan päättymispäivänä. (11.2.2011/124)

Lupaviranomainen voi sisällyttää lupaan ehdon, jonka mukaan keräilykokoelmaan kuuluvalla ampuma-aseella ei saa ampua.

55 a §

Kaasusumutinlupa

Luvan kaasusumuttimen hankkimiseen ja hallussapitoon (*kaasusumutinlupa*) antaa ja peruuttaa poliisilaitos noudattaen soveltuvin osin, mitä 42 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään. Lupa annetaan enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Lupa museossa tai kokoelmassa pitämiseen voidaan antaa myös toistaiseksi.

Lupa oikeuttaa luvan voimassaoloaikana hankkimaan, hallussapitämään ja vaihtamaan lupaan merkityt kaasusumuttimet. Yhteisölle annettava lupa oikeuttaa luvansaajan palveluksessa olevan 18 vuotta täyttäneen henkilön, joka on riittävästi perehtynyt kaasusumuttimen turvalliseen käsittelemiseen, kantamaan luvassa tarkoitettua kaasusumutinta työssä, jos se on oman tai toisen henkilökohtaisen koskemattomuuden taikka omaisuuden suojelemiseksi välttämätöntä.

61 §

Patruunoiden hankkiminen ja hallussapito

Aselupa ja rinnakkaislupa oikeuttavat hankkimaan ja pitämään hallussa sellaisia muita kuin erityisen vaarallisia patruunoita, jotka soveltuvat käytettäväksi ampuma-aseessa, jonka lainaamiseen luvanhaltijalla on oikeus siten kuin 87 §:n 1 momentissa säädetään. Euroopan ampuma-asepassin haltija tai Norjan, Ruotsin,

Islannin tai Tanskan ampuma-aseen hallussapitoon antaman luvan haltija on oikeutettu Suomessa oleskellessaan hankkimaan ja pitämään hallussaan sellaisia muita kuin erityisen vaarallisia patruunoita, jotka soveltuvat käytettäväksi ampuma-aseessa. Lupaviranomainen voi kuitenkin sisällyttää lupaan ehdon, jonka mukaan lupa ei oikeuta hankkimaan ja pitämään hallussa keräilykokoelmaan kuuluvaan tai muistoesineenä säilytettävään aseeseen soveltuvia patruunoita.

62 §

Ampumatarvikelupa

Luvan patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen, valmistamiseen ja hallussapitoon (ampumatarvikelupa) antaa ja peruuttaa poliisilaitos.

Lupa voidaan antaa 45 §:n 1 momentissa tai 45 a §:n 1 momentissa säädetyin edellytyksin noudattaen soveltuvien osin, mitä ampuma-aseista ja aseiden osista 42 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

Lupa erityisen vaarallisten patruunoiden ja ammusten hankkimiseen, valmistamiseen ja hallussapitoon voidaan antaa vain erityisestä syystä.

65 §

Suostumus

Sille, jolla on kotikunta Suomessa, annetaan hänen pyynnöstään ulkomaan viranomaiselle esitettäväksi tarkoitettu suostumus (suostumus), josta ilmenee, että hänelle voidaan antaa ulkomailla ampuma-aseen, aseiden osan, patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen oikeuttava lupa. Suostumuksen antaa kotikunnan poliisilaitos.

Suostumus annetaan luonnolliselle henkilölle, jolla on kyseistä ampuma-asetta tai aseiden osaa koskeva aselupa, kaasusumutinlupa taikka oikeus kyseisten patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen ja hallussapitoon. Suostumus annetaan myös 45 b §:ssä tarkoitettulle asevastaavalle, jolla on yhteisölle tai säätiölle annetun luvan nojalla oikeus esineen hankkimiseen ja hallussapitoon. Aselupaa, kaasusumutinlupaa taikka patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen ja hallussapitoon oikeuttavaa lupaa koskeva lupatodistus on esitettävä poliisille suostumusta haettaessa. (29.6.2001/601)

Suostumus annetaan 2 momentissa tarkoitettujen lupien voimassaoloajaksi. Se annetaan kuitenkin enintään kahdeksi vuodeksi.

66 a §

Luvan peruuttamisen vireilletulo

Ampuma-aseen, aseiden osan, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen tai hallussapitoon oikeuttavan luvan peruuttaminen tulee vireille, jos on perusteltua syytä epäillä, että 67 §:n mukaiset luvan peruuttamisen edellytykset täyttyisivät.

70 §

Aseiden osasta ja tehokkaasta ilma-aseesta tehtävä ilmoitus ja esineiden esittäminen

Aseiden osan tai tehokkaan ilma-aseen hankkineen on 30 päivän kuluessa hankkimisesta tehtävä hankinnasta ilmoitus poliisilaitokselle, jos oikeus:

1) aseiden osien hankkimiseen ja hallussapitoon perustuu siihen, että hankkijalla on oikeus 19 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista vastaavista aseiden osista koostunutta ampuma-aseiden hallussapitoon;

tai

2) tehokkaan ilma-aseiden hankkimiseen ja hallussapitoon perustuu 19 §:n 1 momentin 8 kohtaan.

Aseen osa tai tehokas ilma-ase on esitettävä ilmoitusta tehtäessä poliisille.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten tekemisestä.

73 § Siirto ja tuonti Suomeen hallussapitoon annettujen lupien nojalla

Aselupa, rinnakkaislupa ja kaasusumutinlupa oikeuttavat siirtämään ja tuomaan Suomeen yksityistä tarkoitusta varten luvassa mainitun ampuma-aseiden ja aseiden osien sekä luvassa mainitussa aseessa käytettäviksi soveltuvia muita kuin erityisen vaarallisia patruunoita.

Ampumatarvikelupa oikeuttaa siirtämään ja tuomaan Suomeen luvassa mainitut patruunat ja ammuksot.

Norjassa, Ruotsissa, Islannissa tai Tanskassa ampuma-aseiden tai aseiden osien hallussapitoon annettu lupa oikeuttaa siirtämään ja tuomaan Suomeen luvassa mainitun ampuma-aseiden ja aseiden osien sekä tarpeellisen määrän luvassa mainitussa aseessa käytettäviksi soveltuvia patruunoita sekä pitämään niitä hallussa enintään kolme kuukautta siitä, kun ne on siirretty tai tuotu Suomeen. Edellytyksenä on, että siirron tai tuonnin tarkoituksena on osallistuminen Norjassa, Ruotsissa, Islannissa, Tanskassa tai Suomessa järjestettävään ampuma- tai metsästystapahtumaan. Lupa oikeuttaa myös siirtämään esineet takaisin Ruotsiin tai Tanskaan.

83 a §

Tullin ilmoittamisvelvollisuus

Tullin on kolmen kuukauden välein ilmoitettava Poliisihallitukselle aseluvassa, kaasusumutinluvassa ja yksityisessä tuontiluvassa mainittujen esineiden tuonnista Suomeen siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

85 §

Pysyvästi luovuttamiseen oikeutetut

Ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia saa kaupallisessa tarkoituksessa luovuttaa pysyvästi vain ase-elinkeinonharjoittaja, jolla on siihen asealan elinkeinoluvan nojalla oikeus.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia saa yksityistä tarkoitusta varten luovuttaa pysyvästi vain aseluvan tai kaasusumutinluvan haltija ja patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia lisäksi rinnakkaisluvan tai ampumatarvikeluvan haltija.

89 §

Luovutusilmoitus

Sen, joka luovuttaa pysyvästi toiselle ampuma-aseiden tai aseiden osien, on tehtävä 30 päivän kuluessa luovuttamisesta asiasta ilmoitus (luovutusilmoitus) ampuma-aseiden tai aseiden osien hankkimiseen oikeuttaneen luvan antaneelle tai muulle poliisilaitokselle. Äänenvaimentimen luovutuksesta on ilmoitettava vain, jos luovutuksensaajan oikeus hankkia äänenvaimennin perustui äänenvaimentimelle annettuun aselupaan tai jos

luovuttajan hallussapito-oikeus perustuu äänenvaimentimelle annettuun ase- tai rinnakkaislupaan. Ilmoituksessa on mainittava valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävät tiedot.

90 §

Aselupaa koskevan todistuksen esittämis- ja luovuttamisvelvollisuus

Aseluvan haltijan on 30 päivän kuluessa ampuma-aseen tai aseosen osan luovuttamisesta pysyvästi toiselle esitettävä sekä pyydettyä luovutettava aselupaa koskeva lupatodistus kotikuntansa tai kotipaikkansa poliisilaitokselle, jos lupa ei ole sähköinen.

93 §

Väliaikaisen haltuunoton vaikutus luvan voimassaoloon

Väliaikaisesti haltuun otettua ampuma-asetta, aseosen osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia koskeva asealan elinkeinolupa tai yksityistä käyttöä varten annettu hallussapitoon oikeuttava lupa lakkaa olemasta voimassa.

Jos poliisiin haltuun on väliaikaisesti otettu rinnakkaisluvan nojalla hallussa pidetty ampuma-ase tai aseosa, ampuma-asetta tai aseosen osaa koskeva aselupa ja muut rinnakkaisluvut ovat edelleen voimassa.

103 §

Ampuma-aserikkomus

Joka tämän lain vastaisesti tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

3) laiminlyö ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen tai aseosen osan yksilöintitietojen toimittamisen 42 §:n 6 momentin mukaan 30 päivän kuluessa ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen tai aseosen osan hankkimisesta, valmistamisesta tai muuntamisesta,

5) laiminlyö 42 §:n 5 momentissa taikka 90 tai 112 §:ssä säädetyn velvollisuuden esittää tai luovuttaa lupatodistus poliisille, 74 §:n 3 momentissa säädetyn velvollisuuden esittää tai luovuttaa Euroopan ampuma-asepassi poliisille taikka 96 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden luovuttaa lupatodistus tai suostumus poliisille,

113 §

Poliisin velvollisuus tiedostojen pitämiseen

Edellä 1 momentissa tarkoitettut tiedostot ovat salassa pidettäviä. Salassa pidettäviä ovat myös ampuma-asetta, aseosen osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia koskeva lupahakemus ja ennakkosuostumusta, suostumusta ja asekeräilijälle annettavaa hyväksyntää koskeva hakemus sekä asiassa annettu päätös. Poliisi voi kuitenkin erityisestä syystä päätöksellään vahvistaa yksittäisen luvan voimassaoloa tai sisältöä koskevan tiedon, jos tiedon pyytäjän henkilöllisyys on poliisin tiedossa. Luvanhaltija voi sähköistä asiointia käyttäen tarkastella poliisin asetietojärjestelmässä olevia

henkilökohtaisia lupatietojaan liittyen luvan voimassaoloon ja sisältöön. Tiedostojen pitämiseen, käyttöön ja tietojen luovuttamiseen sovelletaan muuten, mitä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetussa laissa (761/2003) säädetään. Tiedostoissa olevien tietojen poistamiseen sovelletaan kuitenkin, mitä 3 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sen 25 §:n 4 momenttia ja 42 §:n 3 momentissa säädettyä sähköistä vireillepanoa, sekä 42 §:n 6 momentissa säädettyä menettelyä yksilöintitietojen ilmoittamiseksi sähköisen asioinnin avulla sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä huhtikuuta 2018. Ennen 42 §:n 6 momentissa säädetyn sähköisen ilmoitusmenettelyn soveltamisen alkamista aseiden yksilöintitiedot tulee toimittaa poliisilaitoksella asioimalla ja ampuma-ase, tehokas ilma-ase ja aseiden osa esittää tietojen toimittamisen yhteydessä.

Lain 45 §:n 1 momentissa säädettyä asevelvollisen velvollisuutta esittää selvitys suoritetusta varusmies- tai siviilipalveluksesta tai jos palvelusta ei ole suoritettu, määräys aloittaa palvelus taikka päätös palveluksesta vapauttamisesta, palvelusajankohdan siirrosta tai palveluksen keskeyttämisestä syineen lupaviranomaisen pyynnöstä sovelletaan 1 päivästä huhtikuuta 2018. Ennen soveltamisen alkamista asevelvollisen on esitettävä selvitys aselupaa haettaessa.

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnetyt voimassaolevat hankkimis- ja hallussapitoluvat sekä yksityiset valmistamisluvat jäävät voimaan tämän lain voimaantullessa siksi ajaksi, joksi ne on myönnetty.

Tällä lailla kumotaan poikkeuksista luvanvaraisuuksiin koskevan 19 §:n 1 momentin 3 kohta, asekeräilijän tiedostoa ampuma-aseista koskeva 59 a § ja tiedostoa asekeräilijän aseiden osista koskeva 60 §. Asekeräilijän, jolla on tämän lain voimaantullessa Poliisihallituksen myöntämä oikeus pitää tiedostoa ampuma-aseista tai hallussaan ampuma-aselain 59 §:n mukaisesti aseiden osia, joiden osalta asekeräilijällä ei ole hallussapitoon oikeuttavaa lupaa, tulee vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta hakea näille ampuma-aseille ja aseiden osille aselupaa. Jos asekeräilijän oikeus aseiden osien hankkimiseen ja hallussapitoon on perustunut siihen, että asekeräilijällä on ollut 19 §:n 1 momentin 2 kohdan mukainen oikeus vastaavista aseiden osista kootun ampuma-aseiden hallussapitoon, aseiden osista tulee tehdä vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta 70 §:n mukainen ilmoitus poliisille ja esittää osat.

Lain 113 §:n 2 momentissa säädettyä luvanhaltijan mahdollisuutta tarkastella poliisin asetietojärjestelmässä olevia lupatietojaan sähköisen asioinnin avulla sovelletaan vasta 1 päivästä huhtikuuta 2018 lähtien.

2.

Laki**rikoslain 41 luvun 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikoslain 39/1889 41 luvun 1 §:n 1 momentin 4 kohta, sellaisena kuin se on laissa 766/2015, seuraavasti:

1 §

Ampuma-aserikos

Joka ampuma-aselain 1/1998 vastaisesti

4) kokonaan tai osittain laiminlyö ase-elinkeinonharjoittajalle ampuma-aselain 25 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden tiedoston pitämiseen tai ampuma-aselain 25 §:n 4 momentissa säädetyn velvollisuuden ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen, kaasusumuttimen tai aseosien osien yksilöintitietojen ilmoittamiseen poliisin asetietojärjestelmään;

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2018.